

NOVA SERIJA

LASO

CIJENA 5 DIN BROJ 162

Zamka se zatvara

PETER DAWSON

ZAMKA SE ZATVARA

»Laso« Nova serija 1976.

Peter Dawson: ZAMKA SE ZATVARA

Naslov originala: THE BLIZZARD

(Copyright: BANTAM BOOKS)

Recenzija: Lidiya Krieža, profesorica

Prijevod: Diana Bourek

•Laso• — Izdavač OOUR Informativno-revijalna izdavanja NISP •Vjesnik• Zagreb Ljubice Gerovac 1 — Glavni i odgovorni urednik Borivoj Jurković — Tisak OOUR PMG •Vjesnik• Zagreb Ljubice Gerovac 1 — Zagreb 1976

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) VJESNIKOVA
PRESS AGENCIJA Zagreb

Cijena za inozemstvo DM 1,80, ASCH 10, SFRS 1,60, HFI 1,30

Oslobođeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 — 1973 od 26. XI 1973.

I

Tko bi mogao predvidjeti kako će strašno završiti jedan dobro započet dan? Kad je svanulo, nebo je prvi put poslije mnogo mjeseci bilo vedro, bez oblaka. Hladan je vjetar napokon ustuknuo a umjesto neprobojnog sloja niskih oblaka, umjesto čeličnog sivila koje je prigušivalo boje planina i drveća tijekom cijele zime, zasjalo je blistavo plavetnilo.

Bill Pardee je otvorio vrata brvnare i osjetio na licu toplinu sunčevih zraka. Očima koje su bile svijetloplave i tvrda izraza, poput glavica novih čavala, pogledao je nebo i tada se nasmijeo. Otkrili su se jaki, četvrtasti zubi, a vedrina je izmijenila cijelo lice, sve do korijena tamne kose.

Izišao je odjeven samo u hlače i čizme i onda zastao da bi pogledom obuhvatio blage padine svog imanja. Odnekuda je dopirao pjev ptica a jedna se vjeverica zabavljala na grani obližnjeg bora.

Okrenuo se osjetivši lagan povjetarac sa sjeveroistoka. Iznad visokog Stjenjaka nebo je bilo čisto, znak lijepog vremena.

Vrativši se u brvnaru, Bill otkrije da stari Murphy već priprema kavu.

— Dugo čekamo na to proljeće — reče.

— Uvijek je tako visoko u planinama — primijeti Murphy. — Sjećam se i dužih zima.

Murphy je odavno živio na Stjenjaku i svakog je pridošlicu smatrao početnikom. Čak i Billa ali je taj shvaćao osjećaje starijeg muškarca i nije se ljutlo zbog njegova gundanja. Sprigateljili su se i Murphy se pridružio Pardeeu.

— Uskoro ću moći krenuti — primijeti Bill zamišljeno. — Pitam se koliko je goveda uspjelo prezimiti gore, na visokom pašnjaku.

— Ne mnogo.

— Ipak, zima nije bila suviše oštra.

— Bit će za onih sedmica prije no što snijeg dovoljno okopni da se može krenuti.

— Osjećam miris proljeća. — Bill se nasmijesi. — Prošle je noći zatopilo, jes li primijetio?

— Nee... nisam imao posla napolju. Ja ne šecam noću s mladom učiteljicom. Od toga je valjda i zatopilo.

Pardee se nasmijesi. Njegovo udvaranje učiteljici bilo je već svima poznato. Činilo se da je naposljetku nadvladao sve suparnike... a tih je bilo zaista mnogo. Na to i nije bilo čudno, jer je u pitanju bila najljepša djevojka koja je posljednjih nekoliko godina zakoračila u planinu i svaki slobodni muškarac u krugu od dvije stotine kilometara obišao je sreću... a ona je odabrala Billa. Pardee je mogao ponuditi manje od mnogih. Bio je to samo uporan, mlad muškarac koji je namjeravao upitomiti dio divlje zemlje i od nekoliko poludivljih goveda uzgojiti stado. Mnogi sposobni ljudi pokušali

su isto i odustali. Za Mary McCandless kao da to nije bilo važno. Bila je samouvjerenja i sposobna, i veoma pomisna.

— M... da — reče Bill. — Proljeće je pred vratima.

***

Svatko je osjetio nailazak novog godišnjeg doba, posebno djeca. Tog su jutra nahrupili u školu dobro raspoloženi i Mary McCandless je prvih pola sata imala pune ruke posla. U malenoj školi koja je imala samo jednu učionicu, podučavala je ukupno dvanaest daka svih uzrasta i razreda. Radila je to odjednom, na spretan i zabavan način, pa su je djeca voljela. Čak su je i veliki Thurmonovi dječaci cijenili i slušali. Za glavu su prerasli sve ostale i značajno namigivali kada bi se učiteljica dok je brisala ploču podizala na prste i otkrila lijepo oblikovane gležnjeve.

Mary ih je smjestila u prvi red da bi mogla bolje paziti na njih, odmah ih je unaprijedila u najviši razred i kad bi god izlazila iz učionice ostavljala im je u dužnost održavanje reda. Nakon toga prestale su sve njene teškoće s disciplinom, a dječaci su se toliko uozbiljili da su tijekom duge zime čak naučili malo pisati i čitati. Istina, kad bi otkrila da se koji od njih zabuljio u njene grudi sanjareći otvorenih očiju, ali nikada nije dala znaka da je to primijetila. Postupala je s njima mirno, pravedno i čvrsto, pa su Thurmonovi postali njeni najgorljiviji sljedbenici.

Gotovo cijelo prijedpodne Bill je proveo u blizini brvnare baveći se poslovima koji su bili najpreči. Popravio je i ojačao obor u koji će utjerati konje, da bi ih tamo privikao na jahanje i rad. Dok je radio, osjetio je kako jača snaga vjetra, ali nije tome obraćao pažnju već je nastavio s poslom. Međutim, kad se iznenada smjer vjetra sasvim izmijenio, pušući sa sjeverozapada, odložio je čekić i uspravio se. Zahladilo je, iako je sunce još sjalo a nebo je bilo gotovo bez ijednog oblaka. Bill je čitav život proveo u zapadu, pa je navikao da osjetilima bilježi mnoge znakove a da o tome ne mora razmišljati. Njegove su oči zapažale

svaki pokret a uši i one tihe zvukove koji su manje iskusnom čovjeku bili nedokučivi.

Otišao je u brvnaru po košulju, a tijekom slijedećeg sata često je pogledavao u vedro nebo. Promjene vremena bile su nešto o čemu čovjek mora voditi računa ako želi preživjeti u Stjenjaku.

Murphy je bio odjahao da nagrabiti sijena za maleno stado koje je prezimilo daleko dolje, u jednoj jaruzi. Vratio se do brvnare mnogo prije no što je mogao obaviti taj zadatak.

— Vidiš li ono što ja vidim? — upitao je Billa.

Pardee se uspravio i okrenuo prema zapadu i visokim vrhuncima.

Preko nazubljenog, stjenovitog lanca valjala se barijera crnih oblaka. Mnogo niže, bijela izmaglica počela se prikupljati i zgušnjavati i u roku od jednog sata pretvorit će se u snježne oblake.

— Vjetar je najprije dolazio s juga — reče Murphy — a sada puše sa suprotne strane. I jača. Dolazi na nas s obiju strana.

Bila je to najgora moguća kombinacija. Sa zapada su pristizali snijegom otežani oblaci, a iznad njih, s juga i istoka, jak vjetar. Budu li se sukobili iznad njihovih glava, može se očekivati snažno nevrijeme.

— Kratko je bilo ovo proljeće — reče Bill.

— Jednom je na praznik Četvrtog srpnja ovdje napadalo više od metra snijega. Bilo bi dobro da ona goveda do kojih možemo doći pritjeramo što bliže, kako bi imala kakvu — takvu zaštitu.

Blizzard, snježna oluja, mogla bi otjerati njihovo maleno stado tko zna kamo, pa i preko neke litice u smrt.

— Ne smijemo riskirati — suglasi se Bill. — Ja ću početi odozdo, a ti možeš na gornje padine.

Odložio je oruđe, navukao na sebe još dosta odjeće i opasao revolver, pa krenuo u štagalj da osedla konja, obrašlog dugom zimskom dlakom.

***

U planini snijeg je počeo padati već oko deset sati prijedpodne, ali u dolini,

tamo gdje se nalazila zgrada škole, sve se odigralo mnogo kasnije.

Mary je iznenada osjetila studen i zapazila da neki mališani podrhtavaju. Dan je počeo tako lijepo i ugodno toplo da Thurmonovi nisu pripalili vatru u velikoj trbušastoj peći od lijevanog željeza. Neka su djeca došla čak u košuljama, sretna da su se napokon riješila kaputa i debelih pulovera. Mary reče jednom od Thurmonovih neka pripali vatru a drugoga pošalje po drva koja su bila naslagana iza škole.

Zgrada je bila podignuta čim se u okolini našlo dovoljno obitelji s djecom. Svi su sudjelovali u izgradnji i potkraj svakog mjeseca dolazio bi muškarac iz neke druge obitelji da bi popravio što treba, pomogao pri čišćenju i pribavio dovoljno goriva. Mary je stanovala u roditelja dvojice učenika, a svi su roditelji davali udio u novcu da bi se dobila plaća za učiteljicu.

Thurlow Thurmon vratio se u razred gotovo praznih ruku.

— Nema niš' više...

— Nema više ništa — ispravi ga Mary.

— To sam i rekao.

— Dobro, odloži to što si donio.

— Oprostite, gospodice Mary, dolazi oluja.

Prišla je prozoru i vidjela crne oblake koji su se gomilali iznad vrhunaca. Ako počne snježiti, morat će poslati djecu kući... a koliko su već dana nastavili izgubiti zbog velikog snijega! Trebalo je požuriti s učenjem.

***

Kada je Bill susreo Murphyja, oluja je već započela. Stariji je muškarac gonio pred sobom nekoliko goveda čija su leđa i glave već bili prekriveni snijegom, a na dugoj glaci ispod gubica počele su se oblikovati male snige.

— Bit će gadno — viknuo je Murphy da bi nadglasao zavijanje vjetra. — Koliko si ih ti dognao?

Bill mu je prijahao toliko blizu koliko je mogao, zaštićujući lice povijanim obodom šešira.

— Dvadesetak. Natjerao sam ih među drveće, u blizini brvnare.

— Što ćeš sada?

— Idem do škole.

— Ali, ima još gotovo trideset goveda koje moramo pronaći!

— Mary će biti potrebna pomoć. Ovo je došlo iznenada.

— Škola je čvrsta i topla. Ništa joj se ne može dogoditi.

— A ono jato mališana? Njima je potrebna pomoć.

— Znači, ostavljaš me da obavim sav posao?

— Vidljivost nije veća od pet metara, Murphy. Otjeraj ovce i zavuci se u kolibu.

— Što će biti s kravama?

— Uvijek mogu nabaviti druge, ali ne mogu naći dobrog ortaka ako ti pogineš.

— Nastaviš li trčati za onom ženom, ionako ćeš ga izgubiti.

— Govoriš kao da nikada nisi bio mlad!

— Nisam se rodio kao starac, a još ima nešto dima u mojoj vatri. Hoćeš li da i ja pođem?

— Čemu da se obojica smrzavamo?

Bill je okrenuo konja i uputio ga nizbrdo, u dolinu. Murphy je časak gledao za njim odmahujući glavom. Mlado-ludo, pomislio je. Iskopat će sam sebi grob. Potjerao je promrznute životinje među stabla i sam naslijepo ali nepogrešivo odjahao prema brvnari.

***

U učionici se iznenada smračilo kao da je netko povukao zavjese. Mary je ustala i prišla prozoru. Jedan je oblak zastrio sunce, ali ono što ju je više zabrinjavalo bio je sloj tamnih oblaka koji su na zapadu polako okivali nebo. Iznenađni udarac vjetra zatresao je staklima na prozoru kad se Mary vratila do stola. Djeca su je pozorno promatrala. Za njih je oluja bila dobrodošao izgovor da se ranije napusti školu.

— Ne sviđaju mi se ti oblaci — reče Thurlow Thurmon.

— Ne govori bez dopuštenja, Thurlo-
we.

Znala je da je dječak u pravu i da će morati u podne pustiti djecu kućama. Još se jednom okrenula prema prozoru i silno zaprepaštena ugledala

snijeg koji je padao gusto, u velikim krpama a samo čas prije nije mu bilo ni traga. Bilo je dogovoreno da u slučaju nevremena, ako je preostalo još malo danjeg svjetla, zadrži djecu sve dok ne stigne pomoć. Međutim do noći je preostalo još pet do šest sati svjetla, a nije bilo drva da se zagrije učionica. Stoga Mary objavi da se nastava prekida.

Odjeknuli su oduševljeni uskllici i Mary ih je jedva umirila. Dvojica dječaka već su bila na vratima.

— Sjednite — rekla je — i slušajte me pažljivo. Idite ravno kući i nikakvih skretanja. Svi znate to pravilo. Ne svraćajte drugovima, osim u slučaju da se vrijeme zaista pogorša. Oni koji nemaju kaputa ili pulovera neka dođu sa mnom u garderobu.

U malenoj je sobici uvijek bilo kojekakvih zaboravljenih odjevnih predmeta koji su se tamo prikupljali godinama. Opskrbivši one najslabije odjevene, Mary ih je postrojila i pregledala. Bila je to zaista šarena četa. Tada joj je pogled pao na velike snježne krplje koje je Thurlow prije nekoliko mjeseci dovukao u školu i nikako da ih odnese.

— Thurlowe — reče — evo dobre prilike da odneseš ove krplje.

— Zar baš moram?

— Jednom ćeš morati, a meni je dojadilo da se neprekidno o njih spotičem.

Krplje su bile velike i teške, izrađene od drvenih okvira i isprepletene remenjem jeenje kože. Svaka je bila duga oko metar i po i zaista su zauzimale mnogo prostora u malenoj sobici.

Kada su svi bili spremni, Mary je otvorila vanjska vrata, ali ih je snaga vjetra gotovo opet zatvorila. Bila je iznenađena silinom i hladnoćom koja je nahrupila u učionicu. Dobro da je odjenula djecu.

— Sada požurite kući — zapovijedila je i odmahujući glavom promatrala kako se maleno jato osipa i kako svatko juri na svoju stranu, podvrisakujući poput Indijanaca.

Ostale su samo dvije malene Strikerove djevojčice. Mary je stanovala u njihovih roditelja i često su zajedno

odlazili kući, na četiri kilometra udaljenu farmu.

— Pođite, malene — reče im. — Nemojte me čekati, imam još posla u učionici.

Djevojčice su veselo otrčale. Mary je subotom ostajala duže da bi uredila učionicu, a Bill Pardee je običavao dojahati iz planine da bi porazgovarao s njom i pratio je kući. Pitala se hoće li doći i za ovakve oluje.

II

Dvanaestoro djece koja su te subote u podne napustila školu potjecalo je iz šest obitelji. Najmlađa je bila šestogodišnja Jennie Bateman, a njeni su živjeli najbliže, niti dva kilometra udaljeni od škole. Kada je djevojčica stigla do kuće, snijeg je već bio visok tridesetak centimetara a temperatura je pala na ništicu.

Najbliža slijedeća kuća bila je na ranču Mota Snivetsa koji je imao troje djece, djevojčicu i dva dječaka. Snivetsovi mališani su prešli dio puta zajedno s Thurmonovim dječacima i rastali su se na Potoku Jelena.

Snivetsovi su se kretali ravno u susret oluji i nisu bili baš toplo odjeveni. Kada su naposljetku stigli do kuće, na licu djevojčice pojavili su se prvi znakovni ozeblina.

Theodore i Thurlow Thurmon živjeli su u brdima, oko četiri kilometra od Potoka Jelena. Nisu prevalili ni kilometar kada je kretanje postalo vrlo teško. Na mjestima je snijeg bio već do koljena a vidljivost gotovo nikakva. Iako su odlično poznavali put, morali su često zastajkivati, sačekati da se snježni kovitlac malco prorijedi i da pronađu neki poznat znak i oblik.

— Još malo snijega i možeš navući krplje — reče Theodore.

— Mogao bih — razmišljao je Thurlow.

— Kamo ćeš sada?

— Lijevo, na greben. Tamo ima starog, nabijenog snijega, a sada je pao i novi pa se mogu otklizati kući.

— Bolje nemoj — viknu Theodore. — Stara kora će se prolomiti i ti ćeš se otkotrljati u klanac!

— Tvrdo je kao kamen.

— Možeš pokrenuti lavinu!

— Misliš mi zapovijedati?

— Tata te upozorilo!

— Zar ćeš me tužiti?

— Nisam takav...

— Znam. Sačekat ću te kod štaglja.

Nestao je u vijavici, a Theodore je nastavio priti snijeg žaleći što i on ni, ponio krplice.

Greben nije bio obrastao drvećem, a snijeg se tamo zadržavao do kasnog ljeta jer je sve to bilo u sjeni drugog, još višeg grebena. Vjetar je tamo nanosio ogromne količine snijega, gradeći nadvojke koji su se s vremena na vrijeme lomili i survavali u klanac noseći pod sobom i pred sobom stabla, grmlje i kamenje. Tutnjava lavine mogla se za tiha dana čuti kilometrima daleko, a prizor je bio i vrlo impresivan.

Thurlow je brzo stigao do grebena i sjeo da bi privezao krplice, a onda krenuo pazеći da ne dospije ispod snježne nadstrešnice. Napredovao je brzo. Bio je visok i vrlo jak za četrnaestogodišnjaka.

Izenada zastane. Ogledao se, ali oko njega se prostirala zasljepljujuća bjelina bez ikakvih znakova za orijentiranje. Više nije znao nalazi li se u blizini opasne »nadstrešnice«, na rubu grebena ili uz rub šume. Izgubio je osjećaj za smjer! Thurlow osjeti mučninu na dnu želuca, jer je znao da idućim korakom može zakoračiti preko ruba grebena i poletjeti u provaliju. Najbolje što je mogao uraditi bilo je da se po vlastitim tragovima vrati natrag do šume. No, tada će ga Theodore prestići i prvi stići do kuće.

Thurlow je duboko udahnuo i oprezno koraknuo naprijed. Ono što nije znao bilo je da se već nalazi na snježnoj »nadstrešnici« i da se zaleđena kora već počela povijati i pucati pod teretom novonapadalog snijega. Vjetar je naneo tane svježeg snijega na dvije stotine metara dugačku izbočinu i ona se odjednom raspukla na samom vrhu. Na, uz prasak jači od topovskog hica.

Izbočina kao da je časak oklijevala, visjela je u zraku i onda počela padati. Pod Thurlowljevim nogama tlo se iznenada nagnulo. Počeo je klizati i pokušao je trčati. Ali, bilo je to kao da netko pokušava plivati uz brzinu. Thurlow se beznadno borio, ali ga je kosina sve više privlačila i naposljetku je pao preko ruba i zavrteo se u zraku, pitajući se koliko će žestok biti udarac.

Činilo mu se da pada vrlo dugo, no kada je dotaknuo tlo, udarca zapravo i nije bilo. Znao je da je dotaknuo vrlo strmu kosinu i sada se klizi i kotrlja niz nju. Ali, uz njega se valjala i masa snijega i kamenja. Dječak se prisjetio očevih savjeta i pokušao je, kao što mu je bilo rečeno, rukama i nogama mahati kao da pliva kako bi se održao na površini. Međutim, snaga i brzina usova bili su suviše veliki. Duboko je udahnuo zrak i pokrio lice rukama.

Dolje, pod grebenom, Theodore je čuo zastrašujuću tutnjavu lavine i u prvi se mah pobojava da će pasti na njega. Čuñuo je pod veliku stijenu, zaštićujući glavu rukama, ali usov se srućio negdje dalje, naprijed. Tutnjava je bila zaglušna i činilo se da nikada neće prestati. I kada je kasnije preostalo samo zavijanje vjetra, činilo se da je nastala grobna tišina.

Dječak je ustao i potrčao sve do mjesta gdje su se, na mjestu gdje je nekada bio put, nagomilale tane snijega. Iz te mase stršalo je otrgnuto drvlje, stabla debljine i do pola metra prelomljena poput šibica. Lavina je pomakla stijene veličine omanje kuće. Theodore je podigao glavu gledajući prema nevidljivoj grebenu, i povikao:

— Thurlowe!

Nije bilo odgovora.

— Thurlowe! — kriknu ponovo iz snage.

Theodore je znao da ga brat ne može čuti čak i ako se nalazi tamo gore, jer je vjetar bjесomučно zavijao. pa ipak, i dalje je neprekidно zvao. Počeo je plakati i suze su mu se zamrzle na obrazu, no ipak nije mogao prestati ni plakati ni zvati.

Bill Pardee je prešao samo dva kilometra kada mu je postalo sasvim jasno da nije u pitanju nikakva proljetna oluja.

Iako je staza vodila kroz šumu i bila koliko-toliko zaštićena, vjetar je već nanio toliko snijega da je dopro konju gotovo do trbuha. Životinjinu zimska dlaka sada je bila oblijepljena slojem leda; konj se znojio od napora savlađujući zapuhe, a ta se vlaga odmah smrzavala na njegovoj koži.

Bill je morao sjahati i pred njim krčiti put. Kretao se polako, čuvajući snagu. Postalo je silno hladno. Iako je bio toplo odjeven, znao je da se ne smije uznojiti, jer će se odjeća odmah zamrznuti a zatim i on sam.

Bilo je luđački uputiti se napolje po takvu vremenu i Bill je zastao da promisli što da radi. Nalazio se negdje na pola puta između svoje brvnare i farme Mota Snivetsa. Kako je farma bila u dolini, pretpostavljao je da će lakše sići no vratiti se uzbrdo, pa produži. Skinuo je maramu, zavezao je preko uha i pod braću i opet nabio šešir. Ruke odjevene u rukavice pritisnuo je na obraze i držao ih tako dok nije osjetio da su opet pokretni. Nastavio je nizbrdo, odmarajući se svakih tridesetak metara.

Bilo je rano poslije podne kada je došao do Potoka Jelena i bez teškoća prešao zaleđenu koru. Posljednji kilometar bio je najteži, jer je konj bio na izmaku snaga. Bill je znao da je sa životinjom gotovo ako je ostavi u snijegu, pa ju je uporno vukao za sobom.

Još je desetak puta zastao dok nije stigao do Snivetsove kuće, a bio bi je i promašio da nije osjetio miris dima. Snijeg je padao već tako gusto da je vidljivost bila manja od metra.

Kada je Mot otvorio vrata, bio je zaista iznenađen.

— Uđi, čovječe, izgledaš poput sige!
— uskliknuo je. — Ženo, dođi i pomozi!

Gospođa Snivets je dotrčala iz kuhinje i tada su oboje uvukli Billa u kuću. Činilo mu se da su ruke i noge zamrznute, a odjeća se pretvorila u ledenu koru. Tri Snivetsova mališana zapanjeno su ga promatrala.

— Vani mi je konj — procijedio je Bill. Mot zapovijedi najstarijem dječaku da odvede konja u štagalj.

— Dobro se odjeni prije no što izađeš.

— Ali, mama...

— Čuo si što je majka rekla! — Mot će oštro.

Skinuli su s Billa kratak ogrtač i priveli ga ognjištu, a djevojčica mu je nalila u šalicu vruće kave.

— Hvala.

— Kako prsti na rukama i nogama? — upita Mot.

— Dobro, nadam se.

Izuli su mu čizme i tada je Bill otario da su mu prsti ukočeni i da ih ne osjeća. Snivetsova žena ih je počela trljati.

— Ne čini to — reče Mot.

— Imate li vruće vode? — upita Bill.

— Da — odgovori žena — ali ne činite toga, Bille. Čula sam da je dobro protrljati smrznute noge snijegom.

— Nisu smrznute.

— Samo ti donesi vruću vodu — reče Mot.

Svi su se sakupili oko Billa koji je stisnuo zube i uronio oba stopala u posudu s gotovo kipućom vodom. Lice mu se zgrčilo, a djeca su razrogačenih očiju promatrala naslućujući boli koje preživljava.

— To je stari indijanski trik — objasni Bill.

— Tako se sačuva koža — reče Mot svojim. — Nikada ne trljajte smrznute ruke ili noge. To samo razara tkivo i tada liječnik mora rezati. Brzo zagrijavanje, čini se, čuva kožu.

— Zašto? — upita dječak.

— Ne pitaj zašto već samo upamti — odgovori otac. — Ja ne znam zašto ali je tako.

— Vi znate da na sjeveru ima toplih vrela? — upita Bill djecu.

Znali su.

— Kad Sioux nastrada od hladnoće, on ide ravno do tih vrela.

— Vidio si to? — upita djevojčica.

— Jesam. Jednom sam sa Siouxima prezimio.

— Hmm — reče gospođa Snivets.

— Od Indijanaca se može svašta naučiti — objasni Bill. — Znaju mnogo praktičnih i korisnih savjeta. — Očre-
nuo se Motu.

— Drago mi je, da su vam djeca sretno stigla kući. Mary mora da ih je rano pustila kući.

— Jedva su stigli na vrijeme. Mala već ima mrlje na licu, ozeblina. Da su krenuli sat kasnije, ne bi se probili.

— To je gadan sjevernjak — reče Bill.

— Ako potraje, bit će gadno.

— Nadam se da neće.

Bill se tome nadao, jer mu je još nešto bilo na pameti. Okrenuo se dječaci.

— Da li je i učiteljica posla kući sa Strikerovim djevojčicama?

— Nismo je vidjeli — odgovori dječak.

— Mislim da nije — javi se djevojčica. — Uvijek idemo svi zajedno do mosta, no danas nismo. Jedanput sam se okrenula i vidjela ali učiteljice nije bilo. Doduše, gusto je padalo, pa možda nisam dobro vidjela...

— Na kraju tjedna Mary redovito ostaje dulje...

Bill je to izrekao nemarnim glasom, ali Snivetsa i njegovu ženu nije mogao prevariti i oni su izmijenili poglede.

— Mate, imaš li što suhe osjeće da mi pozajmiš? — upita iznenada Bill.

— Valjda ne namjeravaš opet napojiti?

Nastala je kratka šutnja.

— Djeco, pođite u kuhinju — reče gospođa Snivets. — Tamo ima dovoljno posla.

Oklijevali su.

— Odlazite! — vikne Mot.

Mališani su se protiv volje povukli, a Bill se sagnuo i počeo brisati mokre noge.

— Koliko je djece bilo danas u školi?

— Dvanaestak, čini se — reče Mot zabrinuto. — Tek što smo ih malo osušili. Ispitao sam djecu i saznao tko je sve bio tamo... misliš li da se neka nisu upsjela probiti do kuće?

— Nadam se da nije tako, ali Strikerove djevojčice imaju gotovo dvostruko duži put od vaših a nisu ni tako jake. Uz to, čini se, Mary i nije odmah posla s njima. Tko je još danas bio u školi?

— Dva Thurmonova dječaka, no to bi se probili da je i sam davo napojio; suviše su snažni i zli da bi se smrznuli. Onda troje Cobbove djece, jedno Richardsovo, jedno Batemanovo i naše troje. S dvije Strikerove male to čini dvanaest.

Bill je smrknuto razmišljao. Cobbovi i Richarôvi živjeli su najdalje od škole, kojih šest kilometara. Srećom, oni koji žive još dalje tog dana nisu pustili djecu u školu. Cobb je bio oprezan i temeljit čovjek i ako se njegove djeca nisu pojavila na vrijeme sigurno ih je poslao tražiti čim je počela mećava. Thurmonovi su zaista mogli brinuti o sebi. Batemanova djevojčica živjela je blizu škole i vjerojatno prva stigla kući. Ali, Strikerovi...

— Onda, mogu li dobiti odjeću?

— Zabrinut si za Mary i Strikerove? — upita Mot.

— Pogledat ću malo u onom smjeru.

— Dobro, ja ću s tobom.

— Ne, nećeš — reče mu žena. — Znam što obojica mislite. Istina je, moguće je da su one dvije djevojčice u opasnosti, ali ni njima neće biti od pomoći ako se jedan stariji čovjek izgubi i zamrzne u najgorem blizardu koji sam ikada doživjela.

— Mogu ja... — počeo je Mot.

— Doista? A noga koju si slomio prošlog ljeta i koja nikada nije zacijelila kako treba? Ne puštam te. Bill može staviti na kocku svoj život ako želi, ali mi te trebamo ovdje.

Okrenula se i posla u drugu prostoriju, po toplu odjeću za Billa.

— Možda je u pravu — reče Mot. — Teško da bih ti mnogo pomogao.

— U pravu si, Mote — potvrdi Pardee. — Sam ću se brže kretati.

— Imam sušene divljači, to možeš ponijeti — reče čovjek. — Za svaki slučaj...

— Imaš li, možda, čokolade? Hranjiva je i vraća tijelu snagu.

— Pitat ću ženu.

— I krplje. Konj se ne može probijati kroz ovako visok snijeg.

Bill je navukao na se toliko odjeće koliko je mogao a da se ipak mogao kretati. Umjesto šešira na glavi je imao staru šubaru, koja je pokrivala

gotovo cijelo lice, zatiljak i uši a dobio je i krznene rukavice bez prstiju koje su kožnom uzicom bile obješene oko vrata. Zadržao je revolver i nož, a u džepu mu se našla debela ploča tvrde čokolade koju su žene kupovale za kolače.

Kada je bio spreman, cijela ga je obitelj ispratila do vrata.

— Jesi li se dobro zagrijao, Bille? — upitala je Snivetsova supruga. — Mogla bih pripremiti vruću juhu.

— Ne mogu čekati. Preostalo mi je još samo nekoliko sati svjetla.

— Barometar i dalje pada — reče Mot.

— Nemoj mi očitati temperaturu — promrmlja Bill. — Bolje da je ne znam.

— Hoćeš li se pokušati noćas vratiti?

— Ne. Idem niz put do Strikerovih. Ako se ne budem mogao probiti, ukopat ću se u snijeg i čekati jutro.

— Čim se malko raščisti i ja ću pokušati.

— Bit će bolje da pokušaš da li je sve u redu s djecom sa sjeverne obale. Ako ne, znaš što ti je činiti.

— Znam. Čuvaj se.

— Možeš se kladiti u to.

Mot je otvorio vrata i Bill je izišao i počeo vezati snježne cipele. Iz tople unutrašnjosti čvrste brvnare obitelji je promatrala kako nestaje u snježnoj oluji.

— Zar itko može preživjeti za takva vremena? — upitala je žena.

— Neki jesu.

III

Mary McCandless je prebacila ogrtač preko ramena. Tanke drvene stijene škole pružale su malo zaštite od vjetrova i hladnoće i snijeg se počeo probijati u učionicu kroz pukotine između dasaka. Peć se već sasvim ohladila i Mary je bila načistu s tim da morati ili odmah poći ili pronaći nešto za loženje.

Čvrsto je privezala šešir pod bradu, navukla rukavice i pošla prema vratima. Tek što je podigla polugu vjetar je svom silom gurnuo vrata i nahru-

plo u učionicu, noseći snijeg. Zagazila je u nanos visok već preko koljena i teškom mukom uspjela zatvoriti vrata. Onda je, pridržavajući se stijene, obišla malenu zgradu do nadstrašnice za drva. S one je strane vjetar bio nešto slabiji i snijeg niži, ali je ipak izgubila dragocjene minute dok je pronšla sjekiru i cjepanicu koja je bila dovoljno malena da je i ona može rascjepati.

Mary je bila čvrsta djevojka i jedna godina provedena u planinama očeličila ju je, ali sjekira je bila preteška a zamrznuto drvo tvrdo poput kamena. Nakon petnaest minuta bila je iscrpljena a ništa ozbiljno nije uradila. Još desetak minuta sakupljala je razne otpatke i tada se probila natrag u učionicu. Bila joj je potrebna vječnost da premrzlim prstima zapali vatru.

Priljubila se uz peć. Kako se smrskavalo postajala je sve sumornija. Znala je da te noći nikako ne može do Strikerova ranča. U školi je na sigurnom sve došla ima što za loženje, ali malo-pomalo počela je shvaćati kakvu je grešku počinila pustivši djecu napolje, u oluju. Istina, nije mogla predvidjeti ovakav blizzard, ali to ništa nije mijenjalo na posljedicama. Ako ijedno djeteta strada u snijegu dok se ona grije u toploj školi, nikada to sebe neće oprostiti.

Onda je uvidjela da Bill te večeri neće doći. Znači, do sutrašnjeg dana neće ništa znati o sudbini djece. Mary je ustala i pripremila se da opet izide i ponuži gorivo. Grubo izdijelane klupe i stolovi bili su blizu i dobro bi gorgjeli, ali Mary je odlučila da ne dira ništa što pripada školi.

• • •

Theodore Thurman je trčao prema kući, ne mareći za mogućnost da se oklizne u surva niz planinu. Nije razmišljao o sebi sve do časa kada je došao do kuće. Tek pomisao na očevu narav skamenila ga je pred ulazom. Značaj naseljenika Thurmona bio je poznat nadaleko i njegova je narav i strogost bila razlogom da Theodore gotovo zaboravi opasnost u kojoj se nalazio njegov brat i da se poboja za sebe. Čekao je nekoliko minuta, uzalud se nadajući da će se brat odneku-

da pojaviti, ali je od prvog časa znao da sam sebe zavarava.

Zato je prikupio hrabrost, uvukao dah i otvorio vrata.

Otac je sjedio ispred peći u kuhinji, s nogama na klupici, i jedva je podigao pogled. Prostorija je bila tamna i topla i dječak je poželio da se negdje zavuče i ostane nevidljiv. Stajao je. međutim, bio ukopan i čekao da ga otac primijeti.

— Tata...

Thurmon je posegao za svjetiljkom i pripalio je i tek je tada pogledao Theodora.

— Gdje je Thurlow? — upitao je.

— O tome sam ti htio pričati.

Otac je ustao i prišao dječaku, koji se sasvim priljubio uz vrata.

— Onda?

— Pošao je kući preko grebena...

— Preko onog leda?

Dječak je zaustio da odgovori, ali ga je Thurmon udario postrance preko sljepočice tako da ga je oborio na zemlju.

— I ti si mu dopustio? — upita otac.

Theodore je sjeo, držeći glavu obim rukama. U ušima mu je zvonilo kad je vidio kako njegov otac opet diže ruku da bi ga udario.

— Došlo je do lavine — reče brzo.

Thurmon spusti ruku.

— Mislim da je Thurlow zakopan pod njom — izusti Theodore.

— Lavina? — reče otac glasom bolesna čovjeka.

— Išao je na krpljama — objasni dječak. — Čuo sam kada je izbočina pukla. Onda sam ga dugo zvao ali se nije odazivao. Nije htio odgovoriti!

— Jesi li ti bio s njim, tamo gore.

— Ne, ostao sam na donjoj stazi. Tata, on me nikada nije htio poslušati. Ja ga nisam mogao natjerati!

Thurmon pomogne sinu ustati.

— Znam — reče. — Potrči dolje do kolibe i pozovi ujaka i našeg radnika. Neka ponesu lopate, svjetiljke i najduže motke koje mogu pronaći. Ja ću spremati.

— Iskopat ćemo ga, zar ne, oče?

— Možeš biti siguran u to, sine.

— Još ga možemo spasiti, tata!

— Potrči. I, Theodore, ja tebe na krivim.

Dječak je potrčao do kolibe i plaćući im ispričao što se dogodilo. Suze koje su se slijevale niz njegove obraze bile su suze olakšanja.

Kada je malena četa pristigla do usova, bilo je već prilično tamno. Odložili su oruđe i razišli se dozivajući dječaka, ali njihovi su glasovi bili nadjačani vjetrom. Thurmon se popeo do vrha, tamo odakle je sve počelo, i polako se spustio pazeći da ne izazove novu lavinu. Njihov je posao bio opasan ali uzmicanja nije bilo. Nije bilo nikakva znaka nestalog dječaka, odjeće, ničega. Snaga usova takva je da može samljati meso i kosti u komadiće, ali oni nisu željeli razmišljati o tome.

I dalje su zvali i zabadali duge motke sve do kraja u snijeg, izvlačeći ih i tražeći tragove odjeće i krvi, ali u toj tami to je bio uzaludan posao.

— Potrebna nam je pomoć — reče Thurmon.

— Bilo bi potrebno stotinjak ljudi da pregleda cijeli taj usov — reče stric — a nitko nam neće pomoći dok traje ovakvo nevrijeme. Zaledit će nam se jezici u lubanjama.

— Tvoj se već trebao zalediti — reče Thurmon. — Ja ne odustajem dok god ima nade. Tko će poći po pomoć?

— Ja — javi se Theodore.

— Premlad si.

— Dobro, ja ću — promrmlja stric. — Ako si već odlučio da se svi smrznemo, neka se to meni dogodi na putu prema mjestu gdje mogu dobiti neko oštro piće.

Vratio se kući da se odjene za put, a ostali su nastavili s traganjem.

— Ne možemo ovdje provesti cijelu noć — reče radnik.

— Možemo pokušati — odvrati Thurmon.

Radnik je bio u pravu. Nije prošao ni puni sat i oni su se morali vratiti kući. Temperatura je pala tako nisko da su se jedva živi vratili kući.

Pitanje je da li je Thurlow čuo jedan njihov poziv, jer je bio pokopan ispod tri metra debele naslage leda, kamenja i panjeva.

***

Bill Pardee je stigao na dno doline kasno poslijepodne. Vjetar nije osla-

bio, ali inače mu nije išlo loše. Snijeg je odgovarao za kretanje krpicama, iako je još bio prilično mekan i popustao je pod njegovom težinom. Bill je znao da je temperatura vrlo niska, ali vjetar je bio taj koji je nanosio najviše teškoća. Na toj visini svaki je udisaj bio bolan, a vlaga iz njegovih usta zamrzavala se na usnama i nosu i on ih je neprekidno morao grijati rukavicama.

Kretao se polako ali uporno i pri tome razmišljao što mu je raditi.

Sunce tek što je zašlo a ipak već je bilo prilično mračno. Pri tako gustoj mećavi svjetlo nije bilo od bog zna kakve pomoći, ali kretanje u mraku uopće nije dolazilo u obzir.

U mislima je neprekidno obnavljao sjećanja u ovom dijelu puta, podsjećajući se svakog stabla, stijene i brežuljka, pa je znao da se škola nalazi samo kilometar prema istoku. Strikerov ranč, međutim, bio je kojih četiri kilometra južnije. Oni što su, možda, ostali u školi nisu ga zabrinjavali. Ako je netko u neprilici, taj će se nalaziti na putu između njega i Strikerovih.

Skrenuo je na jug i uskoro naišao na jedva vidljivo udubljenje. Bio je to put sada zatrpan oko metar debelim snijegom. Naslavljuje se putem i tek kada je prošao mimo golemog stabla koje je dobro poznao, zaključio je da se kreće vrlo polako, možda četrdesetak metara na sat. Studen je ispijala iz njega svu snagu i ako se uskoro ne skloni, neće za njega biti spasa.

Zastao je i odmarao se duže no inače, razmišljajući što bi poduzeo. Čak kada je odlučio zaštititi obraze rukama, činilo se kako je potrebna vječnost da ih podigne. Prepoznao je znakovite opasnosti: bio je na najboljem putu da se smrzne. Međutim, nakon nekoliko minuta odmora dah mu se vratio. Odlučio je napredovati još samo malo. Negdje naprijed nalazi se šumarak borova, gdje se može ukopati i zaštititi od vjetra.

Nije bio svjestan kako se dugo kretao dok nije došao do male udubine u snijegu. Zastao je i ugledao više takvih mjesta, kao da se netko probijao kroz snijeg a svježiji snijeg to još nije izravnao. Udubine su se odvajale od

puta i nestale među stablima. Trag je mogao potjecati od jelena ili koje druge životinje, ali Bill ga je ipak slijedio sve dok odjednom otisci nisu nestali i pred njim je opet bila strašna, netaknuta bijela površina. Pojavila se opasnost da pođe suviše daleko od puta i ne mogne ga više pronaći. Okrećući se, posrnuo je i gotovo pao a rukavica uronjena u meki snijeg dotakla je nešto tvrdo. Pomislio je da je zapeo o neki kamen, ali oslonac se pomaknuo pod njegovom šakom kada se odgurnuo da bi uspostavio ravnotežu. Zar bi slobodan kamen ležao ovako visoko u debelom snijegu?

Bill je razgrnuo snijeg i pronašao malenu metalnu posudu u kakvima su djeca nosila ručak u školu. Izbezumljenim pogledom, pokušao je prodrijeti okolnu bjelinu. Negdje, sasvim blizu, dvije malene djevojčice leže u snijegu. Ali, gdje?

Bilo je načina da to sazna. Odlučio je se za kružno traženje, njegovo će sadašnje mjesto biti središte i on će početi određen broj koraka u nekom smjeru i vratiti se natrag na isto mjesto, pa opet krenuti u drugom smjeru. Tako se mogla temeljito pretražiti svaka površina, ali uz velik utrošak vremena. A Bill je znao da neće izdržati ni pun sat izložen vjetru.

Djevojčice su se probijale prema kući dok su god mogle i tada su, omamljene studeni i vjetrom, skrenule s puta. Udesno i u polukrugu, kao što to čini većina ljudi kada se izgubi. Teško je održati ravan smjer kretanja čak kada postoji neka točka prema kojoj se čovjek može ravnati.

Bill je otvorio metalnu posudu i pronašao netaknut ručak: dva malena sendviča, dvije jabuke i bočicu mlijeka, koje je bilo zamrznuto. Djeca mora da su bila sasvim posustala kada su odbacila dragocjenu hranu. To je ujedno značilo da bi se mogla nalaziti i sasvim blizu. Bill je krenuo udesno i prešao stotinjak koraka; bio bi pošao i dalje, ali nije se usudio, bojeći se da neće pogoditi natrag.

Zapravo, bilo je beznažno. Novi je snijeg sve pokrio i mogao bi proći na metar od djevojčica da ih ne otkrije.

— Još jednom — promrmlja sam sebi. — Još samo jednom!

Pošao je još više udesno i nakon dvadeset koračaja ugledao na snijegu nešto poput malene izbočine... možda samo grmičak, ali nije mogao riskirati. Kleknuo je, počeo kopati i odmah ugledao žarkocrvenu boju. Srce mu je brže zakucalo i on je počeo odgrtati snijeg obim rukama.

Obje su djevojčice bile ovdje; starija je okrenula leđa vjetru i obgrlila mladu da je zaštiti.

Bill se uspravi. Bile su žive, ali još kako dugo. Brzo je opet nabacao snijeg preko djece, ostavivši samo otvor za dovod zraka. To je bilo najbolje što je mogao uraditi prije no što pripremi bolje sklonište. Snijeg je sada bio jedina zaštita.

Vratio se nekoliko metara do mjesta gdje je iz snijega izbijao veliki bor gustih grana. Razmaknuo je grane natovarene snijegom i počeo razgrtati snijeg uza stablo. Snježna je cipela poslužila kao odlična lopata. Očistio je snijeg sve do zemlje, a na stranama ga nabio tako da se uruši. Rastvorio je kaput i studen se zabola u njegovo tijelo poput tisuća malenih, oštrih bodeža. Izvukao je nož i počeo rezati najdonje grančice i grane i postavljati ih preko snježnog zida sve dok nije dobio krov. Sitnije je grančice rasprostro po zemlji i vratio se po djevojčice; nikada nije pomišljao da bi malene djevojčice mogle biti tako teške.

Odnio je najprije manju onda veću u sklonište. Spustivši ih kroz otvor, jedva je još smogao snage da odveže krplje i sam se uvuče za djecom. Bio je, nasmrt umoran.

Sjeo je, oslonjen o stablo, a glava mu je odmah pala na grudi. Počeo je drijemati ali ga je strah od zamrzavanja na vrijeme razbudio. Podigao je ruku i opipao lice jedne od djevojčica. Bilo je zastrašujuće mirno i ukočeno.

— Ne valja — promrmlja. — Potrebna je toplina.

Prisilio se da ustane. Pokreti su mu bili smiješno polagani. Posegnuo je napolje i uvukao snježne cipele. Očistio ih je od snijega i tada posegnuo za nožem. Dok je rezao remenje, namiješio se pomislivši na Mota Snivet-

sa. Taj će jadikovati za svojim krpljama.

Unutra je bilo najmanje desetak stupnjeva toplije no napolju, ali ipak vrlo hladno. Uspije li zapaliti vatru, još bi se mogli nadati spasu. Kožno remenje bilo je desetke puta nauljeno i premazano lojem i moglo je dobro gorjeti.

Bill je narezao dosta komadicaka, odložio nož i iz pojasa izvukao revolverski metak. Lako je izvukao olovnu kuglu i istresao barut na remenje. Onda je povukao revolver, približio usta cijevi barutu i opalio. Odjeknulo je kao da je ispaljen top, ali djevojčice se nisu ni pomakle. Plamen iz cijevi zapalio je slobodan barut i pomogao da se pripali remenje.

Bill je brzo prigrnuo komadiće koji su se razletjeli prilikom pucnja i pažljivo ih priložio vatri, pa rasjekao i drugu krplju.

Privukao je ukočene djevojčice, rastvorio krzneni ogrtač i smjestio svaku s jedne strane, ispod svog pazuha. Stisnuo je malene, blijede ručice i privukao ih što bliže plamenu.

U skloništu je odmah zatopljilo ali se zemlja pod plamenom počela otapati. Bill je tada ispraznio metalnu posudu i u nju ugurao zapaljeno remenje. Nova je peć izvrsno radila i kada je remenje bilo pri kraju, Bill je osjetio da se manja djevojčica pomakla. Dohvatio je drveni okvir jedne krplje i gurnuo njegov kraj u vatru.

Zaboravio je na sve ostalo i brinuo samo o djevojčicama. Morao ih je neprekidno podizati, jer tek što bi jednu oslonio na grudi druga bi kliznula i počela padati. Pomalo je smetnuo s uma tko su i gdje su i automatski je gurkao djecu sve dok nije postao svjestan glasa koji nije bio njegov.

— Što? — upita glasno.

— Bole me stopala — reče glasić.

Spustio je pogled i ugledao dva velika tamna oka. Bila je to manja od sestra.

— Zdravo, Sue — reče.

— Stopala me bole — ponovi dijete. — Sve me boli.

— Znam, draga, znam. Dobro je da boli, jer to znači da ništa nije zamrznuo.

— Ali, to ne volim.

Glasić je bio tih kao da dolazi iz velike daljine.

— Gurni stopala do vatre. — Vidiš li plamen?

— Da.

Ispružila je noge do limene kutije, a Bill je izvukao čokoladu, odlomio komadić i gurnuo joj među usne.

Starija se osvijestila mnogo kasnije. Kada je otvorila oči, Bill joj se nasmiješio.

— 'Jutro, Marta!

— Gdje smo?

— Tamo gdje je toplo. Sve je u redu, sada ste na sigurnom mjestu.

— Kaplje — prigovorila je.

Toplina plamena uzrokovala je topljenje snijega koji je napadao na granje i krupne kapi vode počele su padati po njima.

— Zao mi je — odgovori Bill. — Evo, pojedite to.

Uzela je čokoladu i pohlepno zagrizala.

— Možeš li to popraviti? — upita.

— Vi ste žene uvijek nezadovoljne. Pokušat ću, a vas dvije se stisnite zajedno.

Izvukao se iz ogrtača i zagrnio ih, pa počeo kopati udubinu u snježnoj stijeni. Naslagao je tamo grančica i premjestio djevojčice.

— Bolje?

— Da — reče Martha.

Sue je jedva držala oči otvorenima, a pogled joj je bio mutan.

— Hajde da se poigramo — reče Bill. — Promatrat ćemo lica jedno drugome i čim primijetimo bijelu mrlju reći ćemo toj osobi.

— To mi nije nalik na igru — prigovori Marta.

— Prava igra. Hajde, Sue! Da bi igrala, moraš držati oči otvorenima.

— A što buda primijetimo mrlje? — upita Marta.

— Skinut ćemo rukavice i grijati to mjesto dok mrlja ne nestane. A sad svi gledajmo u tuđe obraze i noseve.

— Ti govoriš o ozeblinama, zar ne? — upita starija djevojčica.

— Da. Ali, zašto ne bismo od toga napravili igru? Probudi se, Sue. Sada ne smiješ spavati!

IV

Sam Striker je dva puta pokušao. Prvi puta se vratio vodeći za sobom konja i objasnio ženi da je nemoguće proći; ni čovjek ni životinja ne mogu se probiti do škole. Žena mu nije povjerovala i zaprijetila je da će sama poći, pa je opet pokušao. Navukao je debeli kaput od bizonova krzna i teške čizme, ali se ipak morao vratiti. Ovog puta i njegova je žena shvatila da se zaista ne može, pa su sjeli da probdiju noć.

— Ujutro ću upregnuti saonice — reče joj on. — Male su na sigurnom, u školi.

— Da — rekla je, ali se nije mogla sasvim primiriti.

— Mora da svi gledaju kroz prozor i vesele se snijegu.

***

Ali, i Sam je bio zabrinut, ne manje od žene. Pred njima je bila duga noć.

Dva kilometra sjeverno od škole još je jedan muškarac proveo besanu noć. Bio je na putu prema gradu kada je naletio blizzard, ali umjesto da potraži zaklona u kojoj od kuća... a prošao ih je nekoliko... nastavio je naprijed. Bio je to tvrdoglav i uporan čovjek.

Najprije je ostao bez konja. Životinja se oliznula u zapuhu i slomila nogu. Ustrijelio ju je, skinuo sedlo i uzdu i nastavio pješice. Uskoro je sedlo postalo pretežak teret, pa je zastao i zakopao ga u snijeg ispod neke stijene. Taj je čovjek bio oprezan i pažljiv i nije želio da netko drugi pronađe to sedlo prije no što se on vrati i uzme ga. Iz bisaga je izvadilo kabanicu i nastavio put. Prema njegovu uvjerenju, na svijetu nije bilo zapreke koju on ne bi mogao svladati snagom mišića ili dosjetljivošću, a nije bio od onih koji lako odustaju.

Međutim, nije bio ni budala i čim je shvatio u kakvu je vrstu nevremena zapao, potražio je zapuh i iskopao u njemu udubinu. Kada je rov bio gotov, opet se izvukao napolje u potrazi za gorivom. Nakon kraceg traganja pronašao je neki odavno oboreni trupac i uvukao ga u rupu. Drvo je iznutra bilo suho i dobro je gorjelo. Sve u

svemu bilo mu je toliko udobno koliko je to moguće pri ovakvom vremenu i nije bio zabrinut za sutrašnjicu. Znao je da čvrst čovjek može preživjeti u studeni i nekoliko dana bez hrane i vode.

• • •

— Hajde da pravimo grimase — predloži Bill. — Marto, Sue, tko može bolje iskriviti lice?

Bile su umorne i pospane i ništa ih nije zanimalo, ali kada je on počeo gledati u križ i plaziti jezik, nisu mogle da se ne nasmiju. Pridružile su mu se i ta je igra spasila njihova lišća od zamrzavanja.

Nakon toga natjerao ih je da pomiču prstima nogu i ruku. Nekoliko je puta izlazio i lomio granje pa se vatra iako malena, održavala. Bilo je začuđujuće koliko je topline ta malena vatrica mogla dati u tako zatvorenu prostoriju. Kada bi djevojčicama ipak postajalo hladno Bill bi otvorio svoj širok krzneni kaput i one su se uvukle k njemu.

Noc je polako prolazila, a onda je Bill iznenada podigao glavu.

— Slušajte!

Djevojčice su pažljivo osluškivale, ali nisu ništa čule.

— Vjetar je prestao — objasnio im.

Napolju je zavladała tišina, savršena, potpuna tišina. Bill je provirio iz rupe kroz koju je izlazio dim. Umjesto bijelog zida mećave naokolo se prostirala noćna tama. Kada se njegov pogled privikao na mrak, ugledao je nekoliko zvijezda. Izvukao je sat.

— Zora je blizu. Prestalo je sniježiti, uskoro će se razdaniti i ljudi će poći u potragu za nama.

— Hoće li tata doći? — upitala je Marta.

— Netko će doći. Vjerojatno tvoj tata.

• • •

Mary je žestoko drhtala, tako da se jedva održala na nogama. Onda se sjetila kako joj je Bill jednom rekao da se drhtanjem potroši više energije no lakom vježbom, pa je počela koračati učionicom.

Odmah je zamijetila kad je vjetar stao i prišla je prozoru. Više nije ni sniježilo.

Kada je kroz prozore zasjalo sunce, čisto i jako, Mary osjeti kako je napokon napušta strah i gotovo se oduševi. Jedan je sat stajala kod prozora, ali se nitko nije pojavio na čistom snježnom prostranstvu. Osjećala se mnogo bolje, a bila je zabrinuta za djecu. Morala je saznati kako su. Pronašla je u garderobi stari vuneni šal, omotala ga oko vrata, zakopčala ogrtač i navukla rukavice. Stopala i ruke bili su joj topli i činilo joj se da je spremna za polazak.

Vani je, međutim, bilo mnogo hladnije no što je to očekivala, a nakon nekoliko koraka iznenada je propala kroz tanku ledenu koricu i do bokova zapala u snijeg.

Odmah je pomislila da bi bilo najpametnije vratiti se, ali kad se uzverala na glatku plohu, ustanovila je da ipak može koračati ako pažljivo bira mjesta koja su jače zaleđena. Bilo ih je lako pronaći, trebalo je samo gledati i otkrivati one plohe koje su jače odbijale svjetlost. Ipak, odlučila je da ne pođe Strikerovima već Matemanovima, koji su bili mnogo bliže. Tamo može posuditi konja, ili bar saznati neke vijesti o djeci.

Krenula je prema istoku, ali sada je koračala ravno u susret suncu. Oči su joj zasuzile, zatvorila ih je, zatreptala i protrljala rukama, no ništa nije pomagalo protiv neizdrživog sjaja. Okrenula se natrag prema školi, ali i tamo ju je dočekala bjelina. Nekoliko joj se puta pričinilo da je ugledala tamnu sjenu, ali onda i toga nestade. Bila je ljuta na samu sebe. Znala je da ne može biti od škole udaljena više od stotinjak metara, pa ipak je nije vidjela.

Napamet je odredila smjer i krenula, samo da bi narednog trenutka propala u dubok snijeg. Kada bi bar uspjela izvući na površinu i osloboditi noge, bila je sasvim zbunjena i potpuno je izgubila orijentaciju. Počela je panično puzati, ali se odmah savladala. Tako neće nikuda stići.

Pokušala je pročistiti vid trljajući kapke. Kada bi bar taj neshvatljiv sjaj načas ugasio! Kada bi bar netko došao! Ne može stajati u mjestu pri toj neizdržljivoj hladnoći. Pokušala je ko-

račati, sasvim polako i oprezno, tek toliko da se kreće. Padala je, ustajala i išla naprijed... sve polaganije, polaganije...

***

Muškarac koji je proveo noć uko-pan u snježni nanos zaspao je tek kada je prestao vjetar; do tada ga je hladnoća držala budnim. Probudio se kada je sunce već izašlo. Probio je rukom pokrov svježeg snijega, koji je preko ulaz u spilju, isturio glavu i fičuknuo.

Svijet se odjenuo bjelinom, tako studenom da je izgledala plavičasta. Sunčane zrake odbijale su se takvim intenzitetom da je morao zatvoriti oči i odmah se uvukao natrag. Oklijevao je. Zar je zaista nešto vidio, ili je to bila svjetlosna varka?

Ne, eno je tamo, tamne mrlje na obzorju. Mrlja se pomakla i opet ukočila. Možda konj, pomisli. S te udaljenosti nije mogao zaključiti što vidi, pa je časaš sjeo da razmisli. Onda je prstima stegnuo jak ovratnik kišne kabanice i strgnuo kapuljaču. Nožem je probio dva uska proreza, iskušao to na licu, malo popravilo i tada nataknuo kapuljaču na glavu, a preko nje nabio šešir. Opet se vratio do ulaza i pogledao napolje. Sada je mogao gledati bez bola i opasnosti po vid. Odmah je pronašao tamnu mrlju koja se više nije kretala.

Ispuzao je napolje i proučio nebo. Oluja je, činilo se, posve prošla, pa je sakupio svoje stvari i krenuo. Kako ga je put vodio u smjeru tamne mrlje, pošao je da vidi o čemu je riječ.

Ukočio se ugledavši ženu. Sagnuo se, prevrnuo je na leđa i tada prepoznao Mary McCandless. Saznanje ga je pogodilo poput udarca posred želuca. Brzo je opipao bilo da bi saznao je li živa, ali nije ništa osjetio. Tada je otkopčao dugmad na kaputu i svukao rukavicu te položio dlan na njeno srce. Ali, prsti su mu bili ukočeni od hladnoće, pa nije bio siguran. Zato je provukao ruku kroz prorez na njenoj haljini i prsti su obuhvatili punu, zaobljenu dojku. Kroz njegove je žile prostrujala vatra i on se teškom mukom prisilio da potraži srce. Otkucaji su bili tu, slabi ali pravilni.

Djevojka je otvorila oči i muškarac se zarumenio, kao lopov uhvaćen na djelu. Ali, Mary je gledala ravno pred sebe. Slobodnom je rukom mahnulo pred njenim očima, ali ona nije ni trepnula i on je shvatio da je postala žrtvom snježnog sljepila.

Mary je jauknula i njeno se tijelo ukočilo pod dodirom njegova dlana. Muškarac je povukao ruku i zakopčao kaput. Ogledao se kao posramljen da ga je netko mogao vidjeti. Vidio je tragove koje je ostavila slijepo lutajući i bio je načistu s tim da je bila sasvim iscrpljena i da bi, bez njega, uskoro umrla. Podigao ju je na ruke razmišljajući što da čini. Najbliži su bili Batemanovi i on je pošao u tom smjeru, koračajući bez napora. Bio je vrlo snažan čovjek.

Nije mogao zamisliti što ju je doveo ovamo, kilometre od kuće u kojoj je stanovala. Sada se prisjetio gdje ju je prvi puta vidio. Strikerovi su priredili zabavu, a na njoj su svi neoženjeni muškarci jurili samo za Mary. On je bio oženjen, ali ne toliko dugo da bi zaboravio koliko je ugodno društvo tako mlade djevojke. Ipak, moram se okaniti djevojke; jedva joj je bio predstavljen.

Mary je tada imala bijelu haljinu, a izrez je bio prema najnovijoj modi i tako dubok da je otkrivao obline njenih grudi do te mjere da su se neki muškarci počeli ludo ponašati a žene su se užasnule. A tijelo joj je bilo izazovno lijepo... prelijepo za učiteljicu, govorili su neki. I on ju je gledao; njegova je žena to opazila, ali to ga nije smetalo. A sada se Mary nalazi na njegovim rukama!

Prije no što je prošao nekoliko stotina metara opet se podigao vjetar, a pojavili su se i oblaci. Zastao je i položio djevojku u snijeg. Vjetar je dolazio s jugozapada i dovlačio nevrijeme. Prepoznao je predznake. Bit će još mnogo snijega i ovog se puta neće biti lako iskopati iz njega.

Djevojka je došla svijesti i gledala preina njemu. Mahnuo je rukom pred njenim licem, ali nije dala znaka da išta vidi. Mogla je znati za njega jedino osluškujući njegovo disanje.

— Tko je to? — upitala je slabim glasom.

Nije odgovorio. Podigao ju je i krenuo dalje, prema kući Batemanovih, a djevojka je opet izgubila svijest. Nije zapravo znao zašto joj nije odgovorio. Možda se u njegovoj podsvijesti već rodila namjera...

Kada je došao do istočnog pritoka Potoka Jelena, snijeg je padao gusto i ujednačeno i brzo popunjavao njegove tragove. Nikoga nije vidio i moglo se pretpostaviti da ni njega nitko nije zapazio. Sedlo je bilo dobro sakriveno, a ubijeni konj bio je ispod metar i po ili dva snijega. Time se može pozabaviti prije nailaska proljeća. Samo je njegova žena znala da je krenuo u grad, a ona ga nije zabrinjavala. Napokon, bude li potrebno, uvijek može pronaći dobar razlog svojoj odsutnosti.

Čovjek je zamišljeno proučavao ledenu plohu rječice. Vjetar je očistio glatku površinu i kretanje njome bilo bi brzo i mnogo lakše no kroz dubok snijeg. Hladnoća je bila takva da je ledena kora bila čvrsta i sigurna. Spustio se niz obronak i stao na led. Nije zaškripalo i on je znao da nema opasnosti. Kada je krenuo, bilo je to u smjeru suprotnom od kuće Batemanovih.

• • •

Malena dašćara bila je izgrađena pod šumom i upotrebljavana jedino za godišnjeg žigosanja stoke ili od nekog zalutalog lovca. Ali, bilo je tu ognjište i gomila drva, gvozdeni krevet i nekoliko poderanih pokrivača, stol i dvije stolice. Položio je Mary na krevet, pokrio je i tada založio vatru. Malena prostorija brzo se zagrijala i on je legao u postelju, do djevojke. Obgrlio ju je i čekao dok se nije polako opustila i krv opet brže potekla njenim žilama.

Podigao se na lakat i proučavao njeno lice, strpljivo čekajući. Nakon nekog vremena otvorila je oči. Provjerio je njen vid, iako je dobro znao da će proći cijeli dan a možda i nekoliko prije no što prođe snježno sljepilo. Ali, htio je biti siguran. I, dok je još bila napola u besvijesti, počeo ju je razodijevati.

• • •

Bill Pardee je promatrao zamrznutu dolinu, ali nitko nije dolazio. U sebi je psovao Sama Strikera; da su to bila njegova, Billova, djeca on bi krenuo u potragu u prvi nagovještaj svanuća. Sunce se uspjelo visoko i odblesak je ranjavao njegove oči. Odlučio je da više ne čeka. Do Strikerove kuće bilo je samo dva-tri kilometra, a snijeg je izgledao dovoljno čvrst da podnese njegovu težinu.

Izvukao je Martu i Sue iz skloništa i objasnio im da ga moraju slijediti, ali svjetlost je bila i suviše jarka pa nisu mogle gledati.

— Uхватit ćemo se za ruke — sjeti se on — i igrati »slijedimo vođu«. Ja sam vođa, a vi zažmirite oči.

Kretali su se prilično brzo sve dok se Sue nije umorila. Djevojčice nisu jele, a nije im dopustio ni da spavaju, pa nisu izdržale napor kretanja. Uskoro je morao podići Sue na ramena, a pola kilometra dalje uzeo je i Martu na ruke.

Brzo se zamorio, ali kada se opet podigao vjetar a na istočnoj strani počeli se gomilati oblaci, pokušao je pobrziati.

Sama Strikera su čuli prije no što su ga ugledali. Vikao je i psovao, a kada su došli na uzvisinu vidjeli su kako udara dva konja koja su zapala u nanos. Striker je upregnuo velike saonice ravna dna, koje su se dobro držale na snijegu, ali je težina konja bila prevelika. Tijekom cijelog jutra jedva je prevalio pola kilometra.

Ugledavši Billa, ispustio je bič i potrčao mu u susret.

— Marto, Sue, kako ste? — zavapio je.

— Dobro su — reče Bill.

Uzeo je Martu na ruke i počeo je tetašiti.

— Bolje da ih što prije otpremimo kući. Provele su tešku noć.

Položili su djevojčice u saonice među bizonska krzna i tada ispregli konje da bi okrenuli saone. Povratak je bio lakši, po već iskrčenom tragu, pa su pretekli novu oluju.

Majka je smjestila djevojčice u korito puno tople vode, a Bill se grijao i sušio pred otvorenim ognjištem. Sam

je donio bocu ali je Bill odbio drugu čašicu.

— Imaš li par snježnih cipela? — upitao je.

— Valjda nećeš opet napolje?

— Moram se pobrinuti i za Mary.

— S njom je sve u redu. Ima kuća koje su bliže od ove, Batemanova na primjer. Mary je na sigurnom. Ostani ovdje dok se dobro odmoriš.

— Ne sviđa mi se ovaj novi snijeg. Još jedna oluja i dolina će danima biti neprehodna.

— Nemam krpilji a konj je beskoristan. Ostani ovdje.

Izvana su čuli uzvik i Sam je prišao prozoru.

— Pa to je tvoj drug Murphy, Bille.

Otvorio mu je vrata i stari Murphy se zavalio u stolicu da dođe do daha, prije no što je mogao govoriti. Prihvatio je piće i tada ispričao novosti.

— Jedan od Thurmonovih dječaka je pokopan pod lavinom. Svi se okupljaju da bi pomogli.

— Kada se to dogodilo? — upita Bill i počne navlačiti čizme.

— Jučer poslije podne.

Šutke su izračunali dječakove mogućnosti; a bile su malene, ili nikakve.

— Je li itko čuo štogod o Mary?

— Ne bih rekao.

Ušla je gospođa Striker i izjavila da su djevojčice dobro. Zaspale su prije no što ih je položila u postelju. Žena je srdačno zahvalila Billu.

— Daaa, i ja — reče Sam. — Zaboravio sam zahvaliti.

— Murphy, što ćete vi ovdje? — upita žena. — Dolazite za nevremena a kada sam vas pozivala na ručak uvijek ste odbili.

— Nije to zbog vašeg kuhanja — promrmlja čovjek. — Ja naprosto ne pripadam društvenim ljudima.

— Jedan od Thurmonovih dječaka je zatrpan lavinom.

Bill je počeo navlačiti kaput i žena shvati da se sprema na odlazak.

— Zar ćete napolje? Opet je počelo snježiti.

— Thurmonu je potrebna sva moguća pomoć — upozori Murphy.

Bill i Murphy pogledali su prema Samu, koji se nije ni pomaknuo niti

počeo spremati. Sjedio je do vatre i gledao ih, a oni — sljegoše ramenima i pođu prema vratima.

— Same... — javi se gospođa Striker.

— Ja ne idem — reče on.

Bill i Murphy šutke su napustili kuću. Žena je zatvorila za njima vrata i pogledala muža.

— Zašto me tako gledaš?

— Dobro ti znaš zašto.

— To ničemu ne služi. Dječak je zakopan već dvadeset četiri sata.

— Mogu pokušati — reče i pođe mimo njega prema kuhinji.

— Zar želiš da stavim na kocku svoj život zbog nekog od onih gorštaka?

— Jedan od njih je stavio na kocku svoj da spasi tvojju djecu!

• • •

Muškarci su stizali u podnožje usova po jedan, po dvojica, u grupicama i odmah prionuli poslu. Neki su donosili lopate i duge motke i oko podneva dvadesetak ih je neumorno radilo i tragalo.

Zapaljena je velika vatra i ljudi su bili prisiljeni često prekidati posao i dolaziti da bi se ogrijali. Temperatura je bila malo porasla, ali kada se podigao vjetar, opet je počelo snježiti, pa je i najizdržljivijima bilo teško ustrajati.

Gospođa Thurmon je brinula da uz vatru uvijek bude vruće kave i graha, ali ni to nije bilo dovoljno da zagrije spasavaoce. Pomalo su odustajali i počeli prilaziti Thurmonu da bi mu izrazili suosjećanje.

Sredinom poslijepodneva ostali su samo najuporniji a onda su se i oni povukli u toplinu Thurmonova ranča.

Kad su Bill Pardee i Murphy stigli do usova, tamo nije bilo nikoga, pa su prosljedili do ranča. Oluja je bila oštrija no prethodnog dana i u sumrak je sve bilo zasuto snijegom. Padao je tako gusto da je čovjek koji je trebao preći od kuće do staje morao razapeti užu kako se pri povratku ne bi izgubio i zauvijek promašio vrata vlastite kuće.

• • •

A negdje tijekom noći Thurlow Thurmon se osvijestio. Dugo je ležao sasvim nepomičan, sve dok se prisjetio što se dogodilo i gdje se nalazi.

Panično se počeo koprcati, ali je ubrzo uvidio da od toga nema koristi pa se primirio i počeo razmišljati.

Pokušao je pomaknuti najprije jednu pa drugu ruku. Desna mu je bila djelomično slobodna, a bilo je prostora i oko njegove glave. Njegovo valjanje kada ga je usov pokopao ostavilo je nešto prostora, iako ne mnogo, pa je zato i imao dovoljno zraka za disanje. Slobodnom je rukom počeo proširivati taj prostor sve dok nije istrošio rukavicu na prstima i oni su počeli krvantiti.

To ne valja, pomisli, pa skine kapu i njome zaštititi šaku prilikom rada. Kad je naposljetku oslobodio i drugu ruku, najprije ih je obje ugrijao pod kaputom, ispod pazuha, a onda se počeo baviti nogama. No, nije ih mogao ni pomaknuti.

— Gospode! — prestravljeno je prošaptao. — Ja sam paraliziran! —

Zapravo, njegove su noge bile učvršćene za krplice koje su se zabile duboko u snijeg.

Opet ga je obuzela panika, pa se slijepo borio da bi oslobodio noge i to ga je sasvim iscrplo. U njegovoj je rupi bilo dovoljno toplo i on je pred jutro zaspaao i spavao gotovo cijelo prijepodne. A spasio ci su nekoliko puta bili tako blizu da bi mogli čuti njegove pozive.

U daščari muškarac se brinuo da bude uvijek dovoljno drva na ognjštu, ali inače se nije odvajao od postelje. Svaki puta mu je pružala otpor, borila se svim snagama, ali on je bio prejak da bi to imalo smisla. Kasnije se odupirala sve slabije da bi se nakraju sasvim predala.

***

Ljudi koji su se sakupili na Thurmonovu ranču držali su se glavne zgrade i brvnare za kauboje. Nije se moglo nikuda, pa su kartali, pušili, razgovarali i pomalo pili pazeći da ne pretjeraju. Neprekidno su procjenjivali vrijeme i nakon dva dana bili su svi poput zvijeri u kavezu. I sve što je Bill Pardee mogao uraditi bilo je da se primiri i čeka.

Ali, Thurlow nije odustajao. Znao je da pukotine u usovu spajaju mjesto gdje se nalazio s površinom, jer je

neprekidno imao dovoljno zraka. Uz dosta muke pregledao je džepove i napravio inventar sadržaja. Bila je tu kratka, tupa olovka, džepni nož, komad tvrdog šećera umotan u papir, istrgnuta i prelomljena stranica iz bilježnice, klupko tanke uzice i marama.

Nekoliko je minuta sisao bombon, a onda ga je pažljivo smotao u papir da ga sačuva za kasnije. Zatim je ustima zahvatio malo snijega i držao ga tako dok se tekućina nije sasvim zagrijala, pa ga tek tada progutao. Žed je ostala, ali nije osjećao gladi sve do slijedećeg dana. Najviše je brinuo zbog nogu koje nije uspio osloboditi, ali je neprekidno micao nožnim prstima.

Znao je da je opasno zaspati, pa se zabavljao proširivanjem rupe sve dok nije naišao na kraj otrgnute grane. Otkopavao ju je ali njoj nikad kraja, no on je uporno i tvrdoglavo nastavio s poslom.

V

Mary McCandless je sva sklupčana sjedila na krevetu, ogrnuta otrcanim pokrivačem. Čula je muškarca koji se kretao barakom ali ga nije mogla vidjeti. Nije znala je li noć ili dan, a oči su je još uvijek boljele i pekle.

— Tko je to? — upitala je. — Tko ste vi?

Muškarac zastane i ukoči se, jedva dišući. Onda mahnu rukom i uvjeri se da je još uvijek slijepa.

Ali, što ako ga pokušava zavarati? Ako ga može prepoznati i kasnije pokazati? Možda je mora ubiti prije no što ode. Pošao je prema postelji.

— Gdje ste? — upitala je Mary. — Zašto nešto ne kažete?

Zastao je gledajući njeno lice i gola ramena, a onda je kleknuo na rub kreveta i pograbio je. Pokušala se izvinuti, ali on ju je povio unatrag čvrsto je stežući, tako da se nije mogla ni pomaknuti.

— Dosta — zamolila je. — Molim, dosta.

***

Kad je oluja prestala, ljudi okupljeni u Thurmonovih otputili su se do

usova da bi pronašli dječakov leš i pripremili dostojan ukop. Svaka je nada bila odavno napuštena i mnogi su poželjeli da se nađu što dalje od tog mjesta. Bilo bi lakše sačekati do proljeća, kad će se snijeg ionako otopiti i otkriti leš, ali nitko se nije usudio to predložiti Thurmonu.

Stigavši do usova, pronašli su dugačke motke koje su zabili u snijeg i ostavili tamo da bi obilježili dokle su stigli u potrazi. No sada se sasvim dolje na jednoj motki nešto crvenilo.

— Što je to? — upita Murphy.

Nitko nije znao.

— Zar je netko ostavio rubac zavezan na motku? — javi se Thurmon.

— To je doista rubac — reče Bill.

Svi su krenuli onamo. Propadali su u snijeg do bokova, ali ipak su trčali, padali i ustajali samo zato da bi ponovo pali. Okupili su se oko marama i vidjeli da nije zavezana za motku već za kraj neke duge, debele vrbove šibe.

— Thurlowe! — zaurao je Thurmon.

— Smiri se! — zapovijedi Murphy.

— To je njegova marama — reče Thurmon i opet zazva sina: — Thurlowe!

Sutjeli su i čekali odgovor, ali ga nije bilo.

Kopajmo!

Začas je oko grane iskopana rupa dubine oko metar i po. Tada su opet zazvali, ali bez uspjeha. Muškarci su se izmjenjivali kopajući sve opreznije da ne bi zasjekli dječaka. Kada je iskopano gotovo tri metra duboka rupa, počeli su se pitati da li je uopće tamo dolje. Tada je netko mahnuo i ušutkao ih, pričinilo mu se da je nešto čuo.

— Thurlowe, jesi li dolje? — zavapio je Thurmon.

— Tu sam — došao je odgovor. — Oprezno, jer zatvarate dovod zraka.

Grozničavo su kopali i kada su otvorili posljednji sloj iznad dječaka, on im se nasmiješio. Thurmon je skočio dolje i nadvio se nad njega.

— Sine — reče slomljenim glasom — hoćeš li da te prebijem?

— Može, tata, ali me najprije izvuci. Noge su mi ukliještene.

Začas su mu oslobodili noge i izvukli. Noge su mu visjele mrtvo i bespo-

moćno. Thurmon je podigao sina na ruke, tetošeći ga poput malenog djeteta.

Dječaka su prenijeli na improviziranim nosiljkama u kuću. Prije no što su mu izuli cipele nožem su rasjekli hlače. Noge su bile bijele poput snijega i mnogi su pomislili da će ih izgubiti.

Malo poslije Bill Pardee i Murphy napustili su ranč i zaputili se u dolinu. Zastali su kod Mota Snivetsa, ali taj nije ništa znao o Mary pa su nastavili prema školskoj zgradi. Bita je pusta i nije bilo znaka da je dani- ma u njoj ikoga bilo.

— Što sada? — upita Murphy.

— Pokušat ćemo u Batemanovih.

Stigli su onamo u sumrak i Bateman im je ispričao da su djeca stigla rano, prvog dana. Vjerovao je da su i svi ostali na vrijeme otišli kućama, pa nije ni pokušao doći do škole u predahu između dvije oluje. Bill mu nije zamjerao iako ga se kosnulo što, činilo se nitko mnogo ne mari što se moglo dogoditi učiteljici, a nije bilo drugog mjesta kamo bi se mogla skloniti.

— Noćas ostanite ovdje — predložio Bateman. — U mraku ništa ne možemo. Ujutro ću poći s vama.

Većerali su i pošli na spavanje u zgradu za kauboje. Bill je tamo proveo besanu noć. Najgore je bilo čekanje. Ujutro, dok su još bili pri doručku, dojahao je jedan kauboj.

Bilo je to snažan muškarac kojega Pardee nije poznavao i on ga upita da li je putem išta opazio.

— Što, na primjer? — upita kauboj.

— Ne znamo što se dogodilo s učiteljicom — objasni Bateman.

— Mislite na onu dobru smeđušu? Dobar komad — zazvižda kauboj. — Bilo bi šteta da se takva smrzne.

Bill je polako odložio viljušku.

— Kako se zoveš?

— Tillman — Čovjek se namršti. — A ti?

— Pardee.

Kauboj mora da je čuo za njihovu vezu, jer su mu se usta iznenada opustila.

— Možda je poginula — objasni Bill — ali mene više muči to što je morala prije pretrpjeti.

— Zao mi je — ispriča se Tillman. — Bila je to glupa šala. Međutim, nešto sam vidio ali mislim da to nema veze s vašom djevojkom.

— Samo ti kaži — reče Murphy.

— Dim iza brežuljaka, istočno odavde. Nisam znao da netko tamo živi.

— Ne živi — reče Bateman.

— Tamo postoji stara daščara, sklonište za kauboje. Malo je kada tko upotijebi — objaśni Murphy.

Bill je već bio na nogama i navlačio ogrtač.

— Mi ćemo s tobom — reče Bateman.

— Osedlat ću konje — javi se Tillman, — Već se može lijepo jahati.

— Jednoga više — dobaci Bill. — Za svaki slučaj.

Mary se polako budila iz duboka sna. U prostoriji je, čini se, bilo hladno i onda se pomakla da bi se približila muškarcu. Ali pored nje u postelji nije bilo nikoga. U tom se času sasvim razbudila i obililo ju je rumenilo na pomisao da se toliko privikla na tog muškarca da je u njega namjeravala potražiti toplinu. Sjela je i shvatila da se njenim očima opet polako vraća vid; mogla je nazrijeti svijetlu pačetvorinu prozora, ali je drugo sve još bilo nejasno.

Osluškivala je, ali tišina je bila potpuna.

Otišao je!

Skočila je s postelje i zateturala prema vratima. Kada ih je pronašla, napipala je drveni klin koji je visio o remenčiću i brzo ga nabila na mjesto, zabravljujući vrata. Teško dišući, člonila se leđima na njih i osluškivala ali ništa nije čula. Dok muškarac bude razbijao vrata, ona će imati vremena da pronađe nešto čime će se braniti.

Spotičući se, došla je do stola, ali je taj bio prazan jednako kao i police na zidu. Tada je studen podsjeti da je sasvim naga i ona pronađe razbacane komade svoje odjeće i počne je navlačiti. Postala je svjesna da se muškarac neće vratiti, pa je pošla do ognjišta i nabacala drva na još vruću žeravu, a onda je sjela na stolicu ispred plamena.

Tu se nalazila i mnogo kasnije, kada je izvana čula povike i pozive.

Ustala je, izvukla klin i vratila se na svoje mjesto. Prepoznala je Billov glas, ali se nije željela suočiti s njim... s bilo kime, ali najmanje s njim. Ono što ju je očekivalo bilo je jednako teško ako ne i teže od onog što je već preživjela.

Pardee je gurnuo vrata i koraknuo unutra.

— Mary, zašto ne odgovaraš?

Polako je okrenula glavu. Namrštio se, ogledao po prostoriji i brzo okrenuo da bi drugima spriječio ulaz.

— Sačekajte!

Upitno su ga pogledali, ali on je zatvorio vrata i prišao djevojci.

— Što je? Što se dogodilo?

Nije odgovorila. Lice joj je bilo izmučeno, oči duboko upale.

Bill je pošao do kreveta i sve mu je postalo jasno.

Na podu je stajala zardala limenka puna opušaka od rukom smotanih cigareta, a u zraku se još osjećao kisela kasti miris dima.

— Tko je to bio?

— Ne znam.

— Kako, ne znaš?

— Nisam ga mogla vidjeti.

Prišao joj je i podigao glavu.

— Snijeg me je zasljepio.

— Cijelo ovo vrijeme?

— Tek sam sada počela raspoznavati svjetlost.

— Ali morao je govoriti! Jesi li prepoznala glas?

— Nije govorio.

— Otkad si ovdje?

— Ne znam. Možda danima. Isprva sam bila u nesvijesti.

— I cijelo to vrijeme nijednom nije progovorio?

— Ne tražim od tebe da mi vjeruješ.

Oklijevao je. Smučilo mu se i nije znao šta bi rekao.

— Bille — viknuo je izvana Bateman — što se dogodilo?

— Tko je to s tobom? — upita djevojka.

— Bateman, jedan od njegovih jahača i Murphy.

— Moraju li me vidjeti?

— Ne.

Pošao je do vrata, izišao i zatvorivši za sobom vrata.

— Onda? — upita Bateman.

— Ništa. Naizmak je snaga. Izgubila se i naposljetku pronašla kolibu. — Znao je da ne vjeruju, ali nisu mu mogli u oči reći da laže. — Ti i Tillman možete poći. Murphy i ja lako ćemo je prebaciti kući kada se oporavi.

— Dobro. Konje možeš ostaviti u Strikera, uzet ću ih kada budem prolazio onuda.

— Hvala.

Otišli su i Bill zamoli Murphyja da sačeka napolju. Mary je je pokušala zagladiti kosu, ali nije uspjela.

— Možeš li jahati?

— Mogu.

— Da ostanemo ovdje još jedan dan dok se odmoriš? Murphy će pripremiti nešto za jelo. Zacijelo si gladna.

— Ne bih ostala ovdje.

— Dobro, Murphy će te otpratiti kući.

— Murphy?! Zašto? A ti... pokušat ćeš ga pronaći i ubiti?

Nije odgovorio.

Ustala je i stala pred njega.

— Od toga mi neće postati nimalo lakše. Možeš li shvatiti da mi je jedino stalo da što prije zaboravim... koliko mogu? Ako ga počneš loviti, mučenje će se samo produžiti. Neprekidno će me podjećati...

— Zar ga štitiš?

— Oh, Bille, ti ne razumiješ. Među nama je ionako sve uništeno, ali nemoj to učiniti još težim. Pođi s nama.

— Jesi li se borila?

— Zar ne znaš? Misliš da sam mu se preda'a?

— Htio sam samo znati ima li na nje-mu tragova tvog otpora.

— Znači, ipak ideš za njim?

— Mogao bi to biti neko odavde, neki dobro poznati susjed. Zar bih mogao živjeti sumnjajući u svakoga? Ti možeš poći i nikada nećeš saznati što se dalje dogodilo. Ja moram ostati.

— O tome još nisam razmišljala, ali ti si u pravu. Mislim da ću otići iz ovoga kraja. Sada više nemam zbog čega ostati.

— Mary...

— Ne govori više — prekinula ga je. — Nadala sam se da ćeš razumjeti...

— Reci mi nešto što će me navesti na trag...

— Bille, zar doista ne možeš zamisliti kako se osjećam?

— Ali, ja to moram uraditi!

— Otišao je pred mnogo sati, možda prije jednog dana. Zaista vjeruješ da ga možeš naći?

— Možeš računati na to.

Kada je odjahala, praćena Murphyjem, Bill je polako i temeljito počeo pretraživati kolibu. Proučio je duhan i papir opušaka, pretražio pod centimetar po centimetar, čak je prevrnuo žeravicu.

Ništa! Tko god to bio postupao je vrlo pažljivo.

Onda je pronašao u postelji nekoliko crnih vlasti. Sada je znao bar jedno: ne zanimaju ga plavokosi ili ridi već samo crnokosi muškarci.

Spalio je pokrivač i madrac. Ponio je jedan opušak i zatvorio za sobom vrata barake. Onda je izgubio pun sat tražeći mjesto gdje je čovjek napustio ugaženi puteljak, pa slijedio trag dolje do potoka. Tamo je bilo nekih niti i ostataka vreće, jer je bjegunac vjerojatno omotao noge krpama da bi trag učinio nejasnim. Pokraj potoka pronašao je mjesto gdje je neznanac propao duboko u snijeg. Proučivši udubine, zaključio da je u pitanju snažan muškarac visok gotovo dva metra i težak oko stotinu kilograma. Tako je znao već nekoliko podataka.

Tragovi su Billa doveli na led potoka i on je nastavio nizvodno, vodeći konja. Led je bio dovoljno debeo da izdrži njihovu težinu, a ostatak je takav još danima ako ne zatopli. Bjegunac je znao sve ono što i Bill. Kretao se ledom a pažljivo je izbjegavao tamnija mjesta, znajući da je tu led tanji. Kad bi potok zavijao, hodao se vanjskom stranom, jer mu je bilo poznato da je struja vode uvijek brža na unutarnjoj strani zavoja pa je i led na tom mjestu tanji.

Na mjestima izloženima vjetru led je također bio tanji, pa se Bill sasvim približio obali. Bjegunac se kretao brzo i oprezno ali kako je bio ograničen na usku trasu leda nije bilo teško pronaći tu i tamo pokoji trag. Međutim, kada je došao do istočne pritoke »Potoka Jelena« Bill se našao u neprilici.

Spuštala se tama i on je krenuo glavnom pritokom. Tek dva kilometra

uzvodno shvati da slijedi lažni trag. No, bilo je prekasno da se vrati i pro-
nade prave otiske, pa je pojahao i kre-
nuo u mjesto Deertrail.

U to isto vrijeme, sjedeći za veče-
rom, kauboj Tillman je bio neobično
šutljiv. Tek kada je stol počišćen i
kada su zapušili uz kavu, odlučio se
da kaže ono što ga je mučilo.

— Smiješna stvar... ta djevojka sama
u brdima — reče.

— Što je u tome smiješno? — upitala
je gospođa Bateman.

— Umukni Tillman! — reče Beta-
man.

— Ne — usprotivi se žena. — Sada,
kad je počeo i probudio moju znatiže-
lju, mora nastaviti.

— Mislim da je s njom bio neki muš-
karac — objasni Tillman.

— Muškarac? — usklikne žena. — Ci-
jelo to vrijeme?

— Pardee nam nije dopustio da uđe-
mo — reče Tillman. — Nešto je moralo
biti posrijedi.

— U to ne možeš nikako biti siguran
— reče Bateman. — Kada smo mi došli
gore, bila je sama.

— Možda je momak bio suviše iscrp-
ljen da bi vikao — iskesi se Tillman.

— Dosta! — reče Bateman. — Mislim
da je bolje da odeš na spavanje.

Tillman ustane.

— Mnogo bih dao da znam tko je to
bio.

— Poslušaj moj savjet — upozori ga
Bateman — i ne govori više o tome.
Dobro poznajem Billa Pardeea i znam
da mu se ne valja zamjeriti.

Tillman sliježe ramenima i iziđe.

— Jadna djevojka — reče gospođa
Bateman.

— Zeno, nemamo nikakvih dokaza
za ono što je rekao budalasti Tillman.
Zaboravi sve, čuješ li?

— Čujem. Ali to je ipak skandaloz-
no, zar ne?

— Prije nepune minute žalila si
Mary!

— Jesam, ali to ipak ne znači da to
nije stramotno.

Prekrstila je ruke na prsima i pro-
strijnela ga pogledom uvrijeđenog pra-
vednika. Časak je izdržao njen pogled,
a onda okrene glavu. Kada bi je obu-
zelo takvo raspoloženje, s njom se
nije moglo raspravljati.

Stigavši u Deertrail, Bill je odveo
konja u javnu staju i zadržao se u raz-
govoru s vlasnikom.

— Miran dan — reče.

— Mirni dani — zabruna vlasnik. —
Već odavno nisam imao mušterija.
Mislim da ste prvi nakon početka bli-
zarda.

— Zar nije jedan od Batemanovih
kaubojica bio u gradu?

— Točno, zaboravio sam. Onaj Till-
man. Jutros je odjahao iz grada.

— Kada?

— U praskozorje.

— Zna li koliko je vremena probo-
ravio u gradu?

— Zašto vas to znaima?

— Znatilježan sam.

— Onda zapitajte u »Posljednjoj šan-
si«. Vjerojatno je tamo provodio sve
slobodno vrijeme.

— Hvala, uradit ću to.

U mjestu su bila dva saluna, velika
trgovina mješovite robe, trgovina ži-
vežnih namirnica, banka, zatvor, jav-
na staja i još pola tuceta kuća i bara-
ka. U tako malenu mjestu stranci su
sigurno odmah zapaženi i praćeni je
svaki njihov korak.

U »Posljednjoj šansi« Bill je naru-
čio velik odrezak i ispio piće s točite-
ljem dok je čekao da mu pripreme
jelo.

— Kakva oluja — reče vladnik loka-
la. — Ovog mjeseca ostat ću bez svega
što imam. Najmanji prihod od kada
sam prije šest godina došao ovamo.

— Svakoga je to pogodilo.

— Proljeće je inače dobro vrijeme
za krčmara. Ljudi navrate da se pro-
vesele nakon duge zime. Dosada ih
tako iznervira da se često potuku, ali
bilo bi bolje i to no da nema gostiju.

— Jednog ste ipak imali... kaubojica
zvanog Tillman.

— I to je gost! U tri dana i noći nije
potrošio ni dva dolara, a morao sam
ga hraniti i dopustiti mu da prespava
tamo straga.

— Zar nitko drugi nije pristigao u
grad svih tih dana?

— Samo jedan. Dopješačio je danas.
Kaže da je ostao bez konja.

— Tko je taj?

— Točitelj pozornije pogleda gosta.

— Nešto nije u redu, Bille?
— Sve je u redu. Tko je taj?
— Neka skitnica.
— Gdje je sada?
— Tamo gdje takvi redovito završavaju — vjerojatno u krčmi »Kod Petea«.

Bill odmah krene prema vratima.

— Hej, a tvoj odrezak?

— Poslije ću.

Jedino su još prozori Peteove krčme bili osvijetljeni i Bill požuri cestom, dršćući od hladnoće. Otvorio je vanjska vrata i zastao pred drugim, malećim vratancima prije no što ih je gurnuo i ušao u slabo osvijetljenu unutrašnjost. Trbušasta gvozdена peč žarila se na sredini prostorije.

Pokraj peći stajao je kauboj šešira navučena duboko na čelo i pio u društvu mlade Meksikanke. Iza tezge stajao je glomazan muškarac koji je pozornost promatrao Billa, ali kauboj nije podigao glavu.

Bill pride i upita:

— Ti si danas došao u grad?

— Možda — reče kauboj. — Tko si ti?

— Odakle dolaziš?

— Što se to tebe tiče.

Bill ga je pograbio za košulju na grudi i bez napora podigao na noge.

— Ja ću pitati a ti odgovaraj. — U Billovoj se ruci pojavio revolver i cijev je pritisla kaubojev obraz.

— Nisam naoružan — reče kauboj. — Valjda nećeš pucati?

— Ne izazivaj nesreću!

— Dolazim sa sjevera, iz brda Battle.

— Kada si krenuo?

— Jučer poslijepodne. Dojahao sam do stanice poštanskih kočija i onda došao ovamo.

— Gdje si prespavao?

— Na stanici. Pitaj, pa će ti potvrditi.

Bill odloži revolver i podigne šešir s čovjekove glave. Kauboj je bio imao sasvim svijetlu kosu i nije mogao biti teži od osamdeset kilograma.

Bill pođe do tezge. Poslužitelj je bio na istom mjestu kao i prije; gužve su dolazile i prolazile, a on se nikada ne bi pomaknuo osim u slučaju kad bi počeli pucati u njegovu smjeru.

— Čime vas mogu poslužiti? — upita.

— Jednom obavijesti.

— Prodajem samo ono što se može izliti iz boce.

Bill baci na tezgu kovani dolar i vlasnik krčme ulije mu piće.

— To je bilo za piće — reče spremniji novac. — Recite, što vas zanima?

— Da li je bilo tko ušao ili izašao iz grada u posljednja dva dana?

— Neki kauboj, boravio je u »Posljednjoj šansi«.

— Za njega znam. Još tko, stranac ili netko odavde? Možda netko na koga ste toliko navikli da i niste primijetili njegov izostanak?

— Ne. Nemate sreće.

Billu pride Meksikanka i upita ga:

— Zašto ga tražiš?

— Nije važno.

— Mislila sam... Ti si lud momak... — Uхватила ga je za nadlakticu i stisnula je. — Hoćeš li mi kupiti piće?

— Jesi li koga vidjela, ili nisi?

— Ako ne odeš iz grada, možda ću se sjetiti.

Izvukao je ruku i pošao prema vratima.

Slegnula je ramenima i strusila piće koje je ostalo u njegovoj čaši, pa se vratila kuboju.

— Tko je taj? — zanimalo ga je.

— Nije me briga. Kupi mi piće, hoćeš li?

— Mislim da ću nestati odavde.

— Bojiš se?

— Naravno — odvrati kauboj i ode.

Bill je prespavao u jednoj sobi »Posljednje šanse« i već rano ujutro krenuo. Vratio se do mjesta gdje je izgubio trag i pokušao ga pronaći na mjestu gdje su se sastajala tri pritoka, Potoka Jelena.

Muškarac je krenuo istočnom pritokom, gotovo ne ostavljajući tragove. Bill je psovao sama sebe jer se dao namamiti da slijedi lažne tragove uz glavnu pritoku. Tragovi su bili tako jasni i vidljivi da je odmah trebao posumnjati. Međutim, dan ranije bio je izbezumljen od bijesa, a u takvu raspoloženju čovjek postaje nepazljiv. Sada, nakon, mnogo sati, uspio se primiriti i hladno rasuđivali ali svaki put kada bi se sjetio vremena koje je Mary provela s tim čovjekom u napuštenoj dašćari krv bi mu udarila u glavu i obuzimao ga je ubilački bijes. Nikad u životu nije bio tako raspoložen i vjerovao je da neće moći vladati

sobom kada i ako pronađe tog čovjeka. Tko god to bio, taj je već imao potpisanu smrtnu presudu.

Bill je pronašao još jedan lažni trag, koji je vodio uzvodno, uz desnu pritoku. Zapravo, činilo se da je trag lažan. BjeGUNac je pretpostavljao da onaj tko se već jednom opekao na prvom lažnom tragu sada neće počiniti istu grešku pa će napustiti i taj trag. Tako je bar prosuđivao Bill, pokušavajući odgonetnuti namjere nepoznatog muškarca. Ali, kada je nakon mnogo napora i izgubljena vremena otkrio da se čovjek vratio gazeći po vlastitim otiscima, sišao je do glavnog toka i tamo pronašao pravi trag.

Opet je zahladilo, ali snijega više nije bilo. Otkad je napustio grad Bill nije vidio žive duše i u njega se počela uvlačiti malodušnost... sve do časa kada je na ledu pronašao opušak. Učinilo mu se da je u pitanju isti papir i duhan kakvi su bili i opušci pronađeni u kolibi. Žurno je i ne pazeći sišao s konja i stao na tamno mjesto. Osjetio je kako led popušta pa se bacio u stranu i ispustio uzde. Međutim, dospio je na mjesto gdje je kora bila još slabija, i u hipu su se konj i čovjek našli u ledenoj vodi.

Potok nije bio suviše dubok, ali konj se preplašeno propeo i počeo lomiti led svuda naokolo. Pri tome je odgurnuo Billa, koji je poledice pao u vodu i smočio se od glave do pete. Životinja se nekako uzvrala na obalu, a Bill se probijao kroz uzburkanu vodu do čvrsta leda i kliznuo na njega punom dužinom kako se opet ne bi prolamio. Kada se napokon našao na sigurnom i ustao, konj je pobjegao već daleko i ostavio ga sasvim mokra na temperaturi ispod ništice. Bill je znao da bi se sasvim sigurno smrznuo dobi traga za konjem, pa je zato odlučio ono što je jedino bilo razumno: uspeo se na obalu i potrčao do najbližeg drveća pa u nanos iskopao rupu. Nožem je otpilio i izlomio mnogo suhih grana i nagomilao ih pred ulazom. Kada je uspio zapaliti veliku vatru njegove su hlače već bile zaledene. Tvrdje ruke sasvim ukočene. Bacio se u snijeg i počeo valjati sve dok nije nalikovao snjegoviću, a tada je požurio u rupu i počeo svlačiti. Svaki pojedini komad odjeće bio je tvrd poput

daske ali Bill je nastavio sve dok nije bio sasvim nag. Počeo je udarati odjeću, a iz nje je ispadala ledena prašina. Onda je sve objesio na štapove pokraj vatre, a sam se šćućurio kraj plamena.

Sada je imao dovoljno vremena za razmišljanje, pa je to i iskoristio. Prije svega, stotinu puta se nazvao budalom što nije pazio kuda gazi. Sve je više bio uvjeren da čovjek koga lovi živi u ovom kraju; stranac se ne bi suviše trudio oko lažnih tragova, već bi nastojao što prije napustiti područje. Jer, za silovanje se vješalo.

Zaključivši to, Pardee je počeo u glavi sastavljati popis svih poznatih ljudi.

Neočekivano, Strikerovo se ime pojavilo na prvom mjestu. Bill inače nije mario za tog čovjeka, koji se uvijek prikradao kada bi on posjetio Mary i razgovarao s njom. A djevojka mu je jednom ispričala kako je Striker kao slučajno upao u kuhinju dok se ona kupala. Pravio se nevještim, ali je srećom naišla njegova supruga i otjerala ga. Bill odlučio da najprije provjeri Strikera. Ako se udaljavao sa svog ranča za vrijeme oluje, prisilit će ga da progovori.

Nakon otprilike jednog sata odjeća se osušila. Bill se odjenuo i potražio konja, ali do tada se životinja već smrznula. Bill je skinuo sedlo i uzdu i krenuo kući. Morat će sačekati još jedan dan da bi saznao gdje je to čovjek napustio korito potoka. Prije ili kasnije morat će to uraditi, a tada će ostaviti tragove u snijegu pa ma kada pošao.

Sva su djeca bila spašena. Thurlow Thurmon je izgubio tri prsta na desnoj nozi, ali to ga nije nimalo usporilo i već je nakon dva-tri dana skakutao naokolo na štakama. Dvije Strikerove djevojčice potpuno su se oporavile. Cobb je na vrijeme pošao ususret svojoj djeci i pronašao ih zajedno s Richardovim dječakom, kojega je takođe zadržao kod sebe. I kada je šok i strah od blizarda prošao, započela su govorkanja. Poneko je gundao protiv učiteljice koja je otputila djecu u susret oluji, ali su manje-više svi priznavali da je nevjertje došlo neočekivano i za iskusne. Osim toga, svi su uskoro bili zauzeti otkopavanjem. Neki

nanosi oko kuća bili su visoki po pet metara, a glavni put kroz dolinu bio je neprolazan.

Kada je Bill stigao do svoje brvnare, Murphyja nije bilo. Sasvim iscrpljen srušio se na postelju i zaspao. Probudio se tek dvanaest sati kasnije. Murphy se zaposleno kretao brvnarom, a kava je bila spremna i vruća.

— Kako se osjećaš? — upita Murphy.

— Prvi odmor nakon sedmice dana.

— Stavio sam u lonac velik komad srnetine. Misliš li da ćeš moći jesti?

— Još pitaš!

— Mislio sam to! Pripremio sam naše posljednje krumpire i luk. Imat ćemo pravi obrok, ali i posljednji dok je jedan od nas ne ode u grad po namirnice.

Murphy je govorio tek toliko da ne nastane šutnja, a čekao je da Bill prvi progovori o onome što su obojica imala na umu. Bill se presvukao i sjeo za stol.

— Jesi li se pobrinuo za Mary? — upita.

— Aha!

— Da li ti je išta rekla?

— O čemu?

— Ni o čemu.

Murphy se zamisli i onda polako progovori:

— Možda se to mene ne tiče, ali nisam gluh, ni slijep, ni budalast. Nagađam što se moglo dogoditi.

— Ali moraš to i zadržati za sebe.

— I to. No, ako ti je potrebna pomoć, ja sam tu.

— Hvala, sam ću to obaviti.

— Nisi ga ulovio, zar ne?

— Ne.

— Ti nisi loš u traganju, ali znatno zaostaješ za mnom. Imaš li pojma tko bi to mogao biti?

— Ne.

— Jesi li pošao k Strikerovima i posjetio Mary?

— Ne.

— Kada namjeravaš?

— Ne znam. Ostavi me na miru.

— Nemoj je izbjegavati. Sada si joj najpotrebniji.

— Kao što si sam rekao, to se tebe zaista ništa ne tiče.

— Bille, ti si jak i tvrd muškarac i malo ti se tko može suprotstaviti, ali napustiš li tu djevojku nakon onoga

što je prepatila, u mojim si očima običan patuljak.

— Prešao si u propovjednike?

Murphy sliježe ramenima i pođe do štednjaka, a Bill je i dalje šutke sjedio za stolom. Znao je da se njegovi osjećaji prema Mary ne bi smjeli izmijeniti, ali to se ipak dogodilo. Dva je dana pokušavao o tome ne razmišljati, ali je znao da se s time mora prije ili kasnije suočiti. I svaki put kada bi je zamislio u kolibi s onim muškarcem, pred očima je vidio samo krv; još nije o tome mogao hladno razmišljati.

Nekoliko sati kasnije bio je ponovno napolju, na tragu. Kažnjavao je samoga sebe i nedužnog konja, riskirao na tankom ledu, kretao se noću i danju, gotovo bez odmora ali nakon tri dana nije uspio pronaći mjesto gdje se čovjek odvojio od potoka; kao da je iznenada dobio krila i odletio.

A onda se led počeo otapati. Trećeg dana uvečer, Bill više nije mogao dalje. Bio je i suviše daleko od svoje brvnare, pa je krenuo na ranč Roya Glicka da tamo prenoći. Roy je posjedovao gotovo svu zemlju južno od škole. Bio je najuspješniji rančer na ovom području i upravo je on pomogao Billu da započne.

Na ranču nije bilo ničeg suvišnog ili nepraktičnog. Glick je još živio u brvnari koju je sagradio prije više godina, kada se naselio u dolini. Istina, odonda ju je više puta proširivao. Veliki obor bio je sada pun goveda. Podalje su bili svinjci i kokošinjci, a bilo je i nekoliko pomoćnih zgrada i spavaonica za kauboje. Roy nije propuštao nijednu mogućnost privređivanja. Iako nije imao djece, ni sebi ni ženi nije davao ni časka odmora.

Roy je pokazao iznenađenje dočekavši Billa na vratima.

— Što, do vraga, radiš napolju, Par-deee? Možda su ti krave odlutale o ovom smjeru? Uđi, uđi, skloni se s te zime.

— Prolazio sam mimo pa sam odlučio zamoliti da ovdje prespavam.

— Drago mi je da si s nama, Bille. Ženo, izvadi još jedan tanjur za Par-deea!

Gospođa Glick stajala je do otvorenog ognjišta, s velikom drvenom kuhačom u ruci; kuhača je na taj način, jer je Glick bio suviše škrt da joj

kupi pravi štednjak. Kimnula je Billu, ali nije progovorila. Njena je šutljivost bila poslovična.

— Dođi da te počastim pićem — reče Roy.

Bill ga je slijedio u drugu sobu i tamo svukao ogrtač. Rančer je dohvatio vrč i napunio limenu čašicu bezbojnom tekućinom, pa je pružio Billu.

— Uistinu gadno — reče.

Bill ga je oštro pogledao.

— Što je gadno?

— Pa, ova oluja. Bit će mnogo uginule stoke. Ti si imao dobru prvu godinu, ali ne vjerujem da će ti nakon ovoga ostati mnogo stoke. Ni tebi ni bilo kome. Znaš li koliko si izgubio?

— Ne.

— Vjerujem. Po ovom snijegu ne možeš čak ni obići svoju stoku.

Jedna se misao počela oblikovati u Billovu mozgu i odjednom mu postade mučno. Glick je bio visok preko metar i devedeset, težak više od stotinu kilograma a glava mu je bila obrasla jakom crnom kosom.

— Što to promatraš? — upita Glick.

— Tebe.

Rančer odloži vrč.

— To mi se ne sviđa. Imaš li štogod na umu?

— Možda.

Roy se zapiljio u Billove oči hladno i bez krznanja.

— Za tebe je bolje ako postoji dobar razlog — reče polako. — Nekada bih bez oklijevanja ubio čovjeka koji bi me tako gledao.

— Gdje si bio za vrijeme oluje?

— Radio poput crva. A gdje si bio ti?

— Naokolo.

— Ne znam čime si se bavio, ali znam što si trebao raditi: brinuti se za svoje stado. Moji su obori i štagljevi puni blaga. Pritjerao sam ih blizu, da ih mogu hraniti, pa ipak sam izgubio više od polovice.

Zašutio je ali Bill nije progovorio pa Glick povuče gutljaj iz vrča i nastavi:

— Ponešto sam uložio u tebe, zar ne. Pardee? — Onda, koliko ti je grla preostalo?

— Ne znam.

— Zašto?

— Jer nisam pokušao brojiti. Možda Murphy zna. Potjerali smo ih među

stabla prije no što je počelo. Bilo si ovdje za cijelo vrijeme oluje?

— Bio sam tamo gdje muškarac mora biti. Smrzavao sam se da bih spasio te životinje koje su suviše glupe da bi same brinule o sebi. Uradio sam sve što sam mogao da spasim svoj ranč. A što si ti uradio?

Bill mu je vjerovao. Ne bi bilo nalik na Glicka da zbog jedne žene zapusti svoju vrijednu stoku. Uostalom, puni obori bili su dokaz njegovim riječima. Glick nije zapošljavao kauboje, a za jednog čovjeka bili su potrebni dani da dotjera toliko stoke.

— Pretpostavljam da tvoja žena može potvrditi to što si rekao?

— Da je pozovem? Iako, ne mislim da bih ti morao bilo što dokazivati.

— Ne, nije potrebno. Za mene tvoja riječ vrijedi...

— Namjeravaš li mi sada ispričati čemu sve to?

Bill je oklijevao.

— Ne, ne mogu — reče konačno.

— Pardee, nastaviš li kružiti naokolo s tim pogledom ubojice, ipak ćeš morati nekome objasniti zašto si takav.

— Moraš se zadovoljiti mojom riječju. U pitanju je nešto o čemu ne mogu govoriti.

— Ha, mora da je prilično gadno kada se ne možeš povjeriti prijatelju. Poznajemo se odavno i da bih ti pokazao kako ništa ne zamjeram, natočit ću ti još jednu čašu. Čini se da ti je potrebna.

— U pravu si što se toga tiče.

— Bi li uz to odgovarala i cigara?

— Naravno.

— Sviđaš mi se, ali me katkad zabrinjavaš.

VII

Mary McCandless se pokušala odmoriti ali su snovi neprekidno uznemiravali njen san... snovi nasilja i nepoznatih prijetnji... i ona bi se budila sva uznajena očekujući da će se dogoditi nešto strašno. Oči su je uskoro prestale boljeti i nakon nekoliko dana vidjela je jednako dobro kao i prije. Gospođa Striker je zamračila prozor njene sobe, ali kada se Mary sasvim povratila vid, maknula je tamnu tkaninu i

malena se prostorija kupala u sunčevu sjaju.

— Obrazi vam ponovo dobivaju boju, Mary — reče žena jednog dana. — Izidite i krećite se malko.

— Ne bih još željela ustati.

— Napolju je prekrasno. Snijeg se očuvao na granama i grmlju. Djevojčice su napravile najvećeg snjegovića kojega sam ikada vidjela.

— Da li se priča o tome kad će se opet otvoriti škola?

— Oh, ne tako brzo. Cesta još nije prohodna! Moj muž i još neki spremaju se da upregnu jedne saonice s ravnim dnom i otvore put za grad. Tada bismo svi mogli poći. Kako bi vam se to svidjelo? Bolesna sam od neprekidnog boravka u kući, bilo bi divno vidjeti nova lica.

Mary nije odgovorila, pa je starija žena sjela na rub postelje promatrajući joj lice.

— Mary, mogu li bilo što uraditi za vas?

— Na primjer?

— Mislim da bi vam razgovor pomogao. Nije dobro ostati zatvoren u sebe, to je mukotrpno. Ja sam vam prijatelj i željela bih pomoći.

— Ne znam o čemu govorite.

— Ja sam zrela žena, Mary. Mnogo sam proživjela i vidjela, katkad i više no što bih željela, ali sam tak naučila da se može i mora sve izdržati i živjeti dalje. Ako vam je potrebno rame na kojem ćete se isplakati... evo, ja sam vam pri ruci.

— Gospođo Striker... — započela je Mary, ali nije mogla dovršiti.

Žena je obgrlila djevojku, košćatom rukom pogladila njenu kosu i potapšala je po ramenu.

— Ne moraš govoriti — reče tiho. — Znam. Znala sam to onog časa kada te je Murphy doveo. Nije mi rekao, no ja sam znala.

Mary je počela jecati.

— Samo plači, draga. Bit će ti lakše.

I, doista joj je bilo lakše. Narednog dana se prisilila i ustala, odjenula i izišla. Noge su joj bile slabe i nesigurne od predugog ležanja, ali je pokušala da to ne pokaže. Djeca su je oduševljeno pozdravila i gotovo je izvrnula na snijeg. Poslije je pošla do gospođe Striker u kuhinju i tamo provela oko pola sata. A onda se Striker vra-

tio kući. Jedva da je promrmljao pozdrav svlačeći ogrtač. Usuo si je šalicu kave i nije pokazivao namjeru da iziđe iz kuhinje. Stajao je oslonjen na zid i slušao razgovor žena. Bio je to beznačajan ženski razgovor o običnim stvarima, a Mary je na sebi osjećala pogled muškarca. Okrenula je glavu i vidjela kako joj se smiješi. Bio je to poznat, neugodan podsmijeh, a on nije skretao ni spuštao pogleda.

Vidjevši da je djevojka problijedila njegovala se žena iznenada uozbiljila.

— Oh, jadvnice, predugo ste na nogama! Dodite, pomoći ću vam u postelju.

Ispratila je djevojku, a Sam je gledao za njima. Onaj neprijatan smijeh nije silazio s njegovala lica.

Nekoliko dana zaredom, temperatura je polako ali stalno rasla. Ljudi su uradili što su god mogli za preživjelu stoku i sada su usmjerili napore na otvaranje ceste prema gradu. Nekim obiteljima bijahu potrebne namirnice, a i sama pomisao za posjet Deertrailu svima je nalikovala na praznik.

Roy Glick, koji je živio najjužnije, probio se do Batemana, a onda su udruženi krenuli sjevereno, uza školu. Upotrijebili su dvoje saonica ravna dna i kada bi se zaprega prvih umorila probijajući se kroz snijeg, smjenila bi je druga zaprega. Visoki zapusi morali su biti razgrnuti lopatama, ali posao je ipak brzo napredovao.

Sam Striker i Mot Snivets očistili su svoj put i dočekali Batemana i Glicka na glavnoj cesti. Richards i Cobb već su raskrčili posljednja dva kilometra do grada, pa su se do večeri svi probili. Činilo se sasvim razumljivim da se svi okupe u »Posljednjoj šansi« i prije povratka popiju piće.

Iako su rančeri o ovo doba godine zapošljavali malen broj kaubojia, ipak se u salunu okupilo prilično društvanje i nije ni čudo što se odlazak odgađao. Boce su kružile naokolo bez zastoja.

Ono nekoliko žena koje su također došle u grad umorile su se od čekanja u trgovini i odlučile se same pobrinuti za povratak kući. Nijedna nije mogla skupiti dovoljno hrabrosti da pokuša poniziti svog čovjeka pred njegovim prijateljima, a iz saluna su neprekidno odjekivali povici i uskoro je zasvirao mehanički klavir.

Sve ove muškarce povezivalo je neko prilično labavo prijateljstvo i ugled koji se osnivao na tome tko je prije došao u dolinu. U svakom društvu Roy Glick bio je središnja ličnost, a njegovi najbliži prijatelji bili su Bateman i Richards. Sam Striker bio je bogat u stoci i dobroj zemlji, ali nikad mu nije dozvoljeno da bude prislan s ovom trojicom. Njegov je uspjeh bio suviše brz i lak. Stigao je u trenutku kada se stoka najbolje plaćala a imao je i novac koji je mogao uložiti. Osim toga, bio je toliko podmukao da to nije mogao sakriti i gotovo nitko nije želio njegovo društvo. Te večeri uz njega su bili Mot Snivets, kome je sve bilo svejedno, i Cobb, koji je bio siromašan u svemu osim u djeci; imao ih je sedmoro.

Kauboji su se držali zasebno. Iako su tijekom večeri muškarci šetkali ovamo-onamo i sudjelovali u razgovoru za drugim stolovima, ostala je oštra podijeljenost u grupe: odvajali su ih ljubomora, zavist, zapamćene i neoprostene zamjerke.

Cobb, kome nije bilo ni nakraj pameti da izaziva bilo kakvu nepriliku, započeo ju je bezazlenom pričicom. Bio je to visok i težak muškarac, inače vrlo šutljiv. Sjedio je s Motom i Samom i naposljetku izrekao ono što ga je očigledno mučilo.

— Prošle noći dogodilo mi se nešto čudno. Mot i Sam nisu obratili pažnju njegovim riječima, no on nastavi: — Bill Pardee je upao u moju kuću i nasmrt me prestrašio.

Začuvši Billovo ime, Sam se naglo uspravi.

— Zašto? — upita Mot. — Zar je pro našao gdje skrivaš kotao za rakiju?

— Ne šalim se. Pozvao me je naposlje.

— Zar je to čudno? Uz svu tvoju djecu čovjek u tvojoj kući nema gdje sjesti ni porazgovarati — nasmije se Mot.

— Zapravo, zapovijedio je neka iziđem. — promrmlja Cobb. — Sjedio je na konju poput Indijanca koji se sprema baciti koplje. I kažem vam, njegov je pogled bio tvrd i zao kao nikada prije.

— Što je želio od tebe?

— Ne znam.

— Zar ti nije rekao?

— Ne. Samo je pitao gdje sam se nalazio za vrijeme oluje.

— To je besmisleno — izjavi Mot.

— Mislim da nije — javi se i Sam.

— Onda mi objasni — reče Cobb. — Ja ne znam što je posrijedi.

— Što se zapravo dogodilo? — upita Mot.

— Ništa — bespomoćno će Cobb — ali znam da nikada nisam bio tako blizu smrti kao te noći. Zbog nečega bio je spreman da ubije, ali ipak mi je povjeroval. Vidio sam na njegovu licu da je spreman svakog časa opaliti. Zakleo sam se da se nisam udaljio od kuće, osim prvog dana kada sam pošao po djecu. Gledao me bez riječi valjda punu minutu, a onda okrenuo konja i odjahao.

— To je ludo — izjavi Mot. — Bill nikada ne bi tako postupio.

Striker podigne čašu i onda važno reče:

— Cobb nije onaj pravi. Ne da ne bi želio, ali nema hrabrosti za to.

— Hrabrosti... za što? — reče Mot ljutito. — O čemu to lupetaš? Što ti znaš o tome?

— Mnogo — odgovori Sam.

— Možda si ti taj koga Bill traži — kimne Mot. — Što to izvodiš Same? Jesi li mu ukrao goveda?

— Ne! — Striker iznenada izgubi samopouzdanje. Nije želio da postoji i najslabija sumnja da je u bilo što umiješan.

Glick, Bateman i Richard sjedili su dovoljno blizu da bi mogli pratiti cijeli razgovor. Sada se javi Richards:

— Jučer je Pardee bio u mene i upitao isto. Zanimalo ga je da li je ikoji od mojih kauboj bio napolju za vrijeme oluje. Koga on to đavola traži?

Upravo u tom času mehanički je glasovir završio svirku i u potpunoj tišini svi su gledali Richardsa, čekajući odgovor. Roy Glick je pomislio na Billovu posjetu, ali o tome nije namjeravao pričati. Bateman i Striker znali su što je posrijedi ali su radije šutjeli.

— Dobro... ja znam — reče kauboj Tillman, odvojivši se od barske tezge.

— Tillmane — upozori Bateman — pijan si!

— Možda, malko — nasmije se kauboj — ali ne toliko da ne bih mogao ispričati dobru pričicu.

— Bolje šuti!

— Pusti ga neka priča — reče Striker.

Prišli su ostali i oko Tillmana se sakupio krug radoznalih muškaraca.

— Nitko Pardeeu nije ukrao krave — reče Tillman — već nešto vrednije: ščepali su mu djevojku.

Sutnja je potrajala, a onda Roy Glick upita:

— Kako to misliš?

Tillman se polako ogledao, uživajući u njihovu iščekivanju.

— Za vrijeme blizarda mala si je učiteljica priskrbila toplu postelju — reče naposljetku.

Sada su shvatili i najglupiji i svi su se, očekujući tko zna kakva otkrića, pomakli naprijed.

— Sada je dovoljno, Tillmane! — reče Bateman.

— Imamo pravo znati — umiješa se Cobb. — Pardee se prijetio nekolicini od nas i ja želim znato zašto.

— Gdje se to, tobože, odigralo? — upita Glick.

— U onoj staroj kaubojskoj daščari istočno od Batemanova ranča — objasni Tillman. — Gazda i ja bili smo s Pardeoom kada ju je pronašao.

— A on... tko je to bio? — upita Glick.

— Ne znam.

— Kako znaš da je uopće netko bio s njom?

— Nismo u to sigurni — upadne Bateman. — Ni Tillman a ni ja nismo ušli u kolibu. Tillman samo nagađa.

— A što ti kažeš, Same? — upita Richards. — Djevojka stanuje u tebe.

— Ništa ja ne znam.

— A prije nekoliko minuta znao si se praviti važan!

— Možda je bolje da i ne znamo — upozori Mot. — Zaboravimo sve to!

— Ali ne smijemo zaboraviti da ona uči našu djecu — uporno će Richards. — Govori, Same!

Striker se ogledao. Svi su uporno buljili u njega i on nije imao hrabrosti da im se suprotstavi.

— Ni ja ne znam ništa sigurno — reče naposljetku — ali moja žena smatra da joj se dogodilo nešto teško... znaš kako žene imaju oštro oko za te stvari.

— Moglo se to pročitati na Pardeeuovom licu kada je izašao iz kolibe — javi se opet Tillman. — Zapovijedio je gaz-

di i meni da se vratimo kući. Bio je blijed kao stijena.

— I nitko ne zna tko je to uradio?

— Čini se da ne — reče Bateman.

— Mora da je bio s njom dva, tri dana — reče Tillman. — Ne bih imao ništa protiv da sam ja bio na njegovu mjestu.

Neki su se nasmiјali, prisjećajući se kako je i njih uzbudio privlačan izgled učiteljice.

— Da nije neki od onih velikih učenika koji sjede u posljednjem redu? — nasmiјao se Tillman. — I ja bih pošao natrag u školu ako učiteljica daje takvu naobrazbu...

Ušutio je, videći kako su se svi drugi okrenuli prema ulazu. Korak od praga stajao je stari Murphy a iza njega, s rukom na kvaki Bill Pardee. Njihovi krznom podstavljeni kaputi bili su zakopčani do grla, a lica su im bila crvena od studeni... i još nečega.

Murphy je dovoljno čuo da pogodi o čemu razgovaraju i brzo je koraknuo prema Tillmanu. Međutim, Pardee ga je zadržao.

— On je moj!

Ljudi su počeli uzmicati od Tillmana, a kauboj je smogao snage da ne ustukne.

— Čekaj, Bille — javi se Glick.

— Ne miješaj se — upozori ga Bill i počne otkopčavati kaput.

Barmen se sagnuo u potrazi za dvocijevkom, ali je Murphy otkočio vinčesterku.

I Pardee i Tillman nosili su revolvere. Glick je brzo ustao.

— Neće biti ubijanja!

— Ti ne predstavljaš zakon — odbrusi Bill.

To je bila istina, u Deertrailu nije bilo zakona. Najbliži njegov predstavnik živio je oko stotinu kilometara dalje i, ako je vrijeme bilo lijepo, svraćao jednom mjesečno. Do sada nije bilo mnogo razloga da se u ovom kraju izabire šerif.

— Borite se bez oružja — pred'oži Glick. — Buđe li tko ustrijeljen, svatko će posvjedočiti protiv ubojice.

— Tillmane — naredi Bateman oštro — otpaši revolver!

Bila je to zapovijed i kauboj je poslušao, pažljivo baratajući oko pojasa da bi ga zajedno s revolverom dobio nekom iza sebe. Time je ujedno prisli-

llo Pardeea da uradi isto. Bill nije mogao pucati na nenaoružana čovjeka, pa šutio skine kaput i otpaše pojas s revolverom. Cijelo je to vrijeme šutio i prisutnima je bilo teže no da je kleo i prijetio se.

Kada su revolveri odstranjeni, Tillman se pomalo ohrabrio. Nije bio kukavica ali kugle kalibra 44 ostavljaju strašne rane i onda kada slučajno ne ubiju. Doduše, i tučnjava dokraja može biti jednako strašna: udarci šakom i čizmom, davljenje, koljeno, boce... ali Tillman je bio velik i snažan i vjerovao je da ima više izgleda.

— Potrudi se, kauboju — reče Tillman.

Bill ne reče ništa već pođe ravno na njega. Tillman zamahne golemom šakom i udari, ali to je bila velika greška. Pardee uzmakne a Tillman promaši, izgubi ravnotežu i koraknuvši naprijed, upo'la se okrene. Strašnim, kratkim udarcem Bill ga postrance pogodi u glavu i on poleti na tezgju.

Kauboju je kičmom udario o rub tezege i odbio se prema naprijed, a oči su mu već poprimile staklast izražaj. Pardee ga je dočekao žestokim udarcem odozdo, u bradu i time je borba bila zaustavljena. Kauboju se od udarca uspravio poput svijetle, ali prije no što je bilo tko mogao zaustaviti Pardeea ovaj je nastavio s udarcima... najprije lijevom, pa desnom.

Danima sakupljan bijes iskrio se u još nekoliko udaraca, od kojih je svaki bio jak da onesvijesti čovjeka. Onda Bill odstupi i Tillman se napokon mogao sklupčati na podu od nabite zemlje. Sve se dogodilo tako brzo da su gledaoci, očekujući zabavnu tučnjavu, bili zaprepašteni brzinom i surovošću kojom je Pardee slomio protivnika.

Bill, okrenuvši leđa gomili, reče:

— Neću ga dotući, ali idući put neće preživjeti.

Shvatili su. Bilo je općenito prihvaćeno da čovjek koji prvi padne može biti izudaran čizmama. Pardee je Tillmanu mogao polomiti rebra, ili još gore... Svi su shvatili da će slijedeći koji se sukobi s Billom proći mnogo gore.

Pardee je opasao revolver, u posvećenoj tišini navukao kaput i zajedno s Murphyjem izašao iz saluna. Lju-

di su se tek tada okupili oko Tillmana.

— Nikada nisam vidio da je netko tako hladnokrvno premlaćen — reče Cobb.

— Mislim da je bio u pravu — promrmlja Mot Snivets.

— On je pravi divljak — javi se opet Cobb. — Sada sam uvjeren da je ono o učiteljici istina.

Odnijeli su Tillmana u pokrajnju sobicu i položili na ležaj.

— Kada se osvijestio, uz njega je bio samo Bateman.

— Što se dogodilo? — promrmljao je.

— Premlaćen si — objasni Bateman.

Kauboju je pokušao još nešto reći, ali njegova se željust ukočila. Pomislilo je da mu je slomljena.

— Kada se budeš bolje osjećao — reče Bateman — podigni svoju plaću... ostavit ću je u barmena. Ne želim da više nogom stupiš na moje imanje.

***

Roy Glick je još neko vrijeme stajao s drugima uz tezgju i slušao prepričavanja o tučnjavi i Mary, a onda je svima poželio laku noć i napustio salun. Noć je bila vrlo hladna i njegov se dah pretvarao u gust oblačić bijele pare dok je stajao na nogostupu. Dolje, pri kraju ceste, dva su konja bila privezana pred meksičanskom kantiinom i on pođe u tom smjeru.

Pardee je s Murphyjem sjedio za stolom uza zid i pio viski. U lokalu su bila još samo dva gosta, stranca, koji su stajali uz tezgju i razgovarali s lijepom mladom Meksikankom. Roy je zatvorio za sobom vrata i prišao Billovu stolu.

— Smijem sjesti?.

Ne gledajući ga, Bill pokaže praznu stolicu i opet napuni čašu. Roy domahne krčmaru i kad ovaj donese čašu ulije si pice. Kada je gutnuo, sav se stresao.

— Strašno!

Pardee strusi svoje da nije trepnuo.

— Tillman će se oporaviti — reče rančer. — Priznajem, nikada nisam vidio tako jake udarce. Mogao si ga ubiti.

Bill ga pogleda, ali ništa ne odgovori.

— Zar ne želiš razgovarati o tome? Murphy ustane.

— Oprostite, moram nešto reći krčmaru.

Napustio ih je, ali Bill nije progovorio.

— One noći kada si upao k meni... — započne Roy. — Pitanja koja si mi postavljao... mislio si da bih ja mogao biti krivac? To mi se ne sviđa, Bille.

— To gore.

— Zar me ne poznaješ dovoljno? Ja to nikada ne bih uradio. Ne bih to mogao!

— Drago mi je da to nisi bio ti.

— Povrijedilo me da si uopće pomislio nešto takva.

— Ne marim — reče Bill tvrdo. — Zamjerit ću se svakom pojedinom muškarcu u dolini, ali naći ću ga.

— Zar možeš optužiti sve oko sebe? Do maločas nismo ni znali za čime tražiš. A gotovo si optužio Cobba, Richardsa i mene. Nitko nam ne bi zamjerio da te zbog toga ustrijelimo. I još nešto: kakvo pravo imaš da preuzmeš osvetu? Zašto? Pa ona je samo tvoja djevojka. Niste bili oženjeni.

— Ti znaš samo dio priče — reče Bill. — Još nisi saznao sve.

— Što ja to ne znam?

Bill ga pogleda u oči.

— Bila je silovana.

— Gospode! — usklikne Roy prigušeno.

— Znam što se naokolo priča — nastavi Bill. — Dovoljno sam naučio u »Posljednjoj šansi«. Ne zanima ih koliko je istinito ono o čemu brbljaju. Mary dobro izgleda, privlačna je i sasvim im je prirodno da bi dobrovoljno pristala na sve. I zato ne brinem tko će se uvrijediti ili nastradati za moje istrage. I pronaći ću krivca, pa morao smožđiti svakog muškarca u dolini!

— Razumijem tvoja osjećanja. Ali, Bille, to je zadatak zakona. Neka savezni šerif povede istragu.

— Kada, narednog ljeta?

Bill je bio u pravu. U najboljem slučaju šerif će doći za nekoliko sedmica, a tada će tragovi zločinca odavno iskopniti.

— Zna li Mary što ti poduzimaš?

— Pretpostavljam...

— I, kako se osjeća?

Bill sliježe ramenima.

— Vjerojatno bi željela da se sve što prije zaboravi — zamišljeno će Roy. — Možda bi mogao više misliti na nju.

— I razmišljam. Ne mogu ni pomisliti na bilo što drugo.

— Vidio si je nakon što si je pronašao?

— Ne.

— Ako želiš moj savjet, uradi to.

— Ne vjerujem da bi ona to željela.

— Zene su jače no što bismo mi to željeli priznati. Pogledaj moju. Doimlje se slaba i izmučena, ali ostavi nas oboje u pustinji, bez konja, vode i hrane i ona će izdržati dva dana dulje od mene. A i ovdje su dobro opskrbljene — reče, kucnuvši prstom po čelu.

Natočio je obje čaše, pa upitao:

— Još osjećaš za nju jednako kao i prije?

— Ne znam što osjećam. Bojim se razmišljati. Kad to pokušam, odmah poludim.

Boca je bila gotovo prazna i Glick zatraži novu. Donijela ju je mlada Meksikanka, čije su ruke bile usprkos studeni gole do ramena. Iako joj je Roy mogao biti otac, dobacila mu je nekoliko zavodničkih pogleda.

— Što će biti s tvojim rančom? — upita Roy — ako nastaviš ovako lutati dan za danom?

— Murphy će brinuti o tome.

— To nije posao za jednog čovjeka. Ova će godina biti vrlo teška za sve nas. Ne bih želio gledati kako gubiš sve za što si do sada mukotrpno radio. Odustani, Bille.

— Ti ne bi.

— Mislim da si u pravu.

Nekoliko su minuta šutke pili. Kada je Bill podigao glavu, vidio je da Glick otvoreno zuri u djevojku.

— Mislim da ću prenoćiti u gradu. Zima je bila duga i dosadna. Opit ću se.

Otvorena požuda na Royevu licu zgadila se Billu i on je odgurnuo stolicu da pođe.

— Čekaj, Bille! Da ti kažem još nešto. Moraš odlučiti što ti je važnije: ranč ili osвета. Izgubit ćeš imanje ne vratiš li se na zemlju i prihvaćaš posla.

— Zabrinut si za svoj ulog? Platit ću ti svako pojedino govedo koje si mi posudio da osnujem stado.

— Kako, ako ih izgubiš?

— Oh, pronaći ću način.

— Pred sobom imaš važan posao, a taj je da tvoj ranč napreduje. Što se mora,

mora se. Ne volim promašaje, Bille. Odustani!

— Nije me briga što ti voliš a što ne voliš.

Bill je pozvao Murphyja. Nakon što su izašli Roy pokupi još napola punu bocu i pode do bara. Tamo se započeo pogadati s mladom Meksikankom i lako je oteo dvojici stranaca.

***

Pardee je pokušao raditi; pomogao je Murphyju da dopremi sijeno do udaljenih livada, na kojima je stoka još bila bez hrane. Međutim, kada se spustila noć, postao je tako nervozan da naprosto nije mogao ostati kod kuće. Počeo je navlačiti kaput.

— Ideš li nekuda? — upita Murphy.

— Da.

— Kasno je za putovanje.

Bill sliježe ramenima. Toliko je vremena proveo napolju, u snijegu, da ga više ništa nije moglo zaplašiti. Nasuprot tome, mirovanje ga je uznemiravalo i tjeralo napolje.

— Kada ćeš posjetiti Mary? — zapita ga Murphy.

— Ne znam.

— Ali... ti je namjeravaš jednom posjetiti?

— Možda.

— Nemoj tako. Budi pošten. Odbijaš tu pomisao a nisi pravo ni razmislio. Ne znam što je bilo između tebe i djevojke tamo u daščari, ali mogu zamisliti. Vjerojatno si pokazao toliko razumijevanja koliko bi pokazao jedan vuk.

— Mnogo sebi dozvoljavaš.

— Imam na to pravo.

— Otkud sad to?

— Prijatelj sam ti.

Na ovo nije bilo odgovora. Bill je pokupio pušku, nabio šesir i krenuo prema vratima.

— Bille, znaš da sam uvijek bio uz tebe, ali svemu jednom mora doći kraj.

— Da? Reci, što smjeraš?

— Znam što ti je činiti, ali takvi osjećaji mogu čovjeka iskvariti iznutra. Poput bolesti su. Nastaviš li kao do sada, uskoro nećeš biti sposoban za realnu procjenu i svaki će ti se čovjek činiti lajvcem. Odahni nekoliko dana. Pusti da ti malo svježeg zraka uđe u pluća.

— Ne mogu.

VIII

Sada, kada su ljudi mogli putovati, vijest o tome što se dogodilo učiteljici brzo se proširila krajem. Tučnjava između Pardeea i Tillmana nije mogla biti prepričana da se ne otkrije uzrok a to je bila prekrasna prilika za malo pikantnog ogovaranja. Inače je seks bio zabranjena tema... bar onaj bračni, a drugoga praktički i nije bilo. Pokatkad bi u Deertrail doputovale barske »plesalice«. One su bile dio života svake zajednice i dok su boravile u mjestu, muškarci iz okoline pronalazili bi svakojake isprike za što češći posjet gradu. Djevojke bi ostajale sedmicu, dvije i tada bi otputovale dalje a život bi opet upao u uobičajenu kolotečinu. Tek kada bi se neka od takvih žena pokušala stalno nastaniti u mjestu, žene, majke i vjernice stupile bi u akciju i u svakoj je kući iznenada porasla napetost i netrpeljivost sve dok muškarci ne bi shvatili da je »vrijeme«. Noću, po tami, nekoliko njih posjetilo bi djevojku koja je bila tome uzrok i ujutro ili tijekom slijedećeg dana ona bi napustila mjesto.

Veći gradovi dopuštali su otvorenu prostituciju, ali to ne znači da se njome svatko mogao koristiti. Pravilo je bilo: možeš, ali pazi da ne budeš uhvaćen.

U slučaju Mary McCandless ženama u malenoj zajednici bilo je sasvim jasno da se nešto mora uraditi. Nekoliko opreznih muškaraca oduprlo se otvorenoj istrazi, ali bili su u manjini. Žene su baratale svojom djecom kao argumentom. Onda su Richards i Cobb sazvali sastanak školskog vijeća, ali su na neki način mimoišli Strikera i njegovu suprugu.

Do sastanka je došlo noću, u školskoj zgradi, a svi su se ponašali vrlo dostojanstveno. Samo su se tri žene usudile doći: Cobbova, Richardsova i Glickova; Bateman, Snivets i Thurmon zabranili su svojim.

Sastanak je otvorio Bateman, sačuvavši prije toga da se peč dobro zagrije i ljudi smjeste na dječjim klupama. Počeo je toliko pošteno koliko se usudio.

— Ja sam predsjednik ovog odbora — reče — ali nisam sazvaov ovaj sastanak.

Ne postoji nikakav školski posao o kojem bi trebalo raspraviti. Predlažem da se razidemo sve do sastanka koji je zakazan na svršetku školske godine.

Tišina koja je slijedila njegovo izlaganje najavljivala je buru.

— Dakle, jeste li suglasni? — upita Bateman.

— Bila mu je potrebna podrška i provukavši nervozno prste kroz kosu molećivim je pogledom zatražio od razumnijih muškaraca neka ga podrže.

Roy Glick je već napola ustao kad Cobb skoči na noge.

— Ovdje smo zbog važnog razloga — reče — Dovoljno važnog da sazovemo sastanak, i ti to dobro znaš.

— Možda. A možda i ne znam — odbrusi Bateman.

— Nastavi, Cobbe — reče Richards.

— Ovdje smo da raspravimo o Mary McCandless. — Cobb je sada počeo vikati.

— Jesi li siguran da želiš govoriti o njoj? — upita Bateman.

— Pusti ga neka priča — umiješa se Richards. — On ima određene optužbe protiv te djevojke.

— I čut će ih se! — prijeteci će Cobb.

Njegova je supruga odobravajući kimnula glavom i on se važno uspravi. Bateman ih je trenutak promatrao.

— Imate riječ — reče službenim glasom, koji je Cobbu dao na znanje da se mora smatrati odgovornim za sve što izreče. Ali, Cobb nije bio zaplašen. Iz unutarnjeg džepa kaputa izvukao je presavijeni papir, nataknuo na nos metalom uokvirene naočale i počeo čitati.

— Desetog ovog mjeseca za vrijeme oštre proljetne oluje Mary McCandless, učiteljica po ugovoru u Deertailu, namjerno je zanemarila svoje dužnosti prema djeci i roditeljima školskog područja. Učiteljica je dovela u opasnost živote dvanaestoro djece jer ih je uoči blizarda poslala iz škole. Za troje djece to je uzrokovalo velike tegobe a jedno je izgubilo tri nožna prsta. Dalje, prouzrokovala je velike brige svim obiteljima.

Prestao je čitati, ali je i dalje nepomično stajao i držao papir tik pred očima. Čekali su da nastavi, ali je on zanijemio.

— Je li to sve? — upita Bateman.

— Sve! Zar nije dovoljno?

— Oluja je sve nas zatekla nespremnima — reče Glick. — Ne možeš je zbog toga kriviti.

— Možemo — reče gospođa Cobb. — Sreća da nam djeca nisu pomrla tamo napolju. I bila bi da ih moj muž i gospodin Richards nisu potražili.

— Ona prije nije živjela u planinama — reče Roy. — Kako bi mogla znati što se sprema kada smo i mi, starosjedioci, bili prevareni?

— U tome i jeste stvar. Mislimo da treba namjestiti nekoga tko ima više iskustva — javi se Richardsova žena. — Suviše je mlada. Rekla sam to kada smo je uzimali i sada vas moram na to podsjetiti.

Glick je pokušao govoriti, ali ga je Cobbova preduhitrila:

— Vi nemate djece. Ne možete shvatiti što to znači promatrati oluju i ne znati što je s vašom djecom.

— Hajdmo redom — reče Bateman. — Čuli smo optužbu. Što predlažete?

— Richardsova je gurala muža sve dok nije ustao.

— Mislim da ne trebamo obnoviti ugovor — izjavi. — Osim toga, predlažemo da se školska godina prekine sada, na ovom sastanku.

— Zaista to želiš? — upita Bateman začuđeno. — Dvije sedmice prije ispitat?

— Zar ima smisla sazivati čak kada je preostalo još tako malo vremena? — upita Richards. — Djeca su naučila sve što su mogla u jednoj školskoj godini.

— Pa to je razlog više da je završe i pređu u viši razred.

— Djeca su nam potrebna kod kuće — tvrdoglavo će Richards. — Sada više no ikada, da iskopamo iz snijega što se još može spasiti.

— Sve što se moglo već je urađeno — reče Bateman. — Tek za nekoliko sedmica moći će se nastaviti s poslom.

— Ali, to je bolje i za učiteljicu — uskoči Richards. — Ako odlučimo da se prekine školska godina ne moramo joj otkazati već joj naprosto neće biti produžen ugovor za slijedeću godinu. Tako neće postojati nikakav prigovor protiv nje i otići će bez mrlje.

— Želi li bilo tko što dodati? — upita Bateman, ne znajući što da učini.

— Ja — javi se Thurmon. — Nemam ništa protiv učiteljice, iako je moj sin ostao bez prstiju na nozi. Može to zahvaliti vlastitoj gluposti.

Cobbovi i Richardosvi glasali su za, Snivets, Thurmon i Glich protiv, a ostali su se uzdržali. Tako je Mary McCandless ostala bez mjesta. Vrlo zadovoljne, Cobbova i Richardsova supruga odmah su počele dogovarati o velikoj zabavi, prvoj koja će se održati tog proljeća.

* * *

Pardee je svojom potragom dospio u čorsokak. Naizgled je provjerio svakog sumnjivog muškarca, ali svi su imali dobre alibije. Međutim, bezobzirnost i upornost kojom je Pardee ispitivao učinila ga je najomrznutijim stanovnikom pokrajine. A on sam počeo je pomalo vjerovati da je u pitanju bio neki putnik ili skitnica. Naposljetku mu preostade samo jedna mogućnost i on odlučio posjetiti Mary.

Kada je pojahao Strikerovima, proljeće je nastupilo punom snagom a nebo je bilo duboko plavo i sjajno. Snijeg se brzo topio i svuda su tekli bistri potocići, tražeći velika korita. Bill je skinuo kaput i jahao samo u košulji, a iz zimske dlake njegova čupava konja dizali su se oblaci pare.

Sam Striker izišao je iz štaglja i pošao mu u susret.

— Što ovdje tražiš? — upitao je grubo.

— Došao sam posjetiti Mary. Je li ovdje?

— Možda te ne želi vidjeti.

— Sama će to odlučiti.

Gospođa Striker je otvorila vrata i pozvala ga:

— Hej, stranče, uđi već jednom!

Bill je okrenuo leđa Strikeru i pošao u kuću.

— Dugo si čekao — reče mu žena.

— Bio sam zaposlen.

— Hoćeš li kave?

— Da, hvala.

— Iznenada žena reče:

— Pozvat ću Mary.

Bill je kimnuo, a ona je pokucala i ušla u djevojčinu sobu. Čas kasnije se vratila.

— Sad će — reče i iziđe.

Kad se Mary pojavila na vratima, Bill je ostao zapanjen. Izgledala je tako zdravo i svježije kao u danima pri-

je nailaska blizarda. Tek je tada shvatio koliko je već vremena prošlo od dana kada ju je pronašao u onoj kolibi.

— Izgledaš dobro — reče.

— Ali ti ne. Što si radio?

Bila je zaista i iskreno zabrinuta.

Bill je podigao ruku i opipao neobrijanu bradu i upale obraze. Bio je izmoren od putovanja, neispavanosti, razmišljanja i gorčine.

— Jesi li za šetnju?

— Rado — odgovorila je i prebacila preko ramena vuneni šal.

Zastali su u šumarku i ona je sjela na oboreno deblo. Meke zrake sunca obasjavale su joj lice i bila je ljepša no ikada. Bill je stajao pred njom ukočen i nijem.

— Sjedni do mene — rekla je i ispružila ruku.

Poslušao ju je i onda su nekoliko časaka šutjeli.

— Drago mi je da si došao — reče djevojka.

— I meni.

— Ne bih htjela da se oprostimo onako kako je to ispalo tamo...

— Bio sam sebičan.

— Razumijem. Bilo je teško za oba.

Pogledala ga je u lice i on se polako okrenuo i suočio s njom, suočio po prvi puta s onim što se stvarno dogodilo.

— Što ćemo sada? — upita.

— A što bi ti želio da uradimo?

Shvatio je da je poštenija i hrabrija. Bila je spremna da o svemu razgovara otvoreno, a on je izbjegavao i šunja se uz rub istine. Činilo se da je onom nesrećom Bill bio teže poražen od Mary.

— Ne bih te želio izgubiti.

— To mi je drago.

— Vjenčat ćemo se.

— Možda. Nisam sigurna da li možemo.

To ga je iznenadilo. Napokon, ako već on hoće...

— Što si radio posljednjih sedam dana? — upitala je strogo.

— Tražio sam ga — promrmlja Bill.

— To sam i mislila. Izgledaš kao da nisi nijednu noć proveo u svojoj postelji.

— Zar si očekivala da bih se mogao baviti bilo čim drugim?

Povukla je svoju ruku iz njegove.

— Ne... zapravo, ne. Ipak, nadala sam se da ćeš shvatiti.

— Shvatio sam samo to da ga moram uhvatiti. Kako bismo mogli živjeti zajedno dok je on slobodan? Kako možeš gledati muškarce oko sebe a ne znaš koji od njih je t a j ? !

— Ne brinem o njima.

— Morala bi!

— Ne — odgovorila je odlučno. — Ne bih. Tko god bio ništa mi nije mogao oduzeti.

— Kako možeš reći nešto takva?

— Jer je istina. Isprva sam mislila da će mi srce pući. Osjećala sam se prijavom... kao da više nikada neću biti čista. Ali, tada mi je pomogla gospođa Striker. Otvorila mi je oči i uvjerala me da ne trebam osjećati nikakve krivnje. Nisam ništa dala, on nije ništa dobio. Eto tako ti je to... sasvim jednostavno.

Bill je šutio.

— Ono što sam ti rekla kada si me pronašao bila je istina: gotovo cijelo vrijeme bila sam u nesvijesti.

— Gotovo — naglasio je smrknuto.

— Da. A kada sam bila pri svijesti, borila sam se. Nije mogao slomiti moj ponos. Još ga posjedujem. Znam da nisam uradila ništa pogrešno.

Bill je ustao i prešao nekoliko koraka, pa zastao leđima okrenut djevojci.

— Čini se da je povrijedio više tvoj ponos no moj — reče Mary. — Zato ga loviš. Ako ga ubiješ, hoće li to zadovoljiti ponos povrijeđenog mužjaka?

— Nije to posrijedi!

— Misliš? Muškarci su čudni, nikad ili neću moći razumjeti. Poput djece, kadkada samilost smatrate slabošću a osvetu snagom.

Negdje u dubini svog bića Bill je osjetio da je ona u pravu.

— Doista bi mogla živjeti ovdje? — upitao je.

— S tobom?

— Da.

— Zar baš mora biti ovdje... — Ali, bih. Čudno je, ali više se ničega ne bojim. — Nasmijala se. — Ono najgore što se, kako ljudi smatraju, može dogoditi jednoj ženi, zadesilo je baš mene. Zakim to, ali više me to ne plaši niti muž.

Okrenuo se i nasmiješio.

— Mislim da sam napokon shvatio. Ti si vraška djevojka, Mary.

— Ne znam da li bih smjela ali smatrat ću to komplimentom.

— Hoćeš li pokušati... sa mnom?

— Naravno, ti veliki panju. Zar ne znaš da te volim?

— Onda je sve u redu. Vjenčat ćemo se.

Oklijevala je, onda reče:

— Neka prođe još neko vrijeme. — Nakon stanke doda: — Možeš li ga prestati goniti?

— Ako baš želiš.

— Sam odlučio o tome.

— Znaš li da sam došao ovamo nadajući se da ću još nešto saznati — nasmijao se — a sada moram odustati.

— Da.

— Mogu li svratiti... prekosutra?

— Što namjeravaš sutra?

— Ima posla na ranču. Moram pokušati nešto spasiti ako nije prekasno.

Jedan je jahač prošao a da ih nije primijetio i začas su ga čuli kako zove Strikera; bio je to jedan od Richardsovih kaubojja. Kada su začuli ljutit Samov glas, Bill je pružio djevojci ruku pa su pošli da vide što se dogodilo. Jahač je odmah otišao a iz kuće su čuli ljutit Strikerov glas:

— ... sastanak a da me uopće nisu pozvali. Svemu tome je ona kriva! Pomogao sam podignuti školu, a sada me ignoriraju!

— Primiri se — reče žena. — Mary će te čuti.

Ali, djevojka je bila već u kući, a Bill odmah iza nje.

— Što se dogodilo? — upitala je.

— Školski odbor se tajno sastao — zagundao Striker — a mene nisu ni pozvali.

— Ovo je za vas — reče žena.

Pružila joj je omotnicu i Mary osjetila kako ju je nešto stisnulo oko srca. Znala je što će unutra naći.

— Dobila sam otkaz — reče pročitavši.

— Nemoguće! — usklikne gospođa Striker.

— Smiju li to uraditi? — upita Bill.

— Valjda smiju ako je prisutno dovoljno članova odbora.

— A škola? — upita gospođa Striker. — Djevojčice se toliko vesele svjedodžbama.

— Ove godine neće više biti škole. Opuštena sam od ovog časa.

Sam se okrenuo na peti i izišao iz kuće. Mary reče:

— Moram se spremiti i otići.

— Ostanite ovdje dokle god to želite — reče gospođa Striker.

— Ne želim vam pričiniti neprilika.

— Neprilike, od Richardsa? Željela bih da mi se javi taj crv. Djevojko, ne daj da te otjeraju! Nemaš zbog čega bježati.

IX

Bill se bacio na posao i nakon nekoliko dana bilo mu je jasno da su on i Murphy u velikoj nevolji. Od stotinu krava ostalo je samo osamnaest, a Bill i Murphy na sve su strane nailazili na trupla rastrgana od lešinara. Dan za danom teško su radili izvlačeći nadute lešine iz nabujalih potoka. U cijelom kraju nije bilo nijednog vodenog toka koji nije bio zagađen. Svugdje su u zraku osjećao zadah raspadanja.

— Ove godine neće biti nijednog telefa — reče Bill.

— Što namjeravaš? Prodati zemlju?

— Kome?

— Mot je uvijek želio više pašnjaka.

— Ove godine ni on neće imati novaca. Nitko ga neće imati.

— Što bismo drugo morali uraditi? Trebalo bi izvući bar nešto iz dvogodišnjeg rada. Zemlja ipak nešto vrijedi.

— Bi, da nije pod hipotekom. Tko će je kupiti i još otplačivati naš zajam? Poći ću u banku i pokušati odgoditi otplatu.

Do petka su uradili sve što se moglo. Bill se oprao i presvukao a Murphy je natovario spašene kože na kola namjeravajući ih prodati.

— Što misliš koliko ćeš za njih dobiti? — upitao je Billa.

— Prošle su godine plaćali...

— Upravo tako — kimne Murphy žalosno. — Ove godine nećeš dobiti ni pare. Ja ostajem kod kuće i napit ću se u miru i tišini.

— Vratit ću se do ponoći. Ostavi me gutljaj.

Bill je krenuo rano, znajući da će oni koji zakasne postići najnižu cijeu.

nu. Ali, put je bio sav izbrzdan tragovima teško natovarenih kola koja su čekala da dodu na red do trgovine mješovitom robom gdje je trgovac otkupljivao kože. Bill je susreo gotovo sve znance iz doline.

— Koliko plaćaju? — upita.

— Nekoliko centi po koži, a to ne isplaćuju u gotovu već ti odbijaju od duga koji imaš u trgovini — reče Glick.

— Čuvaj mi red — reče Bill.

— Kamo ćeš?

— U banku.

Netko se nasmijao.

— Sretno! Svi smo već bili tamo i bez uspjeha. Zajmovi su tako rijetki kao zubi u kokoši.

U banci Pardee je ušao u privatnu kancelariju vlasnika, McNaba. Rukovali su se i smjestili za stol. Maleni Škotlandanin otvorio je banku prije nepune dvije godine i, budući da je donio mnogo novca, svatko je mogao dobiti zajam. McNab je imao hipoteku nad gotovo svom zemljom u dolini.

— Da vidimo vaše papire, Pardee — reče — Pretpostavljam da vam je potrebna odgoda?

— Da.

— To bi se moglo udesiti.

— Potreban mi je i novi zajam. Moram nabaviti novu stoku.

— U tome vam ne mogu pomoći. Osim jednog ili dvojice svi će rančeri nabavljati novu stoku. Ove godine neće biti ništa za prodaju i meni nitko neće vraćati zajmove. Da imate zemlje u dolini, mogao bih vam dati nov zajam, ali brdska zemlja ne vrijedi toliko. Žalim ali dao sam koliko sam god mogao za vašu zemlju.

— Cijena stoke će porasti. Ove godine će uzmanjkati mesa.

— To je točno. Imate li što na prodaju?

— Ne.

— Eto, vidite. No, ja ne namjeravam zatražiti pljenidbe. Želim da se svi izvučemo. Do polovine srpnja trebali biste mi isplatiti tisuću dolara. Koliko možete sakupiti?

— Ništa. U to bismo vrijeme redovito dobili novac od proljetne prodaje, ali ove je godine uopće neće biti.

— Nešto moram dobiti. Ako sakupite recimo polovicu, ja ću vas i dalje podržavati.

— Što ako ne budem mogao?

— Pljenidba je strašna stvar, ali moram braniti interese onih koji su uložili novac u banku. Znaate da ne posuđujem vlastiti novac. Pred nama je još pun mjesec i tada ćemo ponovno razgovarati. Uradit ću za vas sve što mogu.

Bill je izišao i vidio da je Glick pomakao i njegova kola.

— Kako je prošlo?

— Vrlo loše.

— Ne možeš kriviti McNaba. Svatko traži, nitko ne plaća. Ako ti mogu pomoći, javi se.

— Hvala, izvući ću se nekako.

Bilo je već kasno kada je Bill stigao na red. Hugo Mueller, trgovac svime i svačime, reče mu žalosno:

— Pogledaj!

Bill je ugledao ogromne gomile već kupljenih koža.

— Potrebna mi je željeznica da to odvezem — zavapi ogromni Nijemac — ali kamo? Ionako to nitko neće kupiti! Ove će me kože upropastiti.

— Ja ih nemam mnogo.

— I jedna mi je previše.

Trgovčev pomoćnik počeo je dodavati kože s kola. Neke su bile suviše trule pa su ih odmah odbacili, a ostale su se našle na gomilama prije otkupljenih koža. Onda Bill pođe unutra za trgovcem.

Hugo je zbrojio dosadašnje Billove dugove i odbio cijenu koža.

— Još mi nešto duguješ. Ja sam upropašten čovjek!

— Potrebni su mi brašno, slanina, ulje i neke sitnice.

Hugo je to znao. Znao je i to da Pardee neće moći uskoro namiriti dug. Mueller je posjedovao mnoge dionice u banci i sa McNabom je proučio mogućnosti svog gospodara u dolini, znajući da se pred svima nalazi teška godina ili dvije.

— Kada ćeš moći platiti? — upita Hugo.

— Ne znam.

— Ali ja moram platiti robu koju svi dižete na kredit u mojoj trgovini. Moram platiti i radnike, prijevoz, kočijaše. Brašno, slanina, zob, sve to stoji.

— A sve što ja znam jest da ću izdržati. Sačuvat ću svoj ranč jeo ili nel!

Okrenuo se i krenuo napolje, ali ga je Hugo pozvao:

— Imam još brašna, slanine i špirita, ali nemam pameti. Dovedi kola iza trgovine ali, Bille, tražim od tebe riječ da me nećeš odati ni najboljem prijatelju.

— Zašto?

— Zar misliš da je trgovina samo moja? Ja držim polovicu. Stradao sam ako moj ortak sazna kako poslujem.

— Šutjet ću, Hugo... i hvala.

Bila je noć kada je Bill napustio Deertrail. Kola su bila samo lako opterećena i on je vozio vrlo brzo. Kad je došao do mjesta gdje se odvajao put u planinu, osjetio je da se nešto nalazi pred njim na cesti. Nije bilo mjeseca i tama je bila gotovo potpuna i zato je zaustavio zapregu.

Počeo je nazirati oblike nekih kola i konje, pa je polako potjerao svoje. Dovezavši se do kola, zaustavio je i svoja i pokušao proniknuti u mrak. Bila su naizgled napuštena.

— Tko je? — odjeknuo je iz mraka promukao glas Roya Glicka.

— Pardee.

Čuo se metalni zvuk kada se zapeti kokot revolvera polako vraća na mjesto.

— Nešto se dogodilo? — upita Bill.

— Mislio sam da mi je jedan konj počeo hramati — reče Roy prišavši bliže — ali ne mogu ništa otkriti na njegovim kopitima. Što se tiče novca, dobro bi mi došao — reče Bill — ali još nisam spreman postati razbojnikom. Međutim, za mjesec dana bolje mi ne prilazi.

— Hoćeš li gutljaj? Imam bocu u kolima.

— Najbolja današnja ponuda. Čuj, ovdje nešto smrdi...

— Ovo će srediti i smrad i žeđ.

Obojica su povukla dug gutljaj, ali vonj je i dalje zagađivao noćnu svježinu.

— Još jedna uginula krava — reče Pardee. — Kakav prokleti život!

— Pripali cigaru.

— Izvrsna podvorba — nasmije se Bill. — Kao u »Posljednjoj šansi«, ali cijene su mnogo povoljnije.

— Izmijenio si se, Bille. Možda si se odlučio za posao? Preko ljeta mogao bi mnogo toga uraditi.

— Možeš se okladiti da hoću.

— Dobro! Izvrsno! Znao sam da ćeš se pribрати. Zaboravit ćeš tu djevojku.

Za tri mjeseca nećeš znati ni kako se zove.

— U krivu si, prijatelju. Oženit ću je.

— Ne, nećeš!

Bill se okrenuo i u mraku počeo proučavati sugovornikovo lice. Roy je ustuknuo.

— Htio sam reći... valjda nećeš...

— Da, hoću!

— Slušaj, ja sam ti prijatelj. Glasno sam protiv toga da je otpuste, ali to što namjeravaš ljudi neće nikada proгутati.

— I ne moraju.

— Bille, ja sam ti jedini prijatelj u dolini i govorim ti istinu. Ako je oženiš, ljudi neće dozvoliti da ostaneš. Slomit će te. Ako te blizzard nije dotukao, oni hoće. Poželjet ćeš da nikada nisi nogom stupio u ovu dolinu.

— Možda.

— Ne mogu te uvjeriti?

— Ne, ne možeš.

Bill je potjerao zapregu. Desetak minuta kasnije, kada je zaustavio kola pred prijelazom, iza njega je bilo tiho. Glick još nije bio krenuo.

Narednog jutra Bill je ispričao Murphyju o svom boravku u gradu.

— Nema izlaza — reče Murphy

— Mora postojati!

— Pet stotina dolara! Za to nam je potrebno pet mjeseci. McNab je mogao zatražiti i punu svotu... i on to zna.

— Možemo pokušati...

— Raditi poput luđaka da bismo onom lopovu dali u ruke još bolje uređeno imanje? Bolje da to uradimo sada i prištedimo si muke i znoja. Uostalom, nikada nisam želio ništa posjedovati. Proveo sam dvadeset pet godina u ovim brdima, a imao sam samo pušku, nož, pokrivač i ponekad konja. Nikada nisam spavao u pravoj postelji dok nismo izgradili ovu brvnaru.

— Zašto si mi se onda pridružio?

— Star sam. Nije više ugodno spavati na zemlji. Ali dođemo li u škripac, mogu otići i izviđati za vojsku... kada započne ljetne pohode protiv Indijana-
ca.

— U tome nema budućnosti. Izdržimo ovdje. Podmetnuo sam svoja leđa tamo gdje su mnogi odustajali.

— Ha — Murphy se nasmijao — mnoge su stvari uspjele samo zato što je

netko bio suviše tvrde glave da bi shvatio kada treba odustati.

— Onda?

— Glazba mi se ne sviđa ali plesat ću. Kamo ćeš sada?

— Posjetiti Mary. Zašto?

— Mogao bi se barem okupati. Smrad tih koža ne napušta čovjeka.

Kada je dojahao do Strikerovih... svjež, okupan, obrijan i u čistoj odjeći... Mary je zatekao na dvorištu odjevenu u suknju za jahanje.

— Spremam se u školu po svoje stvari. — objasnila je.

Pošli su u staju, gdje je Sam bacao sijeno. Nije se okrenuo niti ih pozdravio.

— Što mu je?

— Narednog tjedna priređuje se zabava, ali njega nisu pozvali. Misli da ga izbjegavaju zbog mene, a to je vjerojatno istina.

Odjahali su. Dan je bio prekrasan.

— Zao mi je gospođe Striker — reče Mary. — Bila mi je dobra i ne želim je povrijediti. Moram pronaći neko drugo mjesto...

— Vjenčajmo se, pa preseli k meni.

— Još ne... daj mi vremena.

Pred školom je stajala kočijica. Djevojka je odjednom postala neodlučna.

— Ne želim nikoga vidjeti.

— Reci što ti je potrebno, pa ću ja po to...

— Ne. Prije ili kasnije morat ću se suočiti s ljudima...

Sjahala je i ušla u zgradu, a Bill je pridržavao njenog konja.

Unutra su Richardsova i Cobbova mele i spremale, a Richards je stajao na ljestvicama i vješao papirnate ukrase. Pripremali su skorašnju proslavu. Svi su se okrenuli i zabuljili u Mary.

— Što se ovdje događa? — upitala je djevojka.

— To se vas ne tiče! — odbrusila je gospođa Cobb.

Mary je pošla do svog stola i počela izvlačiti ladice.

— Što namjeravate? — upita Richardsova.

— Očistiti svoj stol.

Počela je vaditi knjige i bilježnice, a neke je papire bacala u košaru. Richards je sišao sa ljestava i prišao.

— Da vidimo što ovdje imate.

— Iščupao joj je knjigu iz ruke i pogledao naslov. — To je vlasništvo škole.

— Donijela sam je sobom kada sam došla ovdamo. Ne bih uzela ništa vašega pa da mi od toga ovisi i život. — Pokušala je uzeti knjigu, ali on je nije ispuštao.

— Zaista ste besramni što ste se uopće pojavili — reče Cobbova. — Gospodine Richardse, otjerajte je odavde.

— Ne idem bez onoga što mi pripada — reče Mary. — Osim toga, tko će mi dati plaću za posljednja tri mjeseca?

— Kakva pomisao! — usklikne Cobbova.

— Izvedi je napolje — reče Richardsova supruga. — To je već postalo smiješno.

— Hoćete li izaći? — upita čovjek.

— Ne!

Pograbio ju je za ruku i počeo vući uskim prolazom između klupa. Mary se odupirala svim silama.

— Pusti je!

Na taj glas svi su se ukočili. Bill je ušao čim je napolju čuo prepirku, ali bili su suviše zauzeti da bi ga opazili.

Richards je odmah pustio djevojku i odmaknuo se.

— Uzmi svoje stvari — reče Pardee djevojci.

Dok je Mary prikupljala što joj je pripadalo, Bill je polako prišao Richardsu bezizražajna lica.

— Pripremате proslavu? — upita.

— Podjela svjedodžbi.

— Mislio sam da je to za ovu godinu propalo.

— Predomislili smo se — reče Cobbova. — Zašto da kažnjavamo djecu zbog tuđe krivice.

Richards je zabrinuto promatrao Pardeea. Žene su bile bezobrazne i vrijeđale su, ali on nije namjeravao zbog toga odgovarati.

— Gospodo Cobb — reče Bill — imate predugu jezičinu.

— Ne biste se usudili... da je moj muž ovdje.

— On bi se suglasio sa mnom.

Richardsova se okrenula suprugu:

— Zar ćeš dopustiti da nas tako vrijeđa?

— Uzmite po što ste došli i idite.

— Gotova sam — reče Mary.

— Čekaj me napolju.

— Bille, ne želim neprimlika.

— Neće ih ni biti. Nasmiješio se. Djevojka je izašla. Bill se tada okrenuo Richardsu.

— Koliko joj dugujete?

— Ništa joj ja ne dugujem.

— Čini se da si ti vođa ovih borbenih gospođa. Tebe smatram odgovornim za sve.

— Učiteljica nije ostala do kraja svog ugovora — odgovori Richards — pa joj ništa nismo dužni.

— Jeste i očekujem da to bude plaćeno do sutra u podne. A kako bi bilo da udvostručite svotu?

— Zašto?

— Kao otpremninu, na primjer.

— A tko će to platiti?

— Briga me... važno je da platite. I neka novcu bude dodano pismo u kojem stoji da je Mary dobra učiteljica i da je toplo preporučujete.

— Poludio je! — uskliknula je Richardsova.

— Zar vjeruješ da ću ja to napisati? — uzviknu Richards.

— Da.

— Prijetite li mom suprugu?

— Prebit ću ga nasmrtno... tek toliko da ne izdahne. — reče Bill ljubazno i kako se Richards nije javljao, okrene se i izađe.

Odjahali su uz potok i onda kroz šumu. Dan je bio stvoren za šetnju i miran razgovor, i Mary se polako primirila i zaboravila na neugodnosti koje je doživjela u školi. Sjahali su i vodili konje kad je Bill odjednom zaustavi.

— Tiho!

Mary je osluškivala, ali nije čula ništa osim žubora vode.

— Jahač — reče Bill.

— Možda traži izgubljena goveda?

— Možda. — Ali, nešto mu je govorilo da je posrijedi nešto drugo. — Hajde, pojašimo!

— Sumnjičav si kao Indijanac.

— Živio sam sa Sijuksima.

— Jesi li imao squaw?

Bio je iznenađen tim pitanjem

— Da.

— Što je sada s njom?

— Ne znam.

— Ostavio si je?

— Da. Tako se u njih radi. Vjerujem da joj nije bilo ništa čudno.

— Hmmm...

— Možda ti to nisam trebao ispričati.

— Nisam zapanjena time. — Nasmijala se. — Već sam shvatila da o tebi vrlo malo znam.

Te večeri, vrativši se kući, Pardee je zapitao Murphyja da li je što god vidio tijekom dana.

— Na primjer?

— Netko me je pratio odavde do Strikerovih i bio mi cijelo poslijepodne za petama.

— Zašto ga nisi upecao?

— Nisam mogao zbog Mary. A kada sam je ostavio u Strikerovih, postao je oprezan i više mi nije prilazio.

— Pripaziti ću. Nego, jesi li smislio kako ćemo do novca?

— Još nisam. Mogli bismo nasjeći pragova za željeznicu. Sada su već doprli južno od Harrisburga.

— Daleko su a trebao bi nam ugovor za taj posao. Kada bismo imali nekoliko debelih goveda, mogli bismo ih otjerati u tvrđavicu. Vojska treba mesa.

Drugog jutra Pardee je osedlao konja.

— Odoh da posjetim Mary.

— Uživaj. Ostalo nam je čak dvadeset devet dana.

— Nešto mi je palo na pamet — odgovori Bill. — Neću samo tako gubiti vrijeme.

Opasao je revolver a ponio je i vinčesterku. Najprije se uspeo na uzvisinu iznad brvnare i dobro razmotrio okolo područje i tek tada pojahao do Strikera. Bio je oprezan; to mu je ušlo u krv, a područje još nije bilo sasvim bezopasno. Indijanci su katkada poduzimali pljačkaške ekspedicije, a šume su bile pune divljači od kojih su medvjedi i pume znale biti opasne.

Tog je dana poveo djevojku prema jugu, kroz težak teren izlomljenih stijena i uskih klanaca na područje koje nije moglo biti upotrijebljeno kao pašnjak i za tu se zemlju nitko nije zanimao. Jahali su iz klanca u klanac sve dok se djevojka nije zabrinula.

— Misliš da možeš naći put natrag?

— Aha!

Počeli su se penjati a put je bio sve teži.

— Čini se da nešto tražiš — reče djevojka.

— Uskoro ćeš vidjeti.

Sjahali su, a onda je Bill nastavio četvoronoške pa su se začas našli na rubu kao nožem odsječene provalije koja se rušila kojih tri stotine metara u dubinu.

Djevojka je pogledala Billa, a onda dolje, u dolinu i zapazila tamo neki pokret.

— Srne?

— Konji. Divlji konji.

— Mora da ih je na stotine.

— Šezdeset do sedamdeset.

— Mogu li nas vidjeti ovdje gore?

— Vjerojatno ne. Ali, vrlo su plašljivi a ne bih želio da potraže neko drugo mjesto. Hoću da budu tu gdje ih uvijek mogu naći.

— Otpuzali su koji metar natrag i tada ustali i pojahali. Oko podne došli su do malog potoka.

— Jesi li gladna?

— Strahovito. Ovaj zrak otvara tek...

— Pripali vatru, a ja ću nabaviti ručak.

— Odakle?

— Iz potoka. Voliš li pastrvu?

— Odrezao je debelu vrbovu granu, zašiljio je i rascijepio na vrhu. Iza brao je pogodno mjesto uz potok i dvadesetak minuta kasnije ulovio nekoliko prekrasnih pastrva. Očistio ih je, obložio blatom, a onda razgrnuo vatru i položio ih u žeravicu. Mary je sve to sumnjičavo promatrala, zabrinuta zbog blata, ali je odlučila da proguta zalogaj ili dva pa makar se udavila. Međutim kada je malo poslije Bill razgrnuo žeravicu i vrhom noža rastvorio kalup od ispečene gline, pred njima se pojavio ukusno ispečeno riblje meso iz koga se širio zamamni miris. Mary se bacila na ribu uz mnogo puhanja na opečene prste. Kada je dovršila, upita:

— Kome pripada ova treća?

— Pola i pola.

Jeli su brzo i bez razgovora, a onda djevojka zadovoljno uzdahne i opruži se u travu.

— Ni u jednom finom restoranu nisam tako poslužena.

Nagnuo se nad nju. pogledi su im se sreli i on je spustio glavu i poljubio je. Usne su joj bile meke, ali nije odvrtila poljubac. Nasmiješila se, obgrlila ga oko vrata i ovoga puta ga sama privukla k sebi.

***

Kada su se te večeri vratili do Strikerovih, Bill je saznao da nije ništa stiglo za Mary. Prihvatilo je poziv na kavu i tada pošao do svog konja.

— Možda neću doći narednih nekoliko dana. Moram sakupiti novac da bih otplatio zajam kojim sam kupio ranč.

— Mnogo novca.

— Ha, morat ću se potruditi.

— Čuvaj se!

— Hoću.

Bill je pojahao ravno prema ranču Richardsovih. Kada se našao na pola puta između njegove kuće i škole, odjeknuo je hitac i kugla je prozviždala iznad njegove glave. Bill je skočio s konja i izvukao pušku. Potražio je zaklon, ali nije mu bio potreban. Tko god bio, više nije namjeravao pucati i vjerojatno je već odjahao. Bio je to hitac upozorenja, jer inače ne bi pucaali na njega na mjestu gdje se mogao lako zakloniti i privući im se.

Bilo je i suviše tamno za traganje, pa je zapamtio mjesto gdje se nalazi i smjer odakle je bilo pucano. Navratit će ujutro. Čekao je dok se nije sasvim smračilo i tada pojahao. Noćni vjetar donio mu je iz daljine škripu nekih kola.

Ujahavši u Richardsovo dvorište nije se iznenadio ugledavši pred kućom pet osedlanih konja. Richards je potražio pomoć. Ipak, sada nije bilo odstupanja.

— Richardse! — pozvao je.

Strpljivo je sjedio, oslonivši se rukama o jabuku na sedlu. Vidio je kako se pomiče zavjesa na jednom od prozora.

— Mogu čekati cijele noći ako treba — nasmije se glasno.

Vrata su se polako otvorila i on je mogao vidjeti Batemana, Cobba, Richardsa i dva njegova kauboja. Bateman je izašao na trijem a Richards je ostao u kući.

— Što hoćeš?

— Valjda ti je Richards rekao?

— Rekao je da si mu prijetio.

— To je točno.

— Nisi se trebao držati te djevojke. Nećemo trpiti tvoje nasilje.

— Dobro. Dajte novac i ja odlazim.

— Kakav novac? — začudi se Bateman.

— Marynu plaću. Posljednja tri mjeseca nisu joj plaćena. Bateman se okrenuo.

— To nam nisi rekao — optuži Richardsa.

— Bio sam suviše zbunjen. Zaboravio sam.

— Ti si blagajnik. Zašto nije plaćena?

— Bill smo suviše zaposleni — promrmlja Richards. — Naprosto sam zaboravio.

— Donesi knjigu i novac — reče Bateman i okrene se Billu. — Ali to ne opravdava tvoj postupak, Bille. Sve to je pošlo i suviše daleko, a ti nam nisi izašao u susret.

— Želim i uobičajeno pismo koje će preporučiti Mary kao odličnu učiteljicu. Možda se odluči da opet podučava djecu.

— Ali ne ovdje — reče Cobb.

— Hoćeš li da sjašim?

Cobb je šutio.

— Onda bolje da se ne javljaš — nastavi Pardee. — Ne sviđa mi se način kako ste izigrali djevojku i zato tražim dvostruku svotu kao otpremninu.

— Koliko je to? — zapita Bateman.

— Stotinu i dvadeset. Toliko uopće nema u blagajni — odgovori Richards.

— Dodaj iz svog džepa — odbrusi Bill. — I, ne zaboravi pismo!

— Zašto bismo morali uraditi bilo što ti tražao?

— Zbog ovoga — reče Pardee i udari otvorenim dlanom po tobolcu revolvera.

— Jedan protiv petorice? — upita Bateman.

— Oborit ću trojicu prije no što opalite prvi metak. I svi znajte da će Richards biti prvi.

— Blefiraš! — uskliknuo je Bateman.

— Pokušaj. — Bill se nasmije.

— Dajte mu novac — reče Cobb promuklim glasom. — Zar to vrijedi krvi?

— Izbroji mu novac i napiši to pismo — reče Bateman Richardsu.

Čovjek je nestao u kući, a Pardee je mirno smotao i pripalio cigaretu ne gledajući u plamen već u ljude pred sobom.

Malo poslije Richards je izašao i dršćućom rukom pružio novac a zatim i pismo.

— Je li to sve? — upita Bateman.

— Ovo je drugi puta da se Mary uskraćuju njena prava — reče Pardee polako. — Upozoravam i posljednji puta: ostavite tu djevojku na miru!

Ostao je još časak, promatrajući ih, čekajući da sasvim shvate značenje njegovih riječi, a onda polako okrene konja.

— Ovog čovjeka treba ubiti — reče Cobb.

— Tko da to uradi? — upita Richards.

— Ako tako nastavi, netko hoće.

Bili su osramoćeni, a vrlo je opasno osramotiti muškarca pred njegovim prijateljima.

X

— Kako vojska dolazi do konja? — upita Bill Murphyja.

— Za oficire nabavljaju s istoka, a vojnici jašu životinje koje se kupuju na licu mjesta.

— Postoji stado od oko sedamdeset divljih konja dolje, u divljini.

Murphy ga pogleda i namršti se.

— Znaš li što znači uloviti i dresirati toliko konja? Prije no što se s tim završi čovjeku razdrmaju svu utrobu a možda i nešto polome.

— Koliko, zapravo, moraju biti dresirani?

— Pa, tek toliko da ih možeš voditi u stadu. Vojnici ih dalje krote sami.

— Koliko vojska plaća po grlu?

— Oko četrdeset dolara, ali treba s njima imati ugovor. Priča se da se u tvrđavi nešto sprema.

— To znači da će trebati konje. Ti poznaješ oficire. Što misliš da li bismo mogli sklopiti posao?

— Ne možemo sve obaviti sami.

Bill je smotao cigaretu.

— Što misliš o Thurmonu i njegovim dječacima? I on je bez novca. Nas petorica mogli bismo uhvatiti pedesetak grla. Ako ih prodamo po trideset dolara, to je tisuću i pet stotina; dovoljno da i Thurmon i mi preživimo ovu godinu.

— Što bih ja trebao uraditi?

— Poći u tvrđavu i nagovoriti ih da sklope ugovor. Kad se vratiš, potraži nas. Čekat ćemo te u kanjonu Glorietta.

Sredinom poslijepodneva Bill je stigao na Thurmanov ranč i iznio mu svoj prijedlog.

— Misliš da Murphy može sklopiti taj ugovor?

— Tko zna? A kako stojiš sa McNabom? Nisi mu ništa dužan?

— Na žalost — reče Thurmon mrko. — Već mi je poslao opomenu da moram platiti narednog mjeseca. Čuj, kad bismo konje odveli do zlatnih rudnika u Coloradu, dobili bismo dvostruko.

— Prekasno. Novac mi je potreban za dvadeset osam dana.

— Krenimo, dakle, prije no što to nekom drugom ne padne na pamet. Potrebna nam je užad, sjekire i zalihe za dvije do tri sedmice. Kako ćemo podijeliti dobit?

— Popola.

— Nas smo četvorica... ja, dva momka i moj brat iako, priznajem da baš nije živahan.

— Ali, tko će krotiti najupornije? Vjerojatno ja. Osim toga i zamisao nešto vrijedi.

— U pravu si, pristajem.

— Sastajemo se sutra ujutro u kanjonu Glorietta — reče Bill. — I, Thurmon... ne govori nikome o tome.

Vraćajući se kući, Bill je potražio mjesto gdje su dan ranije pucali na njega. Onda je opazio lešinara i skrenuo da vidi što je privuklo ptičurinu. Prišavši, pronašao je neku strvinu na mjestu gdje je snijeg tek nedavno okopnio. Odbijen zadahom, okrenuo je konja, ali je u posljednji čas opazio da truplo nije pripadalo govedu. Sjahao je i prišao. Bili su to ostaci konja kome je netko ogulio kožu i odsjekao glavu i rep. Bilo je to vrlo sumnjivo jer nitko pri zdravoj pameti ne bi to uradio osim ako nije želio da se konj ne može prepoznati.

Obilazeći odvratne ostatke, Bill je primijetio da su čak skinute i potkovice, kako nitko ne bi mogao identificirati životinju po tragovima. Razmislivši malo, shvatio je što je posrijedi. Polako je pošao prema mjestu odakle je pretpostavljao da su sinoć pucali na njega i doista pronašao nekoliko otisaka. Oni su vodili do ceste i tamo nestali.

Pardee stisne zube. Sve mu je bilo jasno. Čovjek koji je silovao Mary bio je prije toga zapao u oluju i tada

mu je poginuo konj. Nastavio je pješice noseći sedlo, koje je sklonio negdje među stijene. Onda je naišao na Mary i odvuкао je do kolibe. Poslije oluje ogulio je konja, a po sedlo je došao tek prošle noći. I, vjerojatno se još nalazi negdje u dolini.

Razmišljajući o smjeru kretanja tog čovjeka, o položaju škole i napuštene kolibe, Pardee je došao do zaključka da se radi o južnom ili jugoistočnom dijelu doline, a tamo su živjeli samo Bateman i Roy Glick. Prošle noći, kada je pucano na njega, Bateman je bio u Richardsa. Znači, Roy...

Bill je pojahao prema jugu i kada je došao do Glickove kuće sjahao je i kucao na vrata. Nigdje nikoga. Tek nakon nekog vremena iznutra se javio zaplašen glas Glickove žene.

— Tko je?

— Bill Pardee.

Žena zaplašena, sumnjičava lica polako je odškrinula vrata.

— Nema ga kod kuće.

— Hoće li se skoro vratiti?

— Neće.

— Možete li mi reći kamo je otišao?

— Tko bi to znao. Uvijek me ostavlja samu. Ovdje nije sigurno ženu ostavljati samu!

— Je li davno otišao?

— Zašto me sve to pitate? — Žena se uznemirila.

— Moram s njim razgovarati

— Zbog posla?

— Tako je.

— Ovaj... otišao je po stoku. Kupuje goveda. Očekujem ga za nekoliko dana, ali nemojte to nikome ispričati.

— Kada ste rekli da je otišao?

— Nisam rekla... ali, bilo je to prije dva dana. Da mu kažem da ste ga tražili?

— Naravno, gospodo Glick.

Okrenuo se, a tada mu je pala na um jedna luda pomisao:

Je li odjahao na onom svom starom konju, koji ima bijelu mrlju na čelu?

Oklijevala je, samo sekundu predugo.

— Ja... ne znam kojeg je konja uzeo. Zašto?

— Uvijek je volio jahati tog konja.

Kada se Bill vratio do svoje brvnare, bio je izmoren i duboko uznemiren. Mir što ga je stekao posljednjih dana kao da je netragom nestao i bio je

očajan kao i onog časa kada je pronašao Mary u napuštenoj daščari. Znao je da neće moći zaspiti, pa se počeo spremati za sutrašnji put. Pokupio je svu užad, naoštrio jednu sjekiru, nauljio oružje i spakovao namirnice. Kasno u noći dohvatilo je bocu s viskijem i pio sve dok nije zaspao.

Rano prijevodne jahao je pokraj Strikerove kuće i odlučio svratiti. Mary je izašla na dvorište i on ju je poveo u stranu, jer je vidio da ih Sam promatra.

— Mislila sam da nećeš dolaziti neko vrijeme — reče djevojka.

— Moramo razgovarati.

— Čini se da je važno. — Upitno ga je pogledala.

— Mislim da sam saznao tko je to bio...

Stala je kao ukopana, a iz njenih je obraza nestalo i posljednje kapi krvi.

— Jesi li siguran?

— Ne... još nisam.

Pribrala se i pošla među stabla i tamo sjela na izvrnuto deblo.

— Mislila sam da ćeš napustiti potragu.

— Pokušao sam ili ne mogu.

— Uvijek ćeš sumnjati u nekoga. Otkriješ li da to nije onaj pravi, za mjesec dana sumnjičit ćeš drugog.

— Ovoga puta nije riječ samo o sumnji.

— Ne marim. Ako ga i dalje budeš lovio, najbolje da odem. Za nas nema nade...

— Postavimo to drugačije. Što ako je to uistinu pravi?

Slegnula je ramenima.

— Želiš da ostane nekažnjen? Mogla bi živjeti ovdje i znati tko je to bio?

— Ne marim, ne marim!

— Zar bi mogla živjeti sa mnom i znati da ja znam i da mu ništa nisam uradio?

— Molim te, Bille, nemoj... ne mogu razmišljati.

— Bila si jaka, ali to nije dovoljno.

Neke stvari zaboravljaš: taj čovjek mora biti uhvaćen.

— Ne!

— Zar smije proći nekažnjen i možda uraditi to još jednom?

— Znači, ubit ćeš ga?

— Budem li morao, da.

— A ako ga predaš zakonu, doći će do suđenja i svi će uživati u predstavi.

Čak ako ga ubiješ, morat ćeš na sudu objasniti zašto si to uradio.

— Ne mogu živjeti s tim teretom.

— Obetaj da nećeš ništa uraditi a da mi prije ne kažeš.

Oklijevao je.

— Daj mi riječ ili je ovo posljednji puta da se vidimo.

— Imaš je — reče Pardee polako. — Možda će je biti vrlo teško održati.

Vratili su se do kuće. Striker je razgledavao Billove konje.

— Putuješ?

— Pokušat ću isprati koje zrnice zlata.

— Gdje?

— Zapadno. Čuo sam da su prošle jeseni pronašli zlato u planini.

— Ne tako sjeverno. Samo ćeš izgubiti vrijeme.

— A čime da se bavim kada ionako nemam novca da kupim novo stado?

— To je istina. Sretno!

Otišao je, a Bill se nasmiješi djevojci.

— Nije mi povjerovao.

— Što ćeš poduzeti?

— Možeš li čuvati tajnu?

— Iskušaj me.

— Orobit ću banku u Deertailu. Ovo mi je potrebno da bi se krio dok se potraga ne obustavi.

— Hvala na povjerenju — nasmije se djevojka.

— Ako ne znaš, ne moraš ni lagati zbog mene — reče i uzjaši.

— Čuvaj se... zabrinuta sam zbog tebe.

— I ti se čuvaj. Vratit ću se za sedmicu ili dvije.

***

Stigavši u kanjon Glorieta, Bill se ulogorio. Široko dno kanjona bilo je prekriveno debelim slojem pijeska. Thurmonovi su stigli sredinom poslijepodneva. Stari se rančer odmah ogledao:

— Ovdje ih namjeravaš krotiti?

— Ovo je najmekše tlo kada čovjek tresne s konja — Bill se nasmije — a ovaj mekani pijesak će konjima otežati kretanje.

Sjahali su, a Thurlow se tada poslužio štakom kojom je vrlo spretno baratao. Služio se njome da umiruje svog suviše živahnog konja, bilo mu je to oružje protiv brata Theodora a i motka za preskakivanje potoka.

— Dobro se analaziš — nasmiješi se Bill.

— Zaradio sam dosta novca u gradu pokazujući djeci kako mi je doktor odrezao prste.

— Uhvatim li te da pokazuješ tu nogu — reče mu otac — tako ću te prebiti da ćeš prodavati masnice.

Stric je cijelo to vrijeme šutio, a kada je sjahao vidjelo se da je pripit. Kada su se smjestili, Pardee ih je poveo do klisure.

— Rekao bih da tamo postoje dva ili tri odvojena krda — reče stari Thurmon. — Razdvojiti će se i razbježati kada nas ugledaju.

— Mislím da ima dolje i nekoliko magaraca i mazgi — javi se Thurlow.

— Da — suglasi se njegov otac. — Kada počinjemo?

— Nekoliko dana bismo mogli pokušavati teren. Ako pronađemo njihove puteve, mogli bismo ih zatvoriti i tako uštedjeti mnogo vremena.

— Kad bismo znali tko su vođe stada — reče stari Thurmon — to bi nam pomoglo. Jedan od nas ostat će ovdje i vidjeti što se događa u sumrak.

Ostao je Theodore, a drugi su odjahali dolje i u velikom krugu se raspršili istražujući teren. Te večeri već su znali dosta pojedinosti i mogli su izraditi prvu grubu skicu terena, označujući slijepe kanjone bez izlaza i one druge kroz koje su konji mogli pobjeći.

Kuhao je stric Thurmon, i to vrlo dobro. Kasnije, kada su drugi pozaspali, Pardee je sjedio na kamenu iznad potoka. Stric je prišao noseći kameni vrč. Bill je gutnuo, nakašljao se i vratio ga. Sjedili su još dugo dodajući vrč i slušajući žubor nevidljiva potoka.

Bill je tri dana proveo u sedlu a tri noći uz potok u društvu strica Thurmona ali kada je Murphy dojahao, sve je bilo spremno. Ugledali su ga kada je ujahao u klanac, a on je potjerao konja u galop mašući nekim papirom. Svi su se zadovoljno osmjehnuli, znajući da je to ugovor i prije no što im je to doviknuo.

— Whooee! — podvrisnuo je i skočio u pijesak prije no što je zaustavio zagrijanog konja.

— Uspio si?

— Najbolji ugovor na svijetu! Najviše cijene! Uzet će svaku strvinu koju

možemo isporučiti... hromu, slijepu, gluhu, samo da je topla i ima četiri noge i rep.

— Čini se da vojska nešto sprema.

— Veliki pohod protiv Indijanaca. Dovoze vojnike željeznicom i tjeraju ih pješice do Harrisburga. Mogli bismo prodati na stotine konja da ih imamo.

Drugi su šutjeli i Murphy shvati njihovu zabrinutost. Svaki rat protiv Indijanaca donosio je nesreću stanovnicima.

— Ne moramo se bojati. Tvrdava je samo centar prikupljanja. Krenut će za Montanu i Dakotu, u potrazi za Si-juksima. No, moramo požuriti. Svaki lovac na divlje konje već je u akciji.

— Za ove ovdje ne znaju mnogi — reče Thurmon.

— Dovoljno je ako zna samo jedan — primijeti Murphy.

— Mi smo spremni — upadne Bill. — Pokazat ću ti. Pregradili smo svaki otvoreni izlaz iz doline osim onoga koji vodi kroz ovaj kanjon.

— A kako ćeš ih ovdje zaustaviti?

— Ovdje, gdje je kanjon najuži, prijeći ćemo prolaz užetima.

— Čini se da je sve u redu — primijeti Murphy. — Kada počinjemo?

— Sutra u osvit.

— Oдох na spavanje. Nije mi bilo lako u tvrđavi. Htjeli su da preuzmem izvidanje. I nudili su tako dobar novac da sam došao u iskušenje.

— Zašto nisi prihvatio?

— Zar da si dam ubiti zbog šake dolara i hrane?

Narednog su jutra počeli obarati stabla da bi pregradili kanjon. Stric i Theodore odsjecali su grane, a Thurmon, Bill i Murphy obarali stabla. Thurlow je vezao očišćene trupce za svoje sedlo i vukao ih na mjesto.

Rano poslijepodne barijera je bila gotova, ali Bill nije bio zadovoljan. Na nekim je mjestima bila suviše slaba.

— Dobro je — tvrdio je Murphy. — Konjima je dovoljno da to vide i već će se zaustaviti.

— Ne sviđa mi se. Ako se jedan probije, svi će proći — pobunio se Bill — a tada ih više nikada nećemo vidjeti.

I tako su nastavili sve do noći. Dok se još nije smračilo, Murphy je prišao Billu i tiho ga upitao:

— Imaš li osjećaj da nas netko promatra?

— Već danima.

— Noćas ću kliznuti iz logora i malko se ogledati.

— Zamisao je dobra ali ne daj da te vidi stari Thurmon. Mogao bi se razbjesniti i sam poći u potragu.

Drugog jutra Bill pronađe Murphyja uz potok.

— Jesi li štogod pronašao?

— Ništa. Ali, tko god bio, mislim da je otišao.

Murphy nije nudio objašnjenje za tu tvrdnju i Bill ga nije tražio. Umjesto toga potraži Thurmona. Bilo je prilično teško nagovoriti starog rančera da odgodi početak lova za još jedan dan.

— Sutra ujutro sigurno počinjemo — uvjeravao ga je Bill. — A dotle postavi stražu gore na onaj vrhunac.

— Misliš da netko namjerava odlo-miti od našeg kolača? — namrštilo se Thurmon.

— Moguće je. Ne bih htio da se izmučimo a da nam onda netko naprosto ukrade te konje.

Pardee se bacio na konja i odjurio galopom. Nije svraćao k Strikeru, pa je već oko podne ujahao u Deertrail. Pošao je ravno u trgovinu mješovitom robom. Hugo Mueller je bio sam, zbrajajući nešto u svojim knjigama.

— Zdravo, Bille! — Trgovac ustane. — Došao si platiti? Ti si zaista momak i po.

— Ništa ti još ne mogu platiti, Hugo, ali za mjesec dana isplatiti ću ti cijelu svotu.

— Mjesec dana — reče Hugo žalosno. — Tako dugo ne mogu čekati.

— Gledaj, treba mi posudba... samo oko dvadeset dolara.

— Ne, ne, to ne može. — Trgovac molećivo podigne goleme šake. — Vjeruj, ti si mi drag, sve bih uradio za tebe ali novaca nemam. Posudi od nekog prijatelja.

— Nigdje ja ne mogu do novca.

— Banka?

— Ni pomisliti.

Hugo je oklijevao.

— Možda bih ti ja mogao posuditi... to neće biti u knjigama, bit ćeš dužan osobno meni. Što ti je potrebno?

— Uže... najveće klupko najjačeg užeta koje imaš.

Trgovac od čuđenja otvori usta.

— Što je sada? — upita Bill.

— Nemam ja toga.

— Kako nemaš? Prošle sam sedmice vidio veliki smotak u tvom skladištu.

— Kupili su ga.

— Kada?

— Jutros. Do posljednjeg metra.

— Tko?

— Roy Glick, Cobb, Richards i drugi natovarili su to na kola i rano jutros odvezli.

— Hvala — reče Bill i već je bio na konju.

Potjerao je životinju galopom i brzo jahao, povremeno zastajkujući da ne bi uništio konja.

Kada je kasno poslijepodne stigao u kanjon, po licima ostalih vidio je da se nešto dogodilo.

— Netko je srušio sve naše pregrade — obavijestj ga Thurmon.

— Rasjekli su užad i oborili grede. Mora da je to bilo tijekom prošle noći — dopuni ga Murphy.

— Gdje je Thurlow? — upita Bill.

— Još se nije vratio. Gore je, na onom vrhu.

— Theodore — reče Pardee — ohladi mi konja i ne daj mu da pije još neko vrijeme.

Kada je dječak odmakao, Bill ispriča ostalima što je saznao u gradu.

— U neprilici smo — završio je. — Vjerujem da su se ostali rančeri udružili da nam oduzmu te konje. I, ako ih želimo preduhitriti, moramo brzo raditi.

— Danas više ništa — reče Murphy: — Sutra možemo opet postaviti barikade.

— Prekasno — reče Bill. — Je li ova velika ograda u redu?

— Nisu je ni takli, jer je preblizu našem logoru.

— Dobro — kimne Bill. — Konje ćemo potjerati noćas.

— Poludio si! — uskliknuo je stari Thurmon.

— Možemo zapaliti vatre na svim drugim izlazima i to će biti bolje od barikada. Jednu ćemo vatru zapaliti i iza ove velike ograde pa je nijedan konj neće preskočiti. Tako ne moramo graditi nove ograde.

— A tko će jahati iza stada i tjerati ga preko ovog kamenja i grmlja?

— Ja — reče Bill.

Murphy je časak oklijevao.

— Moja glava nije baš dragocjena. I ja ću.

— I ja — reče otac Thurmon. — Ipak, čekao bih jutro.

— Ako to uradimo, pronaći ćemo one rančere u dolini, među konjima. Oni mogu prikupiti petnaest do dvadeset naoružanih ljudi.

— Nikad nisam pomislio da će to dovesti do pucnjave.

— Ni ja. I, ako do nje doista dođe, želim da se svi povučete — objasni Bill.

— Hoćeš reći da bi se borio za te konje?

— Da. A Glick i ostali neće uzmaknuti ako se sretremo licem u lice.

Sjeli su i počeli se dogovarati gdje će zapaliti vatre da bi se stado skrenulo u pravi kanjon.

— Ako konji pokušaju uz vas, pucajte vičite, bilo što samo da ne skrenu. Moramo ih nagnati u ovu ovdje ogradu — reče Bill.

Još dok je govorio dojahao je Thurlow donoseći novosti.

— Cijeli čopor ljudi podiže logor iznad nas — doviknuo je izdaleka.

— Gdje su?

— Oko dva kilometra od mjesta gdje sam stajao. Neki su pošli prema uzvisini, pa sam klišnuo.

— Jesu li počeli graditi kakav obor?

— Ne znam. Ipak, čuo sam kako nešto sijeku.

— Hmmm, ako pregrade put konjima, gotovi smo — reče Thurmon.

— Murphy — javi se Pardee — što kažeš o jednom izletu nakon večere?

— Mogli bismo protegnuti noge.

Najeli su se i još jednom dobro pretresli što će tko raditi. Kada je tama bila potpuna, jedan za drugim napustili su logor. Bill i Murphy skinuli su ostruge i tiho krenuli kanjonom i zatim se već poznatim putem uspeli na visoravan. Prošli su sasvim blizu mjestu gdje su se ulogorili njihovi suparnici i otkrili oko dvadeset pet sputanih konja, koji su pasli u ogradi od užadi. Ljudi su spavali pod nadvitom stijenom, a jedna je prilika zaogrnuta pokrivačem sjedila uz vatru koja je tinjala.

Onda su pronašli i mjesto gdje je tridesetak metara od logora bila podignuta velika prepreka. Izvukli su noževe, rasjekli užad i polako spustili grede na pijesak, pa se brzo vratili do mjesta gdje su ostavili konje.

Bill je na mjesecini pogledao sat.

— U posljednji čas.

Zastali su samo da zapale gomilu već pripremljena drvla iza ograde koja je trebala zaustaviti konje. Vatra će potrajati nekoliko sati jer je pomno odabrano drvo koje gori polako ali sigurno. Onda su odjahali, polako da topot ne probudi one gore. Kada su došli do ulaza u dolinu gdje su bili divlji konji, na nebu se već mogao opaziti prvi tračak zore.

— Nemamo ni trenutka vremena — reče Murphy.

Pogledali su oružje, stavili ostruge i zategli kolane na sedlima.

— Evo prve vatre — reče Murphy.

Thurmonovi su počeli paliti drvle koje su sakupljali cijele noći, ali Bill nije krenuo jer stari Thurmon još nije stigao do posljednje gomile.

A mustanzi su se počeli buditi. Čulo se tiho rzanje, udarci kopita i kretanje. Osjetljive nozdrve osjetile su miris dima. Divlje je stado već sigurno zapazilo sjaj vatri.

— Spreman? — upita Bill.

— Kao i uvijek — odgovori Murphy.

Pojahali su i povukli revolvere, odgađajući polazak što su više mogli. Stado je sada bilo u pokretu i topot stotina kopita bio je sve glasniji. Dolazili su ravno prema mjestu gdje su ih čekali Bill i Murphy. Kada se prvi konj pojavio iza zavoja, obojica su podigla revolvere i opalila.

— Yaaa!

— Whoooooee!

Konji su ustuknuli, kopajući kopitima pjesak, a onda se počeli zaletavati i gurati međusobno, očiju izbuljenih od straha.

Murphy i Pardee su izjahali pred njih i jurili amo-tamo, pucajući i podvriskujući poput luđaka. Uskomešano stado konačno se okrenulo i pojuriло natrag otkud je i došlo. Bill im se držao za petama, a Murphy jahao malo pozadi, da prikupi eventualne bjegunce. Stado je sada jurilo prema zapadnom izlazu iz doline. Neke su životnije pokušale skrenuti drugim putem, ali bi svagdje ugledale plamen pa bi se vraćale glavnini.

Bill i Murphy jahali su kao luđaci, puneći oružje u punom galopu i stado je, nemajući kuda, pojuriло ravno prema ulazu u kanjon Glorietta.

Thurlow Thurmon pripremio je veliku vatru na široku prostoru kojeg je

čuvao, ali još je preostalo mjesta kroz koji su konji mogli pobjeći. Predviđajući to, skinuo je košulju, privezao je na dugu motku i čekao. Nekoliko je životinja pošlo u tom smjeru, ali kada je dječak počeo mahati zastavom i povremeno pucati iz puške, konji su skrenuli i pojurili za glavnim stadom.

Theodore je vatrom potpuno zagradio svoj izlaz, ali to mu nije bilo dovoljno već je sa po jednom bakljom u svakoj ruci plesao poput Indijanca.

To je bilo i suviše za izbezumljene životinje. Gdje bi god pokušale skrenuti, dočekala bi ih vatra. Neki su se mustanzi pokušali uspeti uz obronak, ali bi padali i klizali natrag u dolinu. A tamo su ih dočekivali Bill i Murphy i tjerali za glavinom stada.

Kada je glavnina ušla u kanjon Glorietta, Thurmonovi su pojahali svoje konje i polako pošli za njima, prikupljajući ždrijebad i neke starije konje koji su zaostali i izmaknuli u tami. U to vrijeme glavno stado već se približilo mjestu gdje su spavali Roy Glick i ostali.

Stražar je bio na nogama. Samo prije nekoliko časaka čuo je iz daljine nešto što je moglo biti pucnjava, ali je onda utihnuo a ostala je potmula tutnjava koju je zamijenio s grmljavinom. Bilo mu je potrebno pola minute da bi shvatio, a to je bilo previše. Tutnjava se neprekidno pojačavala i on je skočio na noge budeći ostale.

Kada su se ljudi iskopali iz pokrivača, prema njima je već jurilo stado od sedamdeset od straha podivljalih životinja. Brzo su se povukli do stijene i priljubili uz nju, da bi izbjegli groznoj smrti pod ostrim kopitima. Nije postojao nikakav način da se zaustavi to divlje stado i ono je protutnjalo pokraj njih. Njihovi vlastiti konji toliko su zatezali užu da je naposljetku puklo i svi su se pridružili jurećem stadu. Onda se struja konja prorijedila i u mraku su se mogli nazrijeti jahajući. Tek su tada ljudi shvatili što se događa.

Cobb je potrčao prema svojim pokrivačima i izvukao pušku, a i ostali su dograbili oružje.

— Stani! — viknuo je Roy Glick. — Nećemo tako bezglave za njima!

— Zar ćemo im dopustiti da nas izguraju? — uzviknuo je Richards.

— Mogli su nas pregaziti — zarežao je Cobb.

— Ne bi rekao — javi se Roy — ali sada imamo izliku za napad.

— Mislim da smo nadmudreni — reče Bateman — i da bismo to trebali priznati i vratiti se kućama.

— Ne budi kukavica! — reče Glick. — Ustuknuo si pred Pardeem one noći i sada vjeruje da može sve što poželi.

— Sada su već zatvorili te mustange u obor — reče Bateman. — Bolje da se okanim tog posla.

— Ne i ne! — uskliknuo je Cobb. — Vrijeme je da sredimo te lopove iz planine.

— Hej, lakše. — Glick se obrati Batemanu. — Ti se konji još dugo neće moći provoditi u tvrđavicu, a do onda se može mnogo toga dogoditi. Nije Pardee jedini koji zna potjerati stado.

— Nije to isto.

— Možeš nas napustiti kada god želiš.

Bateman je osjetio prijetnju u tom glasu. Pomislio je na mnogo stvari odjednom, na novac koji je dugovao banci, na prijateljstvo svojih susjeda, na utjecaj koji je Glick imao na ostale, pa reče:

— Ostajem.

— Dobro — kimnu Glick. — A sada hajdmo po svoje konje.

XI

Kada su Bill i njegovi drugovi podigli tešku gredu koja je zatvarala ulaz u obor, konji su trčali u krug, propadajući u meki pijesak, tražeći izlaz koga nije bilo. Prva svjetlost zore odagnala je tamu i svi su odjednom počeli procjenjivati broj konja.

— Dobar posao, momci — uskliknuo je Murphy.

— Oko osamdeset grla — zadovoljno će Thurmon.

Svi su bili prašnjavi i umorni ali zadovoljni. Stric Thurmon reče:

— Da mi je bilo vidjeti lica onih gore kada smo projurili sa stadom!

— Uskoro ćeš ih vidjeti. U oboru ima mnogo njihovih konja — odgovori mu Pardee. — Vrijeme je da pripremimo neko iznenađenje za Glicka kada se ovdje pojavi. Thurmon, nisam li

među tvojim stvarima vidio dvocijevku?

— Aha. Kalibar dvanaest, gadna stvar — nasmije se Thurmon. — Ali, dođe li do pucnjave, ne želim da dječaci budu u to umiješani.

— U pravu si. Neka odu dok ovo ne obavimo.

***

Roy Glick je vodio četu, koja je pošla u kanjon Glorieta po konje. Dok su stigli dolje, bili su već izbezumljeni od pomisli kako su izigrani. Posebno je bilo mučno kretanje, jer su čizme s visokim potpeticama propadale duboko u pijesak. Četa od petnaestak naoružanih ljudi obišla je zavoj u kanjonu i ugledala Billa Pardeea koji je sjedio na velikom kamenu s dvocijevkom preko koljena a iz ugla usana visjela mu je cigareta. I nije bilo čovjeka koga nije zabrinula takva puška u rukama takvog čovjeka.

Bill se već neko vrijeme pitao kako će se osjećati kada ugleda Glicka, ali bio je toliko zaokupljen držeći ih sve na oku da nije imao vremena misliti ni na što drugo.

Roy je bio iznenađen našavši pred sobom samo Pardeea, pa je stao i pogledao na obronke kanjona obrasle drvećem i grmljem. Ostali su slijedili njegov primjer, iznenađa shvativši kako su dobre mete.

— Mogu li učiniti nešto za vas, gospodo? — upita Bill.

— Došli smo po svoje konje — odgovor mu Roy.

Glas mu je bio dubok ali miran.

— Konje? — upita Bill. — Koje konje?

— Ne izigravaj! — uskliknuo je Cobb. — Vрати ih ili ćemo uzeti sve.

Bill je zategao oba oroza teške puške.

— Što ćete uraditi? — upitao je.

Nitko nije odgovorio. Tuča olova koju bi u trenutku izbacile ove dvije cijevi izazvala bi pokolj. I najhrabriji čovjek ostao bi paraliziran pred takvim oružjem.

— Tako je bolje — reče Bill. — Primijetio sam da u mom stadu ima nekoliko jahaćih konja. Sjedit ću ovdje dok ih ne odvojite. Ne uzimajte ništa što ne nosi vaš žig.

Ljudi su pogledali nemirno stado od osamdesetak konja, koji su se nemir-

no kretali i gurali; mustanzi su još bili izbezumljeni od straha. Bit će opasno izvući jahade konje iz tog uzavrelog kotla, ali drugog izbora nije bilo. Stari Murphy i Thurmon bili su negdje gore, među stijenama s karabinkama u rukama.

Gotovo je cijeli dan prošao dok su iz stada izdvojeni pitomi konji. Kada su rančeri otišli, jašući bez sedla, Thurmon i Murphy su izašli iz zaklona.

— Ostalo nam je šezdeset četiri grla — reče stari rančer.

— Morat ćemo pustiti dvanaestak nevrijednih, pa će nam ostati oko pedeset konja — reče Pardee. — Ljudi, moram reći da sam vas uvukao u nevolju. Odlazeći, Glick se zaprijetio da ni mi ni Thurmonovi neće opstati u dolini.

— Već sam doživio kojekakvih neprilika — nasmijsao se Thurmon.

— Ovo bi moglo biti opasno — upozori Pardee.

— Ako dotaknu mene ili moje mogu postati vrlo zao — reče Thurmon.

— Možda bi se stric trebao vratiti i pripaziti na tvoju kuću.

— To nije loša zamisao.

***

Rančeri su se razišli dogovorivši sastanak za naredni dan. Glick je krenuo kao da će kući, ali tek što se odvojio od ostalih skrenuo je na sjever i pojahao u brda do napuštene kolibe. Krov je bio napola urušen, a jedan je konj bio privezan pod stablima.

— Tillman? — pozove Glick.

Kauboju iziđe iz zaklona spremajući revolver.

— Gdje si bio prošle noći? — upita rančer blijesno.

— Čovjek mora katkad i spavati.

— Znaš li što se dogodilo?

— Vidio sam konje u Pardeeevu oboru — prizna kauboju.

— A ja sam te plaćao da paziš na njega.

— Pazio sam noću i danju. Kako taj jaše! Neumoran je.

— Te jedne noći, kada mi je bilo najvažnije da saznam što radi, ti spavaš.

— Znači, otpušten sam? Platite i ja odlazim.

— Platiti? Znaš li koliko me stoji ovaj promašaj?

— Hej, pokušavate me izigrati!

— Izigrati? Samo naprijed, reci što ćeš poduzeti ako te ne platim!

Tillman nije mogao pucati na Glicka. Znao je da bi mu nakon toga ubojstva cijela pokrajina bila za petama.

— Pa, slijedim ga cijelu sedmicu — reče pomirljivo. — Valjda to nešto vrijedi.

— Na kraju si sve pokvario. Ali, pružam ti još jednu priliku.

Osjetivši promjenu u tonu svog sugovornika kauboju se namrštilo.

— Kamo sada smjerate? — upita.

— Kako bi ti odgovarala stotinjarka?

— Kakvo pitanje! Sto bi trebao uraditi? Ubiti nekoga?

— Da, hoću da ga ubiješ.

— To je velika narudžba.

— Pa i nije. Imaš dalekometnu pušku. Iz daljine to neće biti nimalo opasno.

— Morat ću napustiti ovaj kraj.

— Ionako te nitko neće namjestiti nakon što te je Bateman otpustio.

Tillman nije imao ništa protiv ubijanja, pogotovu kada je žrtva Pardee. Ipak, od kada je prebijen u »Posljednjoj šansi« naučio se bojati tog čovjeka.

— Odluči se.

— Kada dobivam novac?

— Kada posao bude obavljen.

— Ne valja Polovicu unaprijed.

— Evo ti pedeset dolara — reče Glick i maši se za novčarku.

***

Bilo je konja koji su se gotovo odmah predavali, a drugi su zadavali Pardeeu gadnih muka. Jedan ga je dao zbacio četiri puta i onda je Bill odustao. Samo je on krotio konje, pa je potkraj svakog dana bilo polumrtav. Katkada su ga morali odnositi na njegov ležaj, a ujutro bi mu bilo potrebno mnogo vremena da se razgiba.

— Suviše je to za jednog čovjeka — odmahivao je Murphy.

— Pomozite mi da ustanem — odgovorio bi Pardee.

Pola sata hodao bi amo-tamo, a onda bi bio spreman nastaviti s poslom. Ipak je nakraju sromljena i njegova čelična volja pa je pristao da manje opasne konje krote i ostali. Čak su se i Theodore i Thurlow okušali, izmjenjujući se na straži. Potkraj

NOVO!

Svijet
Jugoslavenska
ženska revija

**IZBOR
NAJBOLJIH
RECEPATA**

**SVIJET
ZA
STOLOM**

Cijena 15 d

**Najjeftinija pouzdana kuharska knjiga u nas kod vašeg
prodavača novina**

drugog dana dvadeset četiri konja bilo je ukroćeno i izdvojeno u drugom oboru, spremno da ih se odvede i proda.

— Uspjet ćemo — reče Thurmon. — Još dva do tri dana i možemo krenuti!

Trećeg dana poslijepodne Bill osjeti da nešto nije u redu. I Murphy se uznemirio, ali tek su sat kasnije otkrili što je posrijedi.

— Kakva tišina — primijetio je Murphy.

— Zamijetio sam.

— Ptice i dalje pjevaju, pa ipak je nešto različito.

— Potok — usklikne Pardee. — To je potok!

Pošli su do korita i vidjeli da je od bogate brzice preostao škrti potočić koji samo što nije presahnuo.

— Netko ga je gore, iznad nas zagraudio.

— Čemu? Imamo vode koliko hoćemo u rupama.

— Možda nas namjeravaju potopiti.

Murphy je odmahnuo.

— Proći će dani prije no što se sakupi dovoljno vode da se poplavi ovakav kanjon. Bila bi potrebna i vrlo velika brana. Možda žele da podemo gore i počnemo je rušiti.

— Ne bi ih želio razočarati — reče Pardee.

— Kada?

— Kad se smrači.

Thurmon i dječaci ostali su na straži, a njih su se dvojica pod zaštitom mraka uspjeli svaki na jednu stranu klanca. Branu su pronašli nakon jednog sata.

Bila je to nasumce nabacana gomila kamenja i drvlja koja se ispriječila preko korita, smještena na otvorenom tako da ju je mjesečina obasjavala i pristup bijaše onemogućen. Čekali su kojih pola sata, ali se ništa nije pomaklo. Onda je Murphy na obronku pokrenuo jednu stijenu i ona se skotrljala u korito. Kako ni tada nije bilo glasa, Bill je pronašao kamen velik poput šake i svom ga silinom zavijtlao prema brani.

Tillman se skrivao iza jedne stijene. Čekao je tamo još od jutra i već je izgubio svaku nadu. Kada je čuo tresak, trgnuo se i poskočio da bi se opet brzo povukao u zaklon psujući vlastiti neoprez. Pogledao je dolje, prema mje-

sečinom obasjaloj brani ali tamo nije bilo nikoga.

I Bill i Murphy čuli su zvuk metala kada je Tillmanova puška udarila u kamen. Bill je nasumce opalio i brzo se pomaknuo u stranu. Na drugoj je strani odjeknuo pucanj, koji je pogodio mjesto gdje se malo čas nalazio. Bill je tada ispalio tri metka jedan za drugim i opet se pomaknuo u stranu.

Tillman se oznojio i bio je proketo zaplašen. Uvijek se bojao Pardeea a pogotovo sada u tami.

— Hej ti, tamo — uzviknuo je Bill — predaj se! Baci pušku i izadi držeći ruke iza glave!

Tillman proguta slinu i opali u smjeru tog glasa. Gotovo istog časa opalio je i Bill gadajući u plamen protivnikova hica. Čuo je kako puška pada preko kamenja i onda zvuk kotrljanja čovječjeg tijela. Ponovno je napunio karabinku i polako pošao prema tom mjestu.

Tillman je bio mrtav.

***

— Nisi ga trebao ubiti — reče Thurmon — Morat ćemo leš otpremiti u grad, a to znači da će se umiješati zakon. Mnogi te ne vole i tvrdit će da je bilo ubojstvo.

— Bila je samoobrana, ja ću to posvjedočiti — zarežao je Murphy.

— Tko će nam povjerovati?

— Odnijet ću ga u grad — reče Bill. — Vi čuvajte konje.

Krenuo je odmah, vodeći za sobom tovarnog konja na koga su zavezali leš umotan u kišnu kabanicu.

U grad je stigao u zoru i odjahao ravno do liječnika koji je ujedno obavljao dužnosti pogrebnika. Ispričao mu je što se dogodilo i zamolio ga da obavijesti šerifa u Harrisburgu.

— Divim se vašoj hrabrosti — reče liječnik. — Doći u grad ovako sam nakon onoga s konjima.

— Mislim da neću ništa poduzeti za dana.

— Nadam se. Podijelili su cijeli kraj na dva tabora. Na vašoj su strani brdani, na njihovoj oni iz doline. Mot Snivets i Sam Striker ostali su po srijedi. Gadna zbrka. Nadam se da se iz toga neće izroditi mali rat, kakvih ima na sve strane. A svemu je kriva ona djevojka.

— Doktore, zar i vi tako mislite?

— Pa, da nije pošla s onim čovjekom, vi ne biste pobjesnili i izazvali sve ljude u dolini, Pardee.

— Vi i ne znate što se zbilo. Nije to ona uradila. On ju je oteo i... i...

— Čovječe, pa to je nešto sasvim drugo! — uskliknuo je liječnik. — Zašto to niste rekli? Svi bismo bili na vašoj strani. Ovako, morate shvatiti da su svi nervozni...

— To nije razlog da unajme ubojicu da me smakne.

— Mislite da su to uradili? — iznenadi se liječnik.

— A odakle ništariji poput Tillmana onoliki novac?

— Možda je to ono što mu je dao Bateman otpravivši ga.

— Zlatnik od pedeset dolara? — Bill se nasmije. — No, šerif će znati gdje me može naći.

U gradu još nitko nije bio ustao kada je Bill krenuo natrag. Usput je odlučio posjetiti Mary.

***

Od kada je krenuo u potragu za divljim konjima Sam Striker je postao sve nestrpljiviji i tražio priliku da se nađe s djevojkom nasamu. Mary je pomogla u svim kućanskim poslovima, kako bi se odužila gospođi Striker. Pošavši u sjenik po jaja nabasala je na Sama. Teško dišući, obgrlio ju je u polutami i pokušao poljubiti. Djevojka se odjednom sjetila svega što je pretrpila za vrijeme blizarda i obuzeta historijom napala je Strikera ispruživši nokte poput kandži. Striker je osjetio kako mu para kožu na licu, i odskočio je psujući.

— Droljo, obilježila si me!

— Bojiš se da će ti žena saznati! — viknula je s gadenjem.

— Reći ću da si me ti na to navela!

— Znat će ona što je posrijedi! Makni mi se s puta!

Pošla je prema kući, prisiljavajući se da ne potrči. Viknuo je za njom:

— Onome u kolibi nisi se opirala!

Djevojci grunuše suze na oči.

Kada je Bill dojahao, bila je odjevena i spremna za polazak.

— Gospođa Striker će me odvesti u grad — rekla je, odlučna da mu ne kaže ništa o Samovom napadu.

— Zar se nešto dogodilo da odlaziš?

— Ljudi ih izbjegavaju zbog mene to ne mogu dopustiti. Pronaći ću sobu u gradu.

— Mary — upitao je ozbiljno — valjda ne namjeravaš otići da mi to ne kažeš?

— Ne, nikada to ne bih uradila.

Ispričao joj je o Tillmanu i završio riječima.

— Žao mi je ali nije bilo drugog izlaza.

— Znam. Čuvaj se.

***

Tri dana kasnije i posljednji je konj bio ukročen, ali su svi bili na izmaku snaga, jer su neprekidno stražarili i svaki je od njih spavao samo po nekoliko sati. Ali, i tome je došao kraj. Upravo su raspremali logor kada su primijetili dolazak jednog jahača.

— Šerif! — reče Murphy.

Čovjek je bio ostariji i imao je ogromne brkove. Na izbrazdanu licu moglo se pročitati da je koješta preživio. Stigavši, mirno se oslonio o jabuku sedla i promotrio prisutne. Onda reče Billu:

— Mora da ste vi Pardee.

— Jesam.

— Moramo porazgovarati.

— Sjašite i odmorite se — predloži Bill. — Imamo i kavu.

Pardee je ispričao što se dogodilo, a Murphy potvrdio.

— Sklon sam da vam povjerujem — reče šerif — ali činjenica je da ste ga pretukli. Mora da je pošao za vama. Ispitao sam Batemana. On je Tillmanu isplatio samo trideset dolara. Onaj zlatnik govori za vas. Ipak, morat ćemo provesti istragu.

— Kada?

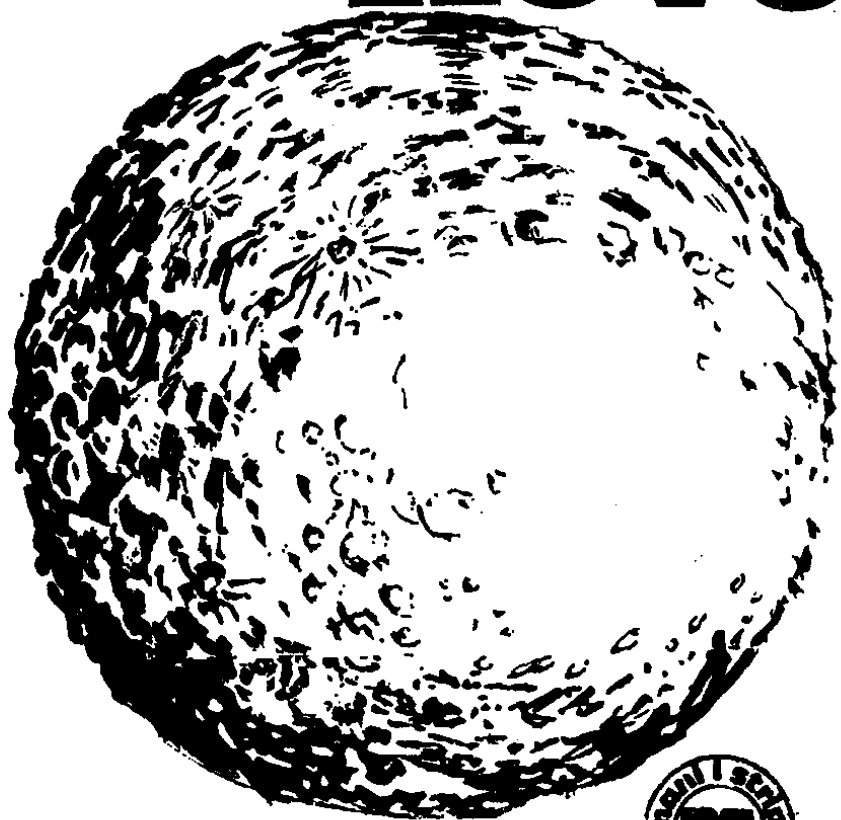
— Najbolje odmah. Žuri vam se s ovim konjima?

— Ako ih ne predam vojsci, ostat ću bez ranča. Moram banci vratiti zajam.

— Kad je tako, doći ću opet — Vjerujem vam pa vam zato idem na ruku. Siguran sam da ćete biti oslobođeni optužbe, ali ubuduće se klonite gužve. Javite mi kada završite posao s konjima. No, ne zavidim vam.

ново!

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE

10d

SRILS

XII

Cetvrtog dana zaustavili se na nekoliko sati od tvrđave, dobro raspoloženi i odlučni da dopuste konjima dulji odmor kako bi prilikom prodaje što bolje izgledali.

— Što mislite koliko ćemo dobiti? — upitao je Thurmon. Njegovi su dječaci bili napolju, na straži kod konja. — Možda sedam do osam stotina po grlu?

Bill se nasmijao, gurajući drva u vatru, a Murphy je baš potegao gutljaj kada je odjeknula eksplozija.

— Dinamit! — uskliknuo je Murphy.

Bili su na konjima i potjerali ih galopom kada je odjeknula druga eksplozija.

Stado je bilo stotinjak metara dalje, u ogradi od konopca. Kada su dojahali, ograda je bila probijena i životinje su se razbježale; ostali su samo konji koji su bili sputani. Dječaci nisu bili na vidiku, ali tko bi ih i uočio u sumraku i u oblacima prašine.

— Presjeci im put! Stavite im se na čelo! — zauriao je Bill.

Jurili su poput luđaka nastojeći preuzeti vodstvo stada prije no što preplašene životinje uđu među stijenje i rasprše se.

Onda je s brežuljka poletio još jedan smotak dinamita i eksplodirao pod nogama Pardecova konja. Bill je uspio izvući noge iz stremena. Dok je padao, primijetio je gore, među granjem, čovjeka. Onda je udario glavom o tlo i nakon jake i kratke boli se onesvijestio.

Murphy je prestigao Thurmona i izbio na čelo stada, ali bio je sam. Izvukao je revolver i pokušao pucnjevima zaustaviti životinje, ali su konji jurili na široko i prebrzo da bi ih išta skrenulo, pa se stado samo razdvojilo. Neke su životinje skrenule niz jednu jarugu, druge kroz šumu, treće su počele polako skretati u stranu, kroz ravinu. Murphy odlučio da se drži te grupe i spasi što se još spasiti moglo.

Thurmon je usporio konja, ne znajući na koju će stranu, kada je na tlu opazio slomljenu štaku i počeo dozivati.

— Thurlowe... Thurlowel

— Ovdje sam, tata.

Dječak je ležao u nekom grmu i iskolačenih očiju opipavao ruke i noge.

— Jesi li ranjen, sine?

— Mislim da nisam. Jahao sam posred stada kada je nešto prasnulo i svi su pojurili. Moj je konj posrnuo i ja sam se svalio, ali svi su me mustanzi preskočili.

— Gdje je Theodore?

— Ne znam, prebrzo se sve dogodilo.

Iz logora se začula pucnjava.

— Ostani ovdje — viknuo je Thurmon, bacio se na konja i pojurio na trag, izvukavši revolver. Činilo se da pucaju iz šume, na brežuljku, a odgovor je dolazio s mjesta gdje je prije počivalo stado.

Odozgo odjeknu plotun i dolje netko bolno uzvikne. Onda su meci zapraštali oko Thurmona i on je skočio s jurećeg konja i zaletio se među grmlje. Theodore je ležao potruške, spuštene glave a puška mu je ležala do zgrčene šake. Thurmon ga je nježno okrenuo i pronašao veliku ranu na grudima. Lice dječaka bilo je samrtnički blijedo. Otac se izbezumio. Pograbio je dječakov karabin, skočio na noge i otrčao prema drveću, neprekidno pucajući. Kada je ispraznio oružje, odbacio je pušku i povukao revolver.

Ljudi u zasjedi najprije su pucali i promašili, a tada je čovjek već bio dovoljno blizu da vide i naslute njegov neopisiv bijes i nisu izdržali. Potrčali su svojim konjima i pobjegli. Kada je Thurmon stigao do drveća, već su bili daleko. Zastao je, podignutih šaka, i divljački kleo.

Bill se osovio na noge i zateturao prema logoru. Naišao je na Thurmona i Thurlowa, koji su pokušavali premotati Theodorea.

— Pogodili su ga — reče otac.

— Teško?

— Prilično.

— Gdje je Murphy?

— Odjahao je u tvrđavu po liječnika.

Bill je kimnuo i pogledao na onu stranu gdje je trebalo biti stado. Kretalo se samo nekoliko grla. U ogradi od užeta. Mora da je dugo ležao onesviješten. Sjeo je do Thurmona, čije je lice bilo izbrazdano borama i rekao:

— Zao mi je.

— Nisi ti kriv. Nije se trebao igrati odraslog čovjeka i pucati na njih.

— Bojim se da mu nisu ostaviti drugog izbora.

Vojnički kirurg stigao je prije zore i operirao je pri svjetlu dviju svjetiljaka. Kugla je bila duboko i on ju je potražio instrumentom. No, nakon deset minuta morao je odustati jer se rana suviše proširila i počela jako krvaviti. Očistio je i isprao ranu, pa je previo, ostavivši kuglu unutra.

— Hoće li preživjeti? — upitao je otac.

— Ne mogu obećati — odgovorio je liječnik. — Ali, nije pogođen nijedan vitalni organ, a dječak mi izgleda jak i zdrav. Bolnička kola su na putu, pa ćemo ga prevesti u tvrđavu gdje mogu paziti na njega. Ne bojim se kugle već infekcije.

Dok su čekali, liječnik je prihvatio ponuđeno piće.

— Budući da su konji bili nama namijenjeni, mogli bismo vam pomoći u prikupljanju.

— Radije bismo to obavili sami — reče Thurmon mrko.

Liječnik pogleda starog gorštaka, žilavog Murphyja, snažnog i tvrdog Pardeea i samuvjerenog Thurlowa, koji je sebi tesao novu štaku. Kimne i izjavi:

— Uradit ćete to bolje od vojske.

Stigla su kola. Čim su utovarili dječaka, odmah su osedlali konje.

— Thurlowe — reče otac — ostani ovdje s ovim konjima.

— Radije bih s vama.

— Netko mora ostati — reče Bill.

Ostavili su ga samoga i odjahali sinjerom kuda je krenula glavnina stada. Pratili su ga sve dok su naposljetku naišli na tragove potkova.

— Koliko ih je? — upita Pardee.

— Šest, najviše sedam jahača.

Murphy je opet uzjahao i oni su držali najbrži mogući tempo. Oko podne Murphy je shvatio što se zbiva i zaustavio je potjeru kod prvog potoka. Dok su konji pili, ljudi su pokušavali stvoriti neki plan.

— Gadno su tjerali te mustange — reče Bill.

— Rade sve da ih ne dostignemo prije mraka — dometne Murphy. — Njihovi jahači konji mora da su gotovo uništeni.

— Što misliš, kuda će? — upita Thurmon.

— Možda u Colorado. Tamo ih prodali prije no što stigne glas o otimačini.

Bill je uzalud pokušao pročitati tragove.

— Ne mogu odrediti koliko su konja uspjeli potjerati.

Nastavili su i uskoro su s jedne uzvisine ugledali prašinu, udaljenu kojih dvadeset kilometara.

— Sada više ne moramo žuriti — reče Murphy. — Uskoro se moraju zaustaviti.

Jahali su lakim galopom, neprekidno promatrajući oblak prašine. U sumrak su se napokon približili kradljivcima konja, pa su sjahali i nastavili pješice. Pronašli su ih u plitkom klancu. Pet muškaraca sjedilo je oko vatre smijući se i dovršavajući večeru.

— Negdje ovdje morao bi biti još jedan.

Čuli su kako je konj zarzao i sada su znali gdje se životinje nalaze ali ne i gdje je šesti kradljivac.

— Vjerojatno čuva stado — reče Bill. — Poznajete li kojega od ovih?

— Onaj kauboj s dva revolvera prošle je godine radio za Cobba — reče Murphy. — Druge nikada nisam vidio.

— Ni ja — reče Thurmon.

— Kako ćemo? — upita Murphy.

— Thurmon i ja krenut ćemo na ove — reče Pardee — a ti bi mogao udesiti onog dolje. Ne dopusti mu da nam zade za leđa.

Murphy kimne i uroni u mrak. Pardee i Thurmon izvukli su revolvere, a Bill upozori sudruga:

— Thurmon, ne smijemo ih tek tako pobiti. Moramo im pružiti priliku.

— Znam.

— Dragó mi je da to čujem.

Čekali su da Murphy stigne na mjesto i tada začuju zov noćne ptice. Čuli su ga i ljudi kraj vatre i ukočili se. Ovdje, u preriji, nije bilo ptica. Bill je znao da više ne može čekati, pa dovikne:

— Ostanite gdje ste! Neka se nitko ne makne!

Glave su se trgnule, lica okrenula u sinjeru odakle je došao glas, a onda je nastao pakao. Ljudi su se pobacali svaki na svoju stranu a jedan je prevrnuo lonac s kavom i vatra se uz šištanje ugasila.

Progovorio je revolver.

DJEVOJKE!

tina

JE REVIJA ZA NAS

tina

JE REVIJA SA STRIPOVIMA

tina

PIŠE O NAŠIM RADOSTIMA

tina

PIŠE O NAŠIM BRIGAMA

tina

PIŠE O NAŠIM TAJNAMA

u TINI ćeš naći sebe

u sebi ćeš naći TINU

Thurmon je odmah odgovorio; on je unaprijed izabrao mete. Brzo je pucao i prva su dva metka pogodila. Bill je čekao da odozdo zapucaju, pa je počeo gađati u izvore plamćaka sve dok nije začuo vrisak. Revolveri su tutnjali tamo kamo je otišao Murphy, a zrak je bio pun oštrog barutnog mirisa.

Nakon nekoliko minuta nad jarugu se spustila tišina. Pardee i Thurmon napunili su svoje oružje, osjećajući laku mučninu. Čekali su da im se pridruži Murphy. Kimnuo im je, ali nije ništa rekao.

— Ima li dolje koga živog? — viknuo je Bill.

— Ne pucaj... ranjen sam — došao je odgovor.

Sišli su u jarugu. Preživio je kauboj koji je nosio dva revolvera. Bio je ranjen u rame i nogu, ali ne teško.

— Podi onima koji su te platili — reče Bill i oduzme mu oružje — i ispričaj im što se dogodilo.

Mrtve su ostavili tamo gdje su pali, a konje povelj natrag. Tri dana kasnije imali su prikupljeno četrdeset gr'a. Put do tvrđave prešao je bez uzbudjenja. Tamo su najprije posjetili Theodora i razveselili se našavši ga dobro raspoloženog.

— Sada i ja imam što pokazati dječacima — reče izazivajući brata.

— Gospode! — javi se otac — Izrodio sam jato hvalisavaca.

Murphy i Thurmon ostali su da sačekaju isplatu, a Bill je odmah pojahao konja i krenuo za Deertrail. Dva je dana razmišljao i kada je bio nadomak mjestu znao je što mu je činiti. Konja je smjestio u javnu staju i zapitao čovjeka znade li gdje stanuje učiteljica. Konjušar ga je zbunjeno pogledao.

— Čuo sam da je u gospođe Broom.

— Gdje je to?

— Drvena kuća na kraju ulice.

Polako je pošao niz cestu, svjestan da je postao predmet opće znatiželje. Mary je bila sama kod kuće i našla se u njegovu naručju prije no što je uspio skinuti šešir.

— Oh, divno da si se vratio! — uskliknula je. — Po ponašanju ljudi znaš sam da se nešto strašno dogodilo, ali nitko mi nije htio ništa reći.

Bill joj sve potanko ispriča, ne izostavljajući nijednu pojedinost.

— Mora da je bilo strašno — tiho će Mary.

— Da, nije bilo ugodno — priznao je.

— Otidimo odavde — reče ona iznenađeno.

— I ja sam na to pomišljao.

— Sada imamo i nešto novca. Možemo započeti na drugom mjestu.

— Nešto moram prije toga obaviti.

— Opet!

— Mislim da će sada doći do loma. Nadali su se da će stradati a »on« je od početka vodio cijelu tu akciju.

— Ali, još nisi siguran tko je u pitanju.

— Ovog časa ne ali ti mi možeš pomoći da saznam.

— Ja... ja... dobro, ali ako ovog puta ne uspije, obećaj da ćeš zauvijek odustati.

— Obećavam.

***

Bill se vratio po svog konja i uznajmio još jednog, a konjušaru je dao napojnicu da o tome nikome ne kaže ni riječi. Onda je pošao u »Posljednju šansu« i naručio pivo. Samo je jedan stol bio zauzet, trojica besposličara su kartala bez uloga, tek to iko da prođe vrijeme. Točitelj nije pokušavao započeti razgovor.

— Da li je posljednjih dana ovuda prolazio savezni šerif? — upita Bill.

Ljudi iza njegovih leđa prestali su kartati, ne on je to više osjetio no što je mogao čuti.

— Ne — reče vlasnik — Zar ga očekujete?

— Aha!

— Što će on ovdje?

— Otišao je po nalog za hapšenje.

— Za vas?

— Ne, ovog puta ne. — Bill se nasmiје. — Kad dođe, recite mu da ga očekujem.

Točitelj kimnu, a Pardee ispije, pivo i izide. Ogledavši se, svratio je u trgovinu gdje je Hugo upravo posluživao jednu ženu. Bill je strpljivo čekao a onda priđe tezgi.

— Zdravo, Hugo — reče Bill. Primjetio je da žena nije izašla već se zadržavala ne bi li štogod načula. To mu je odgovaralo.

— Prijatelju Bille! — usklikne Nijemac. — Što mogu uraditi za tebe?

— Želio bih nešto što bi se moglo svjdati jednoj dami... kadirano voće ili što slično. Ovog puta imam novca.

— Sigurno. Bille. Odmah. Izabrat ćemo najbolje. Obitelj će ti se uskoro povećati?

Bill pogleda preko ramena, odglumi iznenađenje i tada se trgovcu zavjerenički osmijehne. Žena je izašla a Bill reče:

— Molim te, Hugo, nemoj o tome nikome govoriti.

— Ne brini Bille.

Kad su Bill i Mary izjahali iz grada, vidjelo ih je bar tucet ljudi.

— Kako si sredila stvar sa gospođom Broom? — upita Bill.

— Mislim da mi je vjerovala. Povjerala sam joj da znam tko je krivac i da će ga šerif uhapsiti. Oči su joj gotovo iskočile od uzbuđenja.

— Jesi li joj rekla da je to tajna?

— Naravno i mislim da to sada već zna cijeli grad.

— Ona, konjušar, Hugo i barmen natjecat će se da iskonstruiraju najljepšu priču i do zalaza bit će to najveća laž na svijetu.

— Nadam se da nismo pretjerali.

— Ne. Od tolika pričanja nešto će povjerovati. Znaš onu po kojoj »Gdje ima dima, ima i vatre«?

— Hoćeš li mi sada reći tko je bio?

— Ne, jer možda neće zagristi udicu. Ostavit ću te na Thurmonovu ranču, tamo ćeš biti na sigurnom.

— A tvoja sigurnost?

— Bit će gadno za njega a ne za mene!

Sat nakon njihova odlaska u Deertail je ujahao šerif. Kada se počeo raspitivati za Pardeae, u mjestu nije bilo čovjeka koji nije povjerovao u govorkanja koja je Bill pokrenuo.

Kada su stigli do Thurmonovih Bill je ispričao stricu što se sve dogodilo s konjima i oko njih i tada zapitao može li Mary ostati s gospođom Thurmon.

— Otišla je.

— Kamo?

— Posjetiti svoju rodbinu s druge strane brda. Rekla je da joj se više nikada neće pružiti takva prilika.

— Da te odvedem do Snivetsa? — upita Bill djevojku.

— Ovdje će mi biti dobro ako smijem ostati — reče Mary.

— Ostanite. Kuća je vaša, ja ionako prebivam u kaubojskoj spavaonici.

— Striče, možeš li noćas držati ostru stražu? — upita Bill.

— Spremaš neprilike? — nasmijao se čovjek.

— Ne, ali svašta se može dogoditi i bit ću mirniji ako znam da ovdje netko stražari.

Pardee ih je napustio pomalo zabrinut, ali žurio je kući da postavi stupicu koju je zamislio. Cijelim je putem oštro tjerao konja i stigavši odmah ga utjerao u ogradu. Sedlo i sve ostalo odnio je u brvnaru. Unutra je, naizgled, sve bilo kako je i ostavljeno. Bill odloži stvari i provjeri oružje. Onda je sjeo u tamni kut, čekajući noć.

Nije ni znao koliko je umoran sve dok se nije iznenada trgnuo iz sna. Probudila ga je lupa mnogih kopita, a bila je sve jača. Skočio je na noge i bio iznenađen vidjevši da je napolju još uvijek dan.

Putem se približavalo dvanaestak jahača.

— Što je to, do vraga?!

Odškrinuo je vrata i proturio cijev puške, ali se nije pokazao. Jahači su upali u dvorište i zaustavili životinje. Bill prepozna Batemana, Cobba, Richardsa, Strikera i sve njihove kaubojke. Njegova jedina misao bila je da će ti luđaci sve pokvariti.

Vidjeli su cijev puške i znali da je sam i opasan. Ali, bili su odlučni, bijesni i spremni da ga ubiju bude li potrebno.

Bateman je potjerao konja koji metar ispred ostalih.

— Pardee!

— Ispljuni! — odbrusi Bill.

— Došli smo da te povedemo.

— Znam da niste došli na ples. Zbog čega biste me povel?

— Ti i tvoji prijatelji pobili ste šestoricu ljudi. Čekali smo te.

— Stvari se brzo saznaju u ovoj dolini — reče Bill.

— Viden si čim si ušao u dolinu. Izlaziš ili ne?

— I, što onda?

— Čuvat ćemo te dok dođe šerif.

— Kladio bih se da hoćete — nasmijao se Pardee.

— Bille, ti znaš da moja riječ stoji — reče Bateman. — Ako kažem da ćeš biti na sigurnom, onda je tako.

— Bille — javi se i Snivets — da nije tako, ja ne bih bio ovdje. Došao sam pripaziti da ti ovi iz doline ne naude i da te neozlijeđenog predaju šerifu.

— Zalim, ali sada se druga riba prži na mojoj tavi. Okrenite konje i odlazite iz mog dvorišta.

— Ah, nećemo tako — odvrati Bateman. — Šest ubijenih nakon što si umorio Tillmana, to je za moj ukus suviše.

— Samo petorica, a bili su to kradljivci konja.

— Imat' ćeš prilike to dokazati.

— Brojit' ću do tri — upozori Pardee — i bolje da tada više ne budete ovdje.

— Ja ću brojiti — odbrusi Bateman. — Ako ne izideš, spalit' ćemo ti brvnaru.

Konjanici su počeli uzmicati, ali Bateman je ostao na mjestu. Bio je tvrdoglav i uporan čovjek i teško je odustajao kada je smatrao da je u pravu.

Odjednom, Billu sve dojadi i on opali. Skinu rančeru šešir s glave i čas zatim ni jednog čovjeka nije bilo na vidiku.

Bill zatvori vrata i spusti rezu, pa pođe do prozora. Vidio je neke sjenke koje su se kretale među stablima iza sjenika i gomile cjepanica. Ispalio je nekoliko metaka, da bih ih držao na udaljenosti, a onda odloži pušku i počne molati cigaretu, razmišljajući. Može ih tako držati do mraka i tada se probiti napolje, poći po Mary, pa odjahati zauvijek i što dalje. Ovdje su živjeli najgluplji i najčudniji ljudi koje je ikada susreo i bilo mu ih je do grla.

Oni napolju nisu se suviše žurili da se izlože njegovoj tanadi, pa Bill zapali vatru da bi skuhao kavu. Iz dimnjaka se podigao dim koji je izbezumio napadače.

— Kad se smrači, zapalit' ćemo to gnijezdo.

XIII

Ležali su u zaklonu i povremeno pucali kada je šerif skrenuo na brdski put i dojahao u Pardeeevo dvorište. Pucnjava je odmah prestala kada su ga prepoznali i glave su izvirile iza zaklona.

Šerif se polako ogleda i s gađenjem odmahne glavom.

— Čime se to, do vraga, bavite?

Bateman je ustao i izišao iz zaklona.

— Stjerali smo ga u škripac, šerife.

— Koga ste to stjerali u škripac?

— Pardeea.

— A tko vam je rekao da ga treba uhvatiti?

— Pa... mislili smo da je opasan.

— I tako ste odlučili da ga uhvatite? Batemane, zar ste preuzeli moj posao?

— Čuo sam da je ubio petoricu ljudi.

— Konjokradice, koji su to zaslužile. Ovdje su opasni jedino miroljubivi, poštteni domaćini, nedjeljni strijelci koji se katkad zažele poigrati rata. A sada, na konje. Znam vas sve i još ćete čuti što vas ide.

Posramljeni su ljudi šutke odjahali, a šerif polako sjaše i pride brvnari.

— Pardee!

— Otvoreno je. Udite!

Bill je sjedio zavaljen na klupi, s nogama na stolu, i srkao vruću kavu. Šerif ulije i sebi i ogleda se.

— Jesu li je oštetili?

— Oštećen je samo njihov ponos.

Šerif je sjeo.

— Vi ste prilično opasan momak, Pardee. Zabrinjavate me. Recite, što ste smjerali sa svim onim lažima koje ste proširili u Deertrailu?

— Uхватili ste me? — Bill uzdahne. — Na žalost, ovi su mi momci pokvarili stupicu.

— Očekivali ste nekog drugog?

— Da. Mislio sam da će se prišuljati mojoj kući, ali ako je čuo svu tu pucnjavu više se neće pojaviti.

— Taj ne bi ni došao.

— Kako to mislite?

— Vi ste bistar momak, Pardee, ali ovog puta ste prevarili samog sebe. Zašto bi vas taj tip tražio baš ovdje?

Bill se naglo uspravi. Odjednom je shvatio.

— Pozabavio sam se malo vašim problemom i sada znam gotovo sve — nastavi šerif. — Slažem se da je taj koga čekate zaslužio olovo. Kako mu niste mogli ništa dokazati, odlučili ste da ga namamite na otvoreno. Tko je to?

— Zar još ne znate?

— Nagadam i zato shvaćam da ga niste mogli tek tako ubiti. Ali, što ste uradili? Proširili ste naokolo vijest da ga je djevojka prepoznala, a onda je

ZA SVAKU ŽENU

Ako se odlučite:

- da se odijevate onako kako sami želite
- da ušedite novac
- da budete elegantni

sve to, bez ičije pomoći i bez ikakvog predznanja omogućit će vam do sada i najbolja i u Evropi najtiražnija knjiga

KROJENJE I ŠIVANJE

knjigu su napisali najpoznatiji njemački stručnjaci a izdala je poznata ženska revija »NEUE MODE« iz Hamburga.

Kupon narudžbe za knjigu

»KROJENJE I ŠIVANJE«

Naručujem pouzećem — poštom knjigu »Krojenje i šivanje« po cijeni od 70,00 dinara i troškovima poštarine.

Ime i prezime naručioca: .....

Mjesto stanovanja (poštanski broj): .....

.....

Ulica i broj: .....

Kupon narudžbe slati na adresu: Vjesnikova Press Agencija, 41000 Zagreb, Ljubice Gerovac 1.

ostavili bez zaštite. Niste se čak sjetili povesti njena konja da bi protivnika zavarali tragovima. Što će on sada? Ubiti je da se riješi svjedoka?

Bill je već sedlao konja i čas kasnije obojica su galopirali mračnom šumskom stazom. Billu se učinilo da nikada nije jahao dulje, dalje i polaganije. Uskoro je šerif zaostao, jer nije želio poginuti na mračnoj, nepoznatoj stazi.

Bill je obišao ranč u velikom polukrugu, ostavio konja i potrčao prema kaubojskoj spavaonici. Stric je tamo ležao hrkajući, a do njegove je ruke bio prazan vrč. Bill je opsovao i oprezno pošao prema kući. Sve je bilo tiho i mirno pa on osjeti olakšanje.

Onda ugleda konja. Stajao je spuštene glave, a duge uzde visjele su do zemlje. Pardee se ukoči. Trebalo mu je nekoliko sekundi da se pribere, a onda se polako prišulja prozoru. Tek je tada opazio da su kapci zatvoreni, a kroz pukotine je prodiralo svjetlo. Onda je začuo škripu postelje, smijeh muškarca i izbezumljen ženski krik.

Trkom je obišao kuću, sunuo kroz nezabavljena vrata i potrčao prema spavaonici iz koje se začulo upozorenje:

— Bille, pazi!

Pardee je podigao čizmu i smrskao bravu. Vrata su se s treskom otvorila, ali on je odskočio natrag.

— Smiri se, prijatelju — reče muškarac iz druge prostorije. — Prislonio sam cijev revolvera na glavu ove dame.

Bill je oklijevao.

— Baci revolver ovamo, unutra.

Odmah je poslušao.

— Ne upadaj s puškom, jer ona je preda mnom i pogodit ćeš je prije no što ja tebe oborim. Hajde, baci pušku!

Bill posluša.

— Ne ulazi! — viknu djevojka. — Ubit će te.

Pardee je polako ušao i okrenuo se prema čovjeku.

Držao je Mary pred sobom, obuhvativši je jednom rukom oko pasa. U drugoj je ležao teški revolver kalibra 44, uperen u Pardeev trbuh. Djevojčina je spavaćica bila razderana i Bill se prokleo što ju je uvukao u sve to.

— Zdravo, Roy — reče mirno.

— Znao si... cijelo vrijeme? — upita Glick.

— Neko vrijeme.

— Mislio sam da ćeš doći ali ne tako brzo. Mary i ja upravo smo se počeli opet privikavati jedno na drugo.

Bill bi se najradije bacio na njega, ali to bi samo pogoršalo djevojčin položaj.

— Za sada ćemo to odgoditi — reče Glick. — Kad si shvatio?

Pardee se primiri. Postojao je jedan izlaz: Glick želi malo uživati. Nije se mogao hvaliti svojom pustolovinom, nije o tome mogao pričati prijateljima. Bila je to jedina prilika u životu da o tome nekažnjeno razgovara.

— Dugo sam tragao — reče Bill. — Dobro si pokrio svoje tragove.

— Ha haaa! Kako ti se svidio onaj lažni trag na ledu? Promatrao sam te kako uzalud pokušavaš naći mjesto gdje sam napustio korito.

— Kako ti je uspjelo?

— Drugog se dana kora ukrutila, pa sam izradio krplje od borovih grančica i naprosto otišao kući. Nisam ostavio veći trag od vjeverice.

— Prilično lukavo.

Bill je opazio kako Glickova ruka nespješno miluje djevojčin bok.

— Noć je sve hladnija — reče. — Pušti Mary neka se zaogrne pokrivačem.

Glick pogleda preko djevojčina ramena na otkrite joj grudi, tamo gdje je rasparao spavaćicu. Obliznuo je suhe usne i osmijehnuo se Billu.

— Sjedni na postelju, djevojčice. Nastavit ćemo tamo čim sredimo ovog nesprenjakovića.

Djevojka je ustuknula do postelje, a Glick je podigao revolver.

— I ja imam jedno pitanje — reče Bill. — Kako to da je banka odjednom ostala bez novca a Hugo mi je jedva dao nešto namirnica? Da niste u dosluhu?

— Ja posjedujem banku, prijatelju, veći dio trgovine, staju i gotovo cijeli Deertrail. Moraju me slušati. — Glick se namršti. — Čini se da pokušavaš dobiti na vremenu. Misliš da će ti netko doći u pomoć?

— Na za'ost, nema izgleda. Reci, jesi li ti platio Tillmanu da me ubije?

Glick se uzbudio. Neki unutrašnji nagon upozoravao ga je da se nešto sprema, da ga taj bespomoćni čovjek

navodi na priznanja koja ne bi trebao izreći.

— Svakome se ispunjava posljednja želja — reče Pardee posrdno — ali ti nemaš petlje. A vjerujem da si najmio i one konjokradice.

— Odgovorit ću ti, Pardee, i to je posljednje što ćeš čuti u svom životu... osim pucnja iz mog revolvera. Platilo sam konjokradice i čak sam ih opskrbio dinamitom. Nadao sam se da će te ubiti.

Njegov se prst zategao na otkopcu kad glas šerifa zapovijedi:

— Ne miči se!

Iza Glickovih leđa prasnu staklo i on se trgnuo u stranu. Bill se istog časa bacio prema svom revolveru i otkotrljao u stranu. Oba su revolvera opalila u istom trenutku, ali Pardee se i dalje kotrljao a Glick je stajao kao ukopan.

Billova kugla ga je zahvatila posred grudi i bacila natrag. U tom je času opalio i šerif, gađajući pod plećku. Udarac olova opet je osovio Glicka, a onda je Pardee ponovno opalio i pucao sve dok nije ispraznio revolver. Roy Glick bio je sada samo neodređena hrpa okrvavljene odjeće zgrčene pod prozorom.

— Nije bilo potrebno — reče šerif, provirivši kroz prozor. — Već ga je prvi dokrajčio.

Bill priđe djevojci, čije su tijelo potresali grčeviti jecaji, i sjedne do nje. Mary sakrije lice u njegove grudi.

— Gotovo je — reče. — Sve i zauvijek.

Vidjevši da je djevojka gotovo naga, šerif brzo povuče glavu.

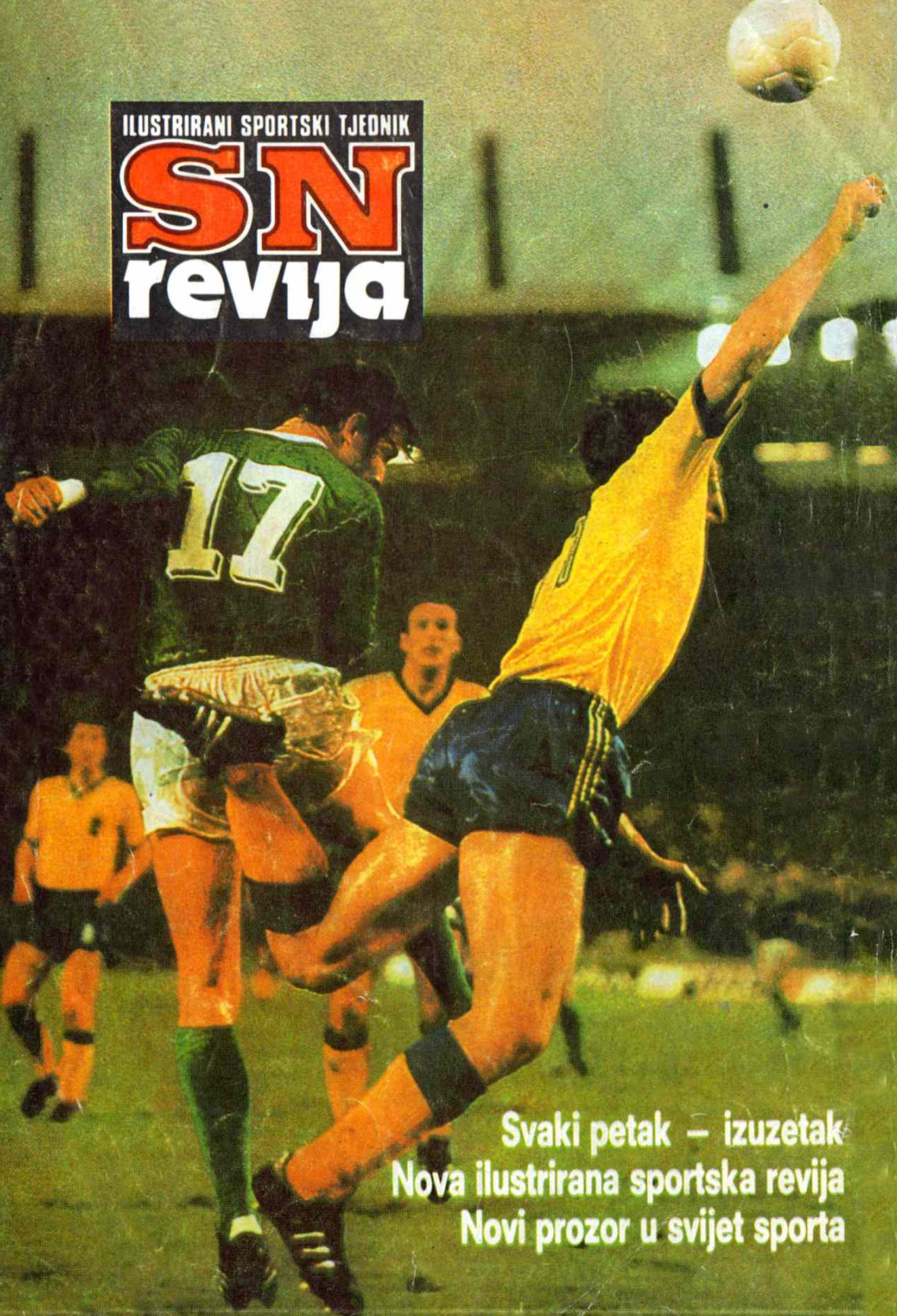
— Nije trebao pucati — reče odlazeći po konja. — Svaki metak deset centi... za takvoga nije bilo vrijedno.

K R A J

DOSAD IZAŠLI ROMANI NOVE SERIJE »LASO«

116. Matt Chisholm: KRVAVE OKLADE
117. Marshall Grover: TREĆA PLJACKA
118. J. T. Edson: VRIJEME OBRACUNA
119. U. H. Wilken: NA ZMIJSKOJ RIJECI
120. J. H. Edson: U SUSRET BORBI
121. Matt Chisholm: TRAGOM BARUTA
122. Scott F. Scott: NESTALA KOČIJA
123. Louis L'Amour: NEUSTRAŠIVI BORAC
124. H. S. Sharon: TVRDOGLAVI ŠERIF
125. Jonny Pegg: BEZIMENI BORAC
126. L. L. Foreman: GRINGO
127. G. F. Unger: KILRAINOVA BORBA
128. Frederick H. Christian: SUDDEN ISTRAZITELJ
129. Matt Chisholm: McALLISTER U OPASNOSTI
130. Louis L'Amour: OBRACUN KOD ŽUTOG BRDA
131. G. F. Unger: TRAG VODI U PAKAO
132. Matt Chisholm: LEGENDA O McALLISTERU
133. Louis L'Amour: USAMLJENI
134. G. F. Unger: BIJEG IZ STUPICE
135. Thorne Douglas: TKO DA VIŠE
136. Louis L'Amour: SREBRNI KANJON
137. Frank Gruber: JAHACI ZORE
138. Louis L'Amour: CONAGHER
139. G. F. Unger: TEKSASKI SILNIK
140. Louis L'Amour: UZARENA BRDA
141. G. F. Unger: ODMETNIK
142. Robert Ullman: SMRT PROKLETNICIMA
143. Louis L'Amour: ZAČARANI KRUG
144. H. S. Sharon: SIN OCAJNIKA
145. Louis L'Amour: ŽIVOT ZA ZLATO
146. Rey Haves: GRINGOSI UMIRU U ČIZMAMA
147. Louis L'Amour: STAZA KIOWA
148. H. S. Sharon: USAMLJENI OSVETNIK
149. Louis L'Amour: KILRONE
150. Frederick H. Christian: SUDDEN VRAĆA UDARAC
- H. S. Sharon: PRERIJSKI VUCI
- †† Chisholm: BORBA ZA ŽIVOT
- Unger: CRNE SJENE
- POTJERA KROZ PUSTINJU
- TO U KLANCU SMRTI
- TOVANJE NA ZAPAD
- ISTEROVA OSVETA
- NIK
- U SMRT
- ZA MIR
- I
- ZATVARA

ILUSTRIRANI SPORTSKI TJEDNIK

SN revija

Svaki petak – izuzetak
Nova ilustrirana sportska revija
Novi prozor u svijet sporta